

VERSLO SĄLYGŲ TYRIMAS ŠIAULIŲ MIESTE

TYRIMO ATASKAITA

Skaidrė ŽIČKIENĖ

Aida JANKAUSKIENĖ

Liongina JUOZAITIENĖ

Giedrė SVIRSKIENĖ

Projektas įgyvendinamas, vadovaujantis 2015 m. liepos 22 d. pasirašyta paslaugų teikimo sutartimi Nr. SŽ-921/06-26-29-110.

Šiauliai, 2015

Turinys

Ižanga.....	3
Tyrimo metodologija	5
Verslumo lygio analizė.....	6
Demografinės tyrimo dalyvių charakteristikos.....	9
Ekonominės - socialinės miesto aplinkos vertinimas	11
Miesto infrastruktūros vertinimas.....	18
Viešųjų institucijų veiklos mieste vertinimas	22
Mokestinės aplinkos vertinimas	25
Priemonių, kuriant verslui palankią aplinką mieste, vertinimas.....	31
Šiaulių miesto patrauklumas ir įvaizdis.....	41
IŠVADOS.....	53
ŠALTINIAI	54
1 PRIEDAS.....	57
2 PRIEDAS.....	59
3 PRIEDAS.....	60
4 PRIEDAS.....	61
5 PRIEDAS.....	62

Ižanga

Palankios verslo sąlygos yra esminis veiksnys, lemiantis ūkio konkurencingumą ir ekonomikos augimą. Verslo sąlygos gali būti vertinamos tarptautiniu, nacionaliniu ir vietiniu lygiu. Verslo aplinkos gerinimui Europos Sąjungoje (toliau ES) šiuo metu skiriamas išskirtinis dėmesys, nukreipiant jam paramą iš ES struktūrinių fondų ir tobulinant verslo reguliacinę bei mokestinę bazę, turint tikslą didinti ES šalių konkurencingumą.

Didinant verslumą ir kuriant palankias verslo sąlygas priimtas *Smulkiojo verslo aktas* (toliau SBA), kuris integruotas į „*Europa 2020*“ strategiją ir juo siekiama užtikrinti tvarų ES ekonomikos augimą. Europos iniciatyva SBA yra pavyzdinė ES politikos iniciatyva mažųjų ir vidutinių įmonių (toliau MVĮ) remti. Ją sudaro įvairios politikos priemonės, grindžiamos dešimčia principų – pradedant verslumu, poreikiais grindžiamu administravimu ir baigiant tarptautinio konkurencingumo didinimu.

Europos Komisija (toliau EK) rekomenduoja, kad palankios sąlygos MVĮ turėtų būti įtrauktos į visas politikos sritis, remiantis įsitikinimu, kad taisyklės turi būti priderintos prie jas taikančiųjų daugumos, vadinamasis principas „*Visų pirma galvokime apie mažuosius*“. Būtina sudaryti tokias sąlygas, kuriomis verslininkams ir šeimoms priklausančios įmonės galėtų klestėti, o verslumas būtų atlygintas. Priimtas EK komunikatas „*Verslumas 2020*“, Europos iniciatyva SBA, 2014–2020 m. įmonių konkurencingumo ir mažųjų bei vidutinių įmonių programa (COSME). Bendra tendencija ES valstybėse narėse MVĮ sudaro 99,8 proc. visų įmonių, jose dirba 66,6 proc. dirbančiųjų, Lietuvoje – 76,5 proc.

LR ūkio ministras 2014 m. patvirtino Lietuvos verslumo veiksmų 2014–2020 m. planą, kuriame įvertintos EK direktyvų ir nacionalinių strateginių dokumentų nuostatos dėl verslumo skatinimo ir verslo aplinkos gerinimo. Tai Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, LRV patvirtinta 2014–2020 m. nacionalinė pažangos programa, kurioje akcentuojamas uždavinys „Skatinti verslumą, užtikrinant viešųjų paslaugų verslui prieinamumą, išskiriant tikslines grupes (jaunimas, moterys, senjorai), pradedančiųjų įmonių ir socialinį verslumą, formuojant teigiamą verslininko įvaizdį visuomenėje“. Smulkiojo ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimui 2014–2020 m. šalyje skirta apie 530 mln. eurų, dalis šių lėšų skiriama regionams. 2014–2020 m. Verslumo skatinimo programos suformuoti 3 uždaviniai:

1. *Sukurti nuoseklią ir tęstinę verslumo ugdymo sistemą.*
2. *Sukurti verslo pradžiai ir plėtrai palankią aplinką:*
 - finansavimo gerinimas;
 - reguliacinės aplinkos gerinimas;
 - verslo priežiūros efektyvinimas;
 - skaitmeninės rinkos skatinimas;
 - skatinimas pradėti verslą iš naujo;
 - skatinimas perduoti verslą.
3. *Skatinti verslumą, užtikrinant viešųjų paslaugų verslui prieinamumą, išskiriant tikslines grupes (jaunimas, moterys, senjorai), pradedančiųjų įmonių ir socialinį verslumą, formuojant teigiamą verslininko įvaizdį visuomenėje:*
 - skatinti jaunimo verslumą;
 - skatinti moterų verslumą;
 - skatinti pradedančiųjų įmonių verslumą;
 - skatinti socialinį verslumą;
 - gerinti verslininko įvaizdį.

Mokslinėje literatūroje nėra vieningo verslo sąlygų tyrimo modelio apibrėžimo, jos dažniausiai siejamos su tam tikrų veiksnių kompleksu arba konkretizuojami konkretūs verslo aplinkos elementai. Nurodoma, kad verslo sąlygas lemia tokie veiksniai kaip politinė situacija, verslo reguliavimas, ekonominė ir socialinė aplinka, aplinkosauga. Šios sąlygos gali būti tiriamos šalies, regiono ar atskiros vietovės mastu. Verslo sąlygų palankumas, kartu ir verslo sėkmė,

priklauso nuo šių veiksnių derinio. Valdžios vykdoma politika, įstatyminė bazė, verslo reguliavimas vietovės (regioniniu) mastu tiesiogiai veikia verslą.

Panašiai verslo aplinką apibūdina Ekonominių tyrimų ir vadybos institutas (ICFAI), kuris nurodo, kad išorinė aplinka ir išoriniai veiksniai daro įtaką organizacijos sprendimams dėl išteklių panaudojimo ir veiklos galimybių. Šiuos veiksnius galima suskirstyti pagal socialinę, politinę, ekonominę, reguliavimo, kultūrinę, teisinę ir technologinę sritis. Dažnai bendrasis konkurencingumas ir verslo aplinka tapatinama su patrauklumu investicijoms.

Tyrimo metodologija

Regiono/savivaldybės lygiu itin svarbu gerinti verslo sąlygas, nes tai yra neatskiriama teritorijos konkurencingumo dalis. Nors paskutiniu metu Šiaulių miesto ekonominė, socialinė aplinka gerėja, bet didelė emigracija, gyventojų skaičiaus mažėjimas, lėti investicijų augimo tempai ir žemas jų lygis mažina verslo ir gyventojų lūkesčius.

Siekiant išsiaiškinti, kokie rodikliai lemia miesto konkurencingumą ir verslo sąlygas Šiaulių mieste, atlikta lyginamoji verslo aplinkos analizė, įvertinant verslumo lygį mieste ir apklausoje dalyvavusių įmonių vadovų ir verslininkų nuomonę apie miesto įvaizdį, verslo aplinką formuojančius veiksniai. Tyrimas siejamas su 2015-2024 m. Šiaulių miesto strateginio plėtros plano rengimu, todėl sudarant klausimyną buvo atsižvelgta į verslo aplinkos teorinio koncepto turinį ir pagrindinius miestui svarbius verslo aplinkos komponentus.

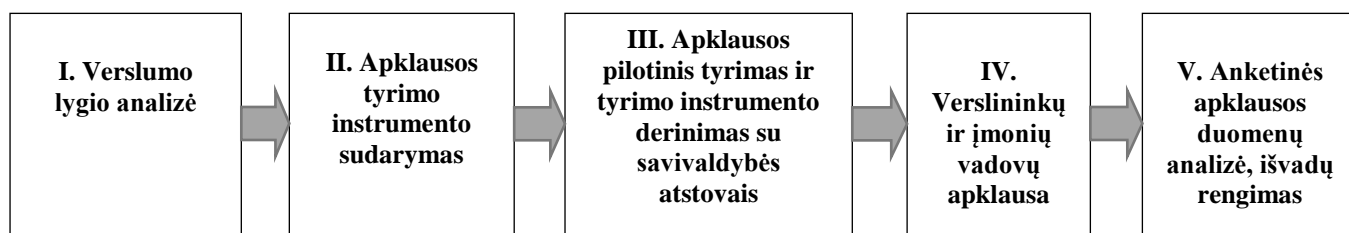
Tyrimo tikslas – įvertinti verslo ir socialinę-kultūrinę aplinką Šiaulių mieste.

Tyrimo metodas – anketinė Šiaulių miesto verslininkų ir įmonių vadovų apklausa.

Tyrimui atlikti buvo parengtas klausimynas, kurį sudaro 3 dalys (žr. 1 priedą): įvadinė, demografinė ir pagrindinė. Įvadinėje dalyje nurodytas apklausos tikslas bei pateikta anketos pildymo instrukcija. Demografinėje dalyje suformuluoti klausimai, kurių atsakymai suteikė žinių apie įmonės veiklos tipą, teisinę formą, įmonės dydį bei gyvavimo laikotarpį. Pagrindinėje dalyje pateikiami klausimai, suskirstyti į tokias sritis:

- Ekonominė-socialinė miesto aplinka
- Miesto infrastruktūra
- Viešųjų institucijų veikla mieste
- Mokestinė aplinka
- Priemonės kuriant verslui palankią aplinką mieste
- Šiaulių miesto reputacija ir patrauklumas
- Šiaulių miesto įvaizdį formuojantys veiksniai ir veiklos
- Pasiūlymai verslo sąlygoms ir įvaizdžiui gerinti Šiaulių mieste

Tyrimo tikslas buvo įgyvendinamas penkiais etapais (žr. 1 pav.):

1 pav. Tyrimo etapai

Pirmajame tyrimo etape atlikta verslumo lygio analizė. Atlikta Šiaulių m. įmonių statistinė analizė pagal ekonominės veiklos rūšis, įmonių dydį ir teisinę formą, įmonių apyvartą.

Antrajame tyrimo etape pagrįstas tyrimo aktualumas, suformuluoti tyrimo tikslai, uždaviniai, tyrimo metodika ir struktūra, duomenų rinkimo ir analizės metodai, pagrįsta tyrimo empirinė bazė ir tyrimo organizavimas, sudarytas tyrimo instrumentas.

Trečiajame tyrimo etape buvo atliktas verslininkų ir įmonių vadovų apklausos pilotinis tyrimas ir, atsižvelgiant į gautas pastabas, koreguojamas tyrimo instrumentas. Klausimynas suderintas su savivaldybės atstovais.

Ketvirtajame etape buvo vykdoma verslininkų ir įmonių vadovų apklausa. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Šiaulių mieste 2015 m. pradžioje veikė 3739 įmonės. Remiantis imties dydžio skaičiuokle www.apklausa.lt, su 95 proc. tikimybe ir paklaida 5, apskaičiuotas reikalingas imties dydis - 348 respondentai. Tyrimo anketa patalpinta internetinėje platformoje <http://www.verslo.tyrimas.lt>, taip pat anketos buvo platinamos Šiaulių m. verslo

įmonėse. Iš viso apklausoje dalyvavo 366 Šiaulių miesto verslininkai bei įmonių vadovai. Tyrimo duomenų surinkimo laikas – 2015 m. rugsėjo-lapkričio mėn.

Penktasis tyrimo etapas skirtas tyrimo anketos duomenų analizei ir ataskaitos rengimui. Tyrimo duomenims apdoroti naudotos Microsoft Excel ir SPSS programos, kurias naudojant buvo susisteminti atsakymai į uždarus anketos klausimus. Rezultatų analizei taikyti aprašomosios statistikos metodai. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas pateikiamas lentelėse bei paveiksluose. Procentai skaičiuoti nuo atsakiusiųjų į klausimą respondentų skaičiaus. Tyrimo rezultatai palyginami su statistiniais duomenimis, kurie, priklausomai nuo naudojamo šaltinio, pateikti skirtingais laikotarpiais. Remiantis duomenų analize, parengtos išvados.

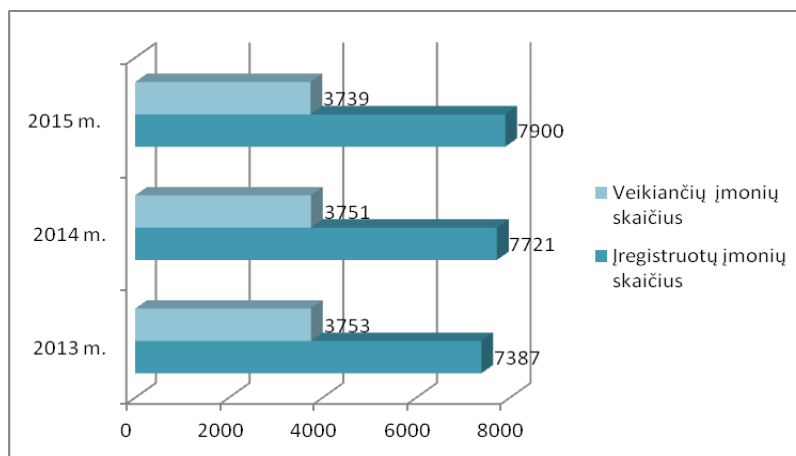
Verslumo lygio analizė

Tiriant verslumo lygį rekomenduojama tiriamoje teritorijoje vertinti veikiančių ir įregistruotų įmonių skaičių tūkstančiui gyventojų; išduoti verslo liudijimai tūkstančiui gyventojų; verslumą skatinančių programų naudojimas tūkstančiui gyventojų. Įmonių kreditingumą vertinanti bendrovė „Creditreform Lietuva“ siūlo naudoti kitą verslumo lygio vertinimo specifinį rodiklį – tai darbdavių tankis teritorijoje, t.y. kiek įmonių darbdavių tenka šimtui darbingų gyventojų.

Lietuvos centrinė kredito unija 2015 m. atliko Lietuvos regionų verslumo lygio tyrimą, kurio rezultatai rodo, kad Šiaulių miestas yra verslumo lyderių dešimtuose. Tyrimo rezultatai pateikti 2 priede. Lietuvos verslumo žemėlapis buvo sudarytas atsižvelgiant į tūkstančiui kiekvienos savivaldybės gyventojų tenkantį veikiančių įmonių skaičių, ekonominę veiklą vykdančių fizinių asmenų skaičių, ūkio subjektų skaičiaus augimą, išduotų paskolų verslo pradžia skaičių bei pačių gyventojų planus pradėti nuosavą verslą.¹ Teigiama, kad spartesnį verslų augimą Lietuvoje lemia iš esmės pagerėjusios sąlygos kurti verslą. Tai vadinamieji „verslo krepšeliai“, t.y. nemokamos konsultacijos iki įmonės įsteigimo ir per pirmuosius jos veiklos metus, savarankiškos veiklos formą įteisines Mažųjų bendrijų įstatymas, naujai susikuriančių verslų finansavimas Verslumo skatinimo fondo lėšomis ir kitų finansavimo šaltinių prieinamumas.

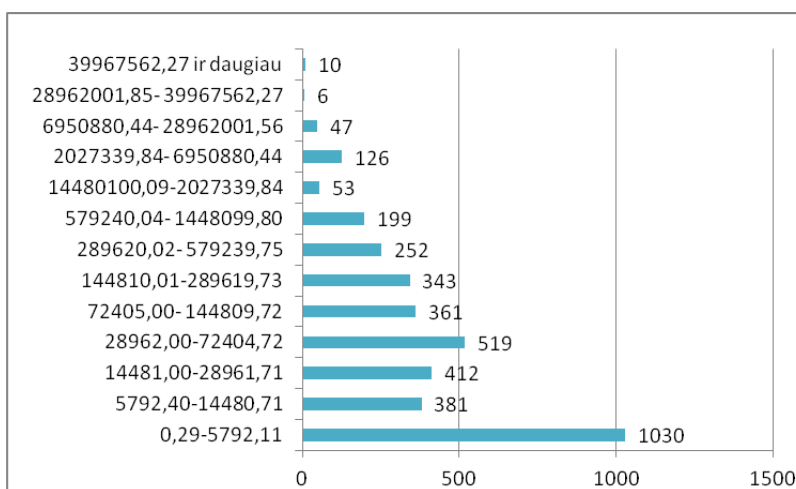
Šiauliai yra ketvirtas pagal gyventojų skaičių miestas šalyje, kuriame gyvena 3,6 proc. Lietuvos gyventojų. Statistikos departamento duomenimis, mieste sukuriama apie 4 proc. šalies pridėtinės vertės, verslo įmonių apyvarta sudaro 3,9 proc. bendros šalies verslo apyvartos. Statistiniai duomenys rodo ekonominę pagyvėjimą mieste, nes 2014 m. lyginant su 2013 m. verslo apyvarta mieste padidėjo 9,9 proc. (žr. 2 pav.).

¹ Organizacija: Lietuvos statistikos departamentas. Tyrimo populiaciją sudaro: akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės, valstybės ir savivaldybės įmonės, užsienio įmonių filialai, žemės ūkio ir kooperatinės bendrovės, viešosios įstaigos, individualiosios įmonės ir fiziniai asmenys, vykdančys ūkinę (ekonominę) veiklą. Įtraukiamos tik tos viešosios įstaigos, kurios daugiau nei pusę veiklos sąnaudų padengia uždirbtomis pajamomis. Ekonominė veikla pagal EVRK 2 red. apima visas ekonominės veiklos rūšis, išskyrus žemės ūkio, finansinio tarpininkavimo, viešojo valdymo ir gynybos veiklą. Informacija pateikiama pagal veiklos vykdymo vietą.

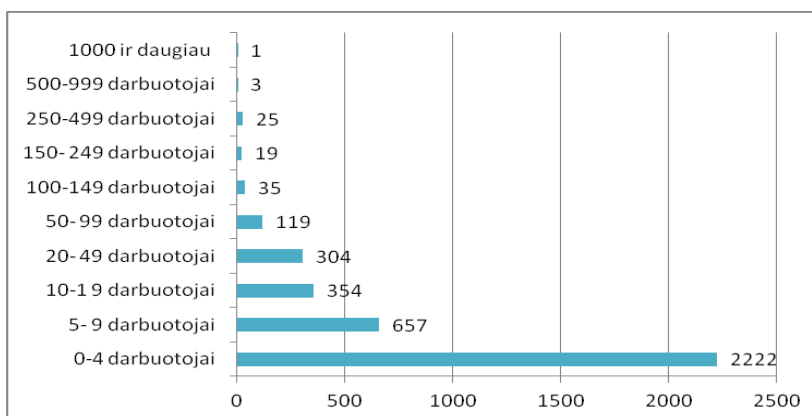
2 pav. Įregistruotų ir veikiančių įmonių skaičius

Mieste registruotų verslo įmonių skaičius kiekvienais metais didėjo, bet veikiančių įmonių skaičius sudaro tik apie pusę registruotų ir jų skaičius santykinai išlieka stabilus. Remiantis Statistikos departamento duomenimis, matyti, kad mieste dominuoja mažos įmonės ir 93,5 proc. įmonių apyvarta yra iki 1,5 mln. Eur (žr. 3 pav.).

3 pav. Įmonių skaičius Šiaulių mieste pagal jų apyvartą, Eur

Vertinant veikiančias įmones pagal jose dirbančių darbuotojų skaičių, ši tendencija dar labiau išryškėja, nes didžiąsą dalį sudaro įmonės, kuriose dirba iki 20 darbuotojų (žr. 4 pav.).

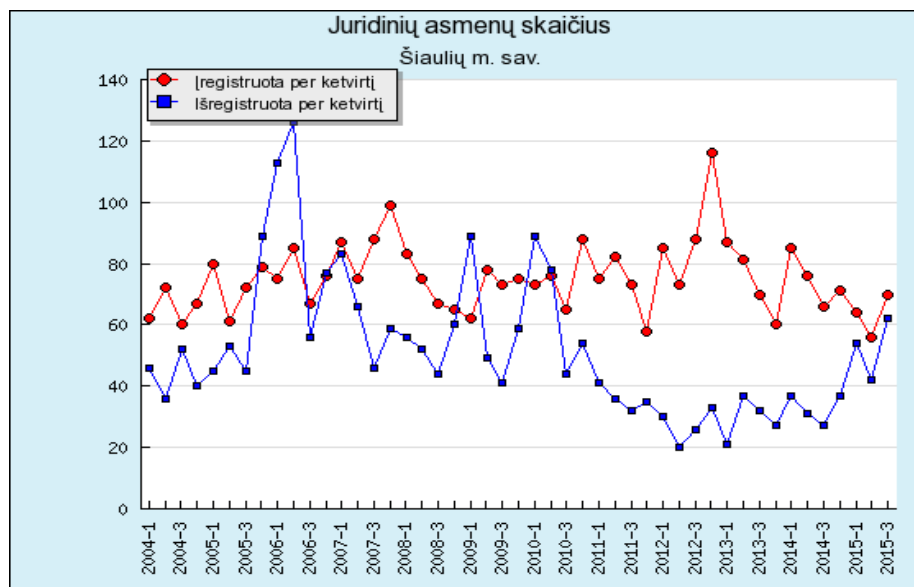

4 pav. Įmonių skaičius Šiaulių mieste pagal darbuotojų skaičių

Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, 2015 m. didėjo laisvųjų profesijų ir individualią veiklą vykdančių asmenų skaičius.

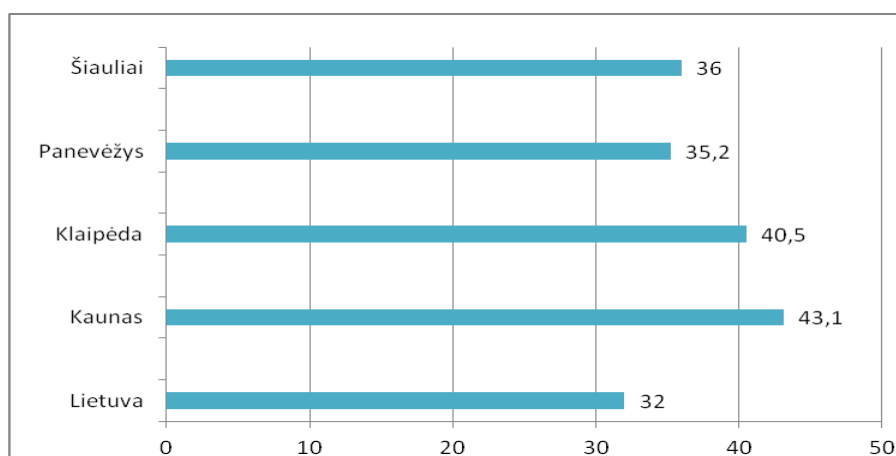
Šiaulių mieste 2014 m. registruota 3739 verslo įmonių, tai sudaro 4 proc. visų Lietuvoje veikiančių įmonių, gyventojų dalis sudaro 3,6 proc., vadinasi mieste verslumo lygis yra didesnis už šalies vidurkį, nors žemesnis nei kituose didžiuosiuose miestuose (žr. 5 pav.).

Registru centro duomenimis per paskutinįjį dešimtmetį įregistruojamų įmonių skaičius daugeliu atveju buvo didesnis už išregistruojamų, nors 2015 metais šie skaičiai beveik susilygino, tai ir lėmė situaciją, kad veikiančių įmonių skaičius mieste išlieka beveik stabilus.

5 pav. Įregistruotų ir išregistruotų įmonių skaičius

Vertinant teritorijos verslumo lygį pagal tenkančių įmonių skaičių 1000 gyventojų, Šiauliams iš didžiųjų miestų tenka 4-oji vieta, bet pagal šį kriterijų didžiuosius miestus lenkia kurortiniai Lietuvos miestai kaip Palanga, Neringa (atitinkamai 43,3, 69,0).

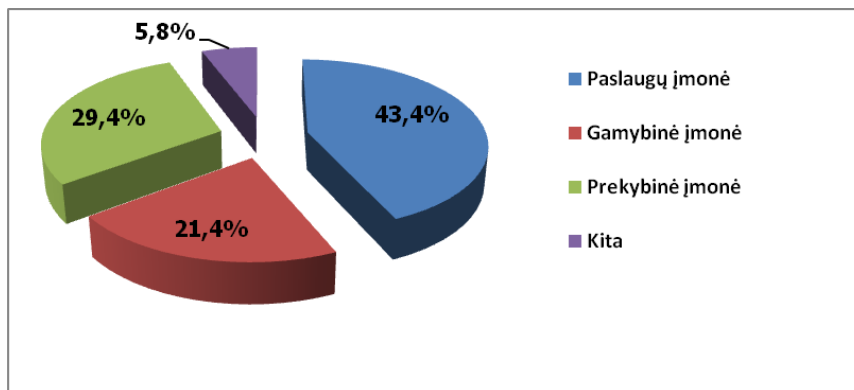
6 pav. Veikiančių verslo įmonių skaičius 1000 gyventojų, 2015 m.

UAB Creditreform tyrimo duomenimis 2015 m. vertinant darbdavių tankį t.y. kiek įmonių darbdavių tenka šimtui darbingų gyventojų, („Sodros“ informacija) matyti, kad verslumu sostinę vejasi kurortiniai miestai ir rajonai (žr. žemėlapij, 3 priedas). Štai Vilniuje šimtui darbingų gyventojų

tenka 11,2 darbdavio. Beveik tokiu pat rodikliu gali pasigirti Neringos savivaldybė (11,1). Prie trečią vietą užimančio Kauno (7,3) artėja Palanga (7,2), Klaipėda (6,6). Šeštą – aštuntą vietą užima Panevėžys, Šiauliai, Alytus (žr. 3 priedą).

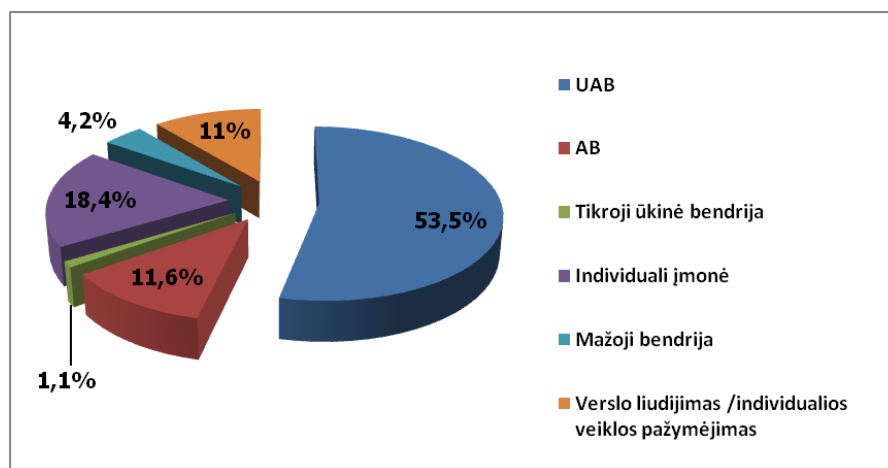
Demografinės tyrimo dalyvių charakteristikos

Tyrime dalyvavo 366 verslininkai, įmonių vadovai, stambių įmonių padalinių vadovai, atstovaujantys visiems veiklos sektoriams, skirtingų dydžių bei teisiųjų formų įmonėms, proporcingai įmonių pasiskirstymui Šiaulių mieste (žr. 4 priedą). Tyrime dalyvavusių įmonių pasiskirstymas pagal veiklos pobūdį pateikiamas 7 paveiksle.

7 pav. Įmonių pasiskirstymas pagal veiklos pobūdį

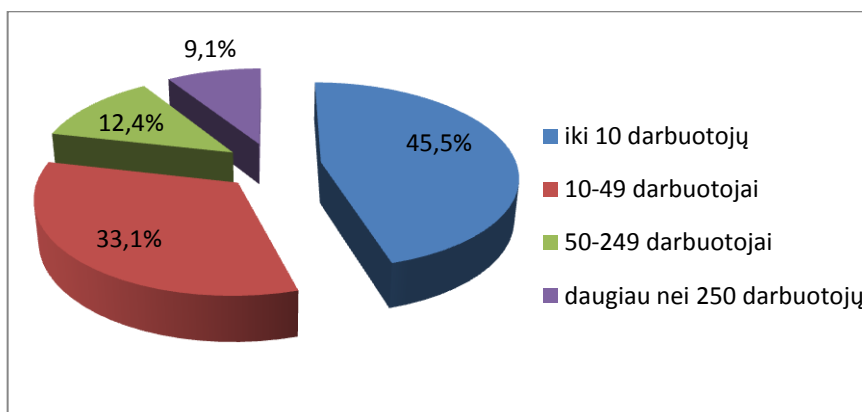
Daugiau kaip pusė apklaustųjų (53,5 proc.) nurodė, kad jų įmonių teisinė forma – uždaroji akcinė bendrovė (UAB). Tai populiariausia įmonių teisinė forma. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje veikė 1986 UAB (iš 3739 įmonių). Mažiausią dalį respondentų sudarė tikrųjų ūkinių bendrijų (TŪB) vadovai, kurių Šiaulių mieste 2015 m. pradžioje veikė 13 (žr. 4 priedą). Tyrime dalyvavusių įmonių pasiskirstymas pagal teisinę formą pateiktas 8 paveiksle.

8 pav. Įmonių pasiskirstymas pagal teisinę formą

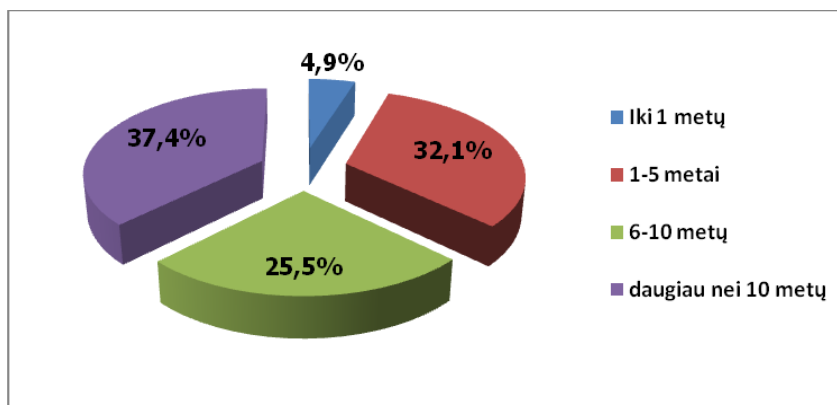
Šiaulių mieste, kaip ir visoje Lietuvoje bei Europos Sąjungoje (ES), mažos ir vidutinės įmonės sudaro pagrindinę visų įmonių dalį. Smulkią ir vidutinę verslo dominavimą lemia jų paprastesnė steigimo, valdymo ir pasitraukimo iš rinkos tvarka lyginant su didesnėmis įmonėmis, lengvesnis išteklių planavimas, šios įmonės gali tenkintis smulkiomis rinkos nišomis ir plėtoti veiklą ne tokiose efektyviose verslo srityse, gali remtis tokiais ištekliais, kurie nepriimtini stambiam verslui, gali apsiriboti mažomis išlaidomis ir pajamomis, jos mažiau suvaržytos sudėtingų,

įvairialypių sprendimų priėmimų struktūrą ir kt. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje veikė 2879 labai mažos įmonės, kuriose dirbo iki 10 darbuotojų, 658 – mažos įmonės (iki 50 darbuotojų), 173 – vidutinės įmonės (iki 250 darbuotojų). Tyrime dalyvavusių įmonių pasiskirstymas pagal dydį pateiktas 9 paveiksle.

9 pav. Įmonių pasiskirstymas pagal dydį

Verslo aplinkos vertinimui turi įtakos ir tai, kokioje gyvavimo fazėje yra įmonė – įmonės, tik pradedančios veiklą, bei įmonės, esančios brandos fazėje, susiduria su skirtingomis problemomis. Siekiant tyrimo duomenų reprezentatyvumo, tyrime siekta apklausti skirtingą veiklos patirtį turinčias įmones (žr. 10 pav.).

10 pav. Įmonių pasiskirstymas pagal gyvavimo laiką

Apibendrinant tyrimo dalyvių demografines charakteristikas galima teigti, kad šio tyrimo imtis, atsižvelgiant į įmonių pasiskirstymą Šiaulių miesto savivaldybėje pagal veiklos sritį, teisinę formą, darbuotojų skaičių yra reprezentatyvi, tačiau, vertinant pagal įmonių gyvavimo laiką, rezultatai daugiau atspindi turinčių didesnę patirtį įmonių vadovų ir verslininkų nuomonę.

Ekonominės - socialinės miesto aplinkos vertinimas

Ekonominė - socialinė aplinka reikšmingai įtakoja verslo galimybes, taip pat norą pradėti nuosavą verslą, ar verslą plėsti. Siekiant įvertinti svarbiausias ekonomines ir socialines problemas, miesto verslininkams ir įmonių vadovams buvo pateikti 7 teiginiai, kuriuos jie turėjo įvertinti 5 balų sistemoje. Respondentų atsakymų vidurkiai pateikti 1 lentelėje.

1 lentelė

Ekonominės-socialinės miesto aplinkos vertinimas

Veiksniai	N	Vidurkis
Kvalifikuota darbo jėga	361	3,06
Gyventojų perkamoji galia	364	2,97
Investicijų pritraukimas mieste	359	2,77
Socialinis saugumas	357	3,00
Nusikalstamumas	362	2,98
Emigracija ir gyventojų skaičiaus mažėjimas	363	2,35
Specialistų rengimas mieste	360	2,87

Pastaba: 1 – labai didelė problema, 5 – nematau problemos.

N – respondentų atsakymų skaičius, eliminavus variantą „neturiu nuomonės“.

Svarbiausia ekonomine - socialine problema verslo atstovai nurodė emigraciją ir gyventojų skaičiaus mažėjimą, mažiausiai aktualia – kvalifikuotos darbo jėgos stygių. 2 lentelėje pateiktas detalus atsakymų pasiskirstymas problemą vertinant 5 balų skalėje.

2 lentelė

Ekonominės-socialinės miesto aplinkos vertinimas, proc.

Veiksniai	1	2	3	4	5	Neturi nuomonės
Kvalifikuota darbo jėga	5,3	22,2	41,0	24,4	7,2	1,37
Gyventojų perkamoji galia	4,4	24,7	46,2	19,2	5,5	0,55
Investicijų pritraukimas mieste	10,0	32,9	32,6	19,5	5,0	1,91
Socialinis saugumas	6,4	20,4	43,1	26,9	3,1	2,46
Nusikalstamumas	6,6	22,1	41,7	25,4	4,1	1,09
Emigracija ir gyventojų skaičiaus mažėjimas	31,7	29,2	18,5	13,8	6,9	0,82
Specialistų rengimas mieste	10,8	23,6	36,4	25,8	3,3	1,64

Pastaba: 1 – labai didelė problema, 5 – nematau problemos.

Kvalifikuota darbo jėga

2015 m. Lietuvos darbo birža prognozavo darbo jėgos pasiūlos mažėjimą visoje Lietuvoje. Remiantis prognozėmis, didžiausias darbo jėgos pasiūlos mažėjimas buvo tikėtinas *Šiauliu* ir Klaipėdos apskrityse (apie 10-12 proc.). Darbo jėgos paklausa 2015 m. turėjo augti 8 iš 10 Lietuvos apskričių. Didžiausias darbo jėgos paklausos augimas turėjo būti Kauno, Klaipėdos ir *Šiauliu* apskrityse (apie 4 proc.), kai Marijampolės, Tauragės, Telšių, Utenos ir Vilniaus apskrityse darbo jėgos paklausos didėjimas apie 1-2 proc., Alytaus apskrityje darbo jėgos paklausa turėjo sumažėti apie 1-2 proc., o Panevėžio apskrityje – apie 4 proc.

Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, *Šiauliu* ir Vilniaus apskrityse planuota įregistruoti apie 80 proc. visų darbo pasiūlymų. Prognozės rodo, kad darbo vietų skaičius 2015 m. labiausiai turėjo

augti šiose paslaugų sektoriaus srityse: mažmeninėje prekyboje – Kauno, Klaipėdos ir **Šiaulių** apskrityse; kroviniame kelių transporte – Kauno, **Šiaulių** ir Vilniaus apskrityse; restoranų ir pagaminto valgio teikimo veikloje – Kauno, Klaipėdos, Tauragės ir Vilniaus apskrityse. Darbo vietų skaičiaus augimas numatytas statybos sektoriaus srityse: gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų statyboje – Kauno, Panevėžio, **Šiaulių** ir Vilniaus apskrityse; elektros sistemų įrengime – Klaipėdos ir Vilniaus apskrityse; kelių ir automagistralių tiesime – Kauno ir Tauragės apskrityje. Darbo vietų augimas planuotas ir žemės ūkio sektoriaus srityse: medienos ruošoje – Alytaus, Panevėžio, Telšių ir Vilniaus apskrityse; mišriame žemės ūkyje – Panevėžio ir **Šiaulių** apskrityse.

Atlikus verslininkų ir įmonių vadovų apklausą, nustatyta, kad kvalifikuotos darbo jėgos, atitinkančios verslo poreikius, radimas nėra itin didelė problema Šiaulių mieste. Verslininkai situaciją įvertino 3,06 balo (5 balų skalėje), tik 5,3 proc. nurodė, kad tai yra didelė problema, kai kvalifikuotos darbo jėgos samdos problemų nemato 7,2 proc. apklaustųjų. Didžioji dalis respondentų (41,0 proc.) situaciją įvertino 3 balais, tai rodo, kad su problema susiduriama, tačiau ji yra išsprendžiama.

Detalizuojant apklausos rezultatus pagal įmonių veiklos tipą, esminių skirtumų nenustatyta. Verslininkai ir įmonių vadovai, atstovaujantys skirtingo dydžio įmones, situaciją vertino panašiai, šiek tiek geriau – įmonių, kuriose dirba iki 50 darbuotojų, vadovai. Lyginant rezultatus pagal įmonių gyvavimo rinkoje trukmę, didesnes kvalifikuotos darbo jėgos samdos problemas patiria daugiau nei 10 metų rinkoje veikiančios įmonės nei tos, kurių veikla trunka 1-5 metus.

Gyventojų perkamoji galia

Gyventojų perkamąją galia lemia du pagrindiniai kintamieji, t.y. vartojimo prekių ir paslaugų kainos ir darbo užmokestis. Gyventojų perkamoji galia vertinama skaičiuojant vartotojų kainų indeksą. Pagrindinis statistinių duomenų šaltinis vartotojų kainų indeksui (VKI) sudaryti ir vidutinėms mažmeninėms kainoms skaičiuoti yra reprezentatyviųjų vartojimo prekių ir paslaugų mažmeninių kainų registravimo atrinktose visų nuosavybės formų mažmeninės prekybos ir paslaugų įmonėse ir vietos vienetuose statistiniai duomenys. Metiniai vartojimo prekių ir paslaugų kainų pokyčiai šalyje ir didžiuosiuose šalies miestuose pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė

Vartojimo prekių ir paslaugų kainų pokyčiai*

	2012	2013	2014
Lietuva	2,8	0,4	-0,3
Vilnius	3,3	-0,2	0,1
Kaunas	2,8	0,6	-0,4
Klaipėda	2,4	-0,1	-0,8
Šiauliai	2,3	0,1	-1,6
Panevėžys	2,9	0,5	-0,4

*kiekvienų metų gruodžio mėn., palyginti su ankstesnių metų gruodžio mėn., padidėjimas, sumažėjimas (-), procentais.

Vartojimo prekių ir paslaugų kainų indeksas Lietuvoje 2014 m. gruodžio mėn., palyginus su 2013 m. gruodžio mėn. sumažėjo 0,3 proc., tuo tarpu Šiaulių mieste šis rodiklis mažėjo daugiausia vertinant 5 didžiųjų miestų situaciją – 1,6 proc.

Bendrasis ir dažniausiai įsigyjamų vartojimo prekių ir paslaugų kainų pokyčiai*

Pavadinimas	Lyginamieji svoriai bendrose vartojimo išlaidose, %	Kainų pokytis, %		Įtaka bendrajam vartojimo prekių ir paslaugų kainų pokyčiui, procentiniais punktais	
		2015-11 lyginant su 2015-10	2015-11 lyginant su 2014-12	Per mėnesį	Nuo metų pradžios
Vartojimo prekės ir paslaugos	100,0	0,3	0,3	x	x
Iš jų dažniausiai įsigyjamoms vartojimo prekėms ir paslaugoms	18,57	-1,0	-2,6	-0,1819	-0,4817

*Vertinimas atliktas 2015 m. lapkričio mėn.

Vartojimo prekių ir paslaugų kainos augo 0,3 proc., kai dažniausiai įsigyjamų vartojimo prekių ir paslaugų kainos didėjo šiek tiek daugiau – per mėnesį jos išaugo 1,0 proc., kai per metus – 2,6 proc.

CV banko duomenimis (2015 m. pirmojo pusmečio rezultatai atskaičius mokesčius), įvedus eurą atlyginimai didmiesčiuose augo. Vilniuje 2015 m. atlyginimai siekė apie 654 eurus (antrąjį 2014 m. pusmetį buvo 570 eurai), t.y., augo 14,7 proc., Kaune – apie 572 eurus (išaugo nuo vidutiniškai 515 eurų), t.y., augo 11,06 proc., Klaipėdoje – apie 606 eurus (pakito nuo 570 eurų), t.y., augo 6,3 proc., Šiauliuose apie 568 eurus (pakito nuo 494 eurų), t.y., augo 14,97 proc., Panevėžyje – 587 eurus (pakito nuo 514 eurų), t.y., augo 14,2 proc. Nors CV banko pateikti duomenys yra vidutiniai, apskaičiuoti neatsižvelgiant į konkretaus kandidato darbo patirtį, išsilavinimą, amžių ir kitus gebėjimus, jie demonstruoja bendrą atlyginimų augimo tendenciją. Šiauliuose atlyginimai augo sparčiausiai ir pralenkė visus didžiuosius miestus.

Verslininkai ir įmonių vadovai gyventojų perkamąją galią įvertino 2,97 balais (5 balų skalėje), kai didžioji dauguma – 46,2 proc. skyrė balą 3, kas rodo, jog gyventojų perkamoji galia nėra itin opi problema.

Su gyventojų perkamosios galios problemomis labiau susiduria gamybinės nei paslaugų įmonės, kai vertinant šią sritį pagal įmonės dydį, gauta, jog gyventojų perkamosios galios problemas labiau akcentavo įmonių, kuriose dirba daugiau nei 250 darbuotojų, vadovai. Lyginant rezultatus pagal įmonių gyvavimo rinkoje trukmę, gyventojų perkamosios galios problemą akcentavo daugiau nei 10 metų rinkoje veikiančių įmonių vadovai.

Investicijų pritraukimas mieste

Tiesioginių užsienio investicijų pritraukimas – svarbus veiksnys, siekiant užtikrinti ilgalaikį ekonomikos augimą, sukurti didesnę pridėtinę vertę, greičiau diegti technologines naujoves pramonėje ir kitose verslo srityse. Mažiau išsivystę regionai dažniausiai pritraukia mažiau tiesioginių užsienio investicijų. Priežastys įvairios: biurokratinės kliūtys, nepakankamai išvystyta infrastruktūra, kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas.

Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, Šiaulių apskrityje 2004 – 2014 m. išaugo 4,4 kartus, ir augimas buvo didžiausias lyginant su kitomis apskritimis: Kauno apskrityje – 3,1; Klaipėdos apskrityje – 2,2; Panevėžio apskrityje – 1,7; Vilniaus apskrityje – 3,3 kartus. Deja, vertinant tiesiogines užsienio investicijas, tenkančias vienam gyventojui, vertine išraiška, jos buvo didesnės tik už investicijas Tauragės ir Utenos apskrityse (2011-2014 m.). Tiesioginių užsienio investicijų, tenkančių vienam gyventojui, dinamika lyginant su ankstesniais metais, buvo teigiama, t.y., investicijų apimtis 2004 – 2014 m. Šiaulių apskrityje nemažėjo, kai visose kitose apskrityse stebimi investicijų sumažėjimo periodai.

Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, metų pabaigoje, Eur

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lietuvos Respublika	2 930	3 286	3 672	4 072	4 321	4 404
Kauno m. sav.	2 904	2 883	3 605	3 810	3 171	3 574
Klaipėdos m. sav.	3 660	4 227	4 398	4 552	4 046	4 452
Panevėžio m. sav.	1 939	1 595	1 908	2 282	2 554	2 486
Šiaulių m. sav.	591	737	698	710	748	966
Vilniaus m. sav.	10 053	11 122	12 411	13 911	15 460	16 313

Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, šalyje kasmet augo (pokytis 50 proc.), tačiau didžiuosiuose miestuose kito nevienodai: Kauno m. savivaldybėje išaugo 23, 1 proc., Klaipėdos m. savivaldybėje – 21,6 proc., Panevėžio m. savivaldybėje – 28,2 proc., Šiaulių m. savivaldybėje – 63,5 proc., Vilniaus m. savivaldybėje – 62,2 proc. Tiesioginių investicijų pokytis Šiaulių mieste buvo didžiausias, tačiau vertinant absoliučiais dydžiais Šiauliuose investuojama gerokai mažiau nei kituose didžiuosiuose Lietuvos miestuose.

Materialinės investicijos to meto kainomis, tūkst. Eur

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lietuvos Respublika	4 518 664	4 153 679	5 068 977	5 305 553	5 933 867	5 594 813
Kauno m. sav.	335 852	355 060	467 396	496 368	500 323	559 886
Klaipėdos m. sav.	290 677	300 119	481 825	384 049	512 376	523 254
Panevėžio m. sav.	32 713	32 419	49 520	49 235	36 269	39 551
Šiaulių m. sav.	160 389	123 977	196 401	142 115	162 281	174 656
Vilniaus m. sav.	1 427 804	1 126 968	1 415 455	1 771 749	2 008 253	1 832 082

Vertinant materialinių investicijų apimtį, matyti, kad investavimo apimtys Šiaulių mieste kito (sumažėjo 2010 m. lyginant su 2009 m., taip pat 2012 m. lyginant su 2011 m.), nors išlaikyta bendra investicijų augimo tendencija – 8,9 proc., kai šalyje materialinių investicijų augimas buvo 23,8 proc., Kauno m. savivaldybėje materialinės investicijos išaugo 66,7 proc., Klaipėdos m. savivaldybėje – 80,0 proc., Panevėžio m. savivaldybėje – 20,9 proc., Vilniaus m. savivaldybėje – 28,3 proc.

Miesto verslininkai ir įmonių vadovai investicijų pritraukimą vertino 2,77 balais (5 balų skalėje), tik 2 balais įvertino 32,9 proc., o 3 balais – 32,6 proc. apklaustųjų, kas rodo, jog investicijų pritraukimas į miesto ekonomiką yra nepakankamas, o situacija problematiška.

Labiausiai investicijų pritraukimo problemą akcentavo gamybinių įmonių vadovai, o vertinant šią sritį pagal įmonės dydį, nustatyta, kad ši problema labiausiai aktuali daugiau nei 250 darbuotojų turinčių įmonių vadovams. Lyginant rezultatus pagal įmonių gyvavimo rinkoje trukmę, investicijų pritraukimo problemą pabrėžė daugiau nei 10 metų rinkoje veikiančių įmonių vadovai.

Socialinis saugumas

Lietuvos Respublikoje už socialinę apsaugą atsakinga LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Seime veikia Socialinių reikalų komitetas, socialinę apsaugą reglamentuoja įvairūs įstatymai. Socialinės politikos pagrindiniai tikslai:

- socialinė apsauga, kuri garantuoja pajamas atsiradus socialinei rizikai (liga, senatvė, neįgalumas, mirtis, bedarbystė);
- investicijos į žmogų – lygių galimybių suteikimas, jaunos kartos mokymas (tai yra ekonominio vystymosi elementas, kuris labai priklauso nuo valstybinės politikos);

- socialinė ramybė – tai visuomeninio gyvenimo stabilizacija, bendradarbiavimas siekiant tikslo, tolerancijos tarp žmonių. Socialinė ramybė auga kartu su gerove ir politiniu stabilumu;
- šeiminiis gyvenimas – šeiminio gyvenimo akcentavimas, žmonių šiltų tarpusavio santykių puoselėjimas, saugumo šeimoje jausmo sudarymas, naujos kartos auklėjimas.

Socialines paslaugas Šiauliuose teikia miesto savivaldybės Socialinių paslaugų centras. Centro tinklapyje pateikta išsami informacija apie centro funkcijas, klientus, teikiamas paslaugas, jų kainas ir kt., o Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus metinėse ataskaitose galima rasti detalią informaciją apie vykdytas veiklas, investicinius projektus, tačiau nėra nurodoma, koks buvo paslaugų poreikis ir kaip jis patenkintas, kiek yra norinčių pasinaudoti paslaugomis, bet jų negaunantys ir pan.

Verslininkai ir įmonių vadovai socialinį saugumą mieste įvertino 3 balais (5 balų skalėje), manančių, kad situacija yra problematiška buvo mažiau (2 balais įvertino 20,4 proc.) nei manančių, jog situacija valdoma (4 balais įvertino 26,9 proc.).

Nusikalstamumas

Remiantis Lietuvos nusikalstamumo žemėlapiu, kuriame pažymėti visuose Lietuvos miestuose, miesteliuose ir gyvenvietėse užfiksuoti nusikaltimai pradedant sukčiavimais, vagystėmis ir turto prievartavimais, baigiant plėšimais ir žmogžudystėmis, parengta 7 lentelė.

7 lentelė

Nusikalstamumas Šiaulių miesto savivaldybėje

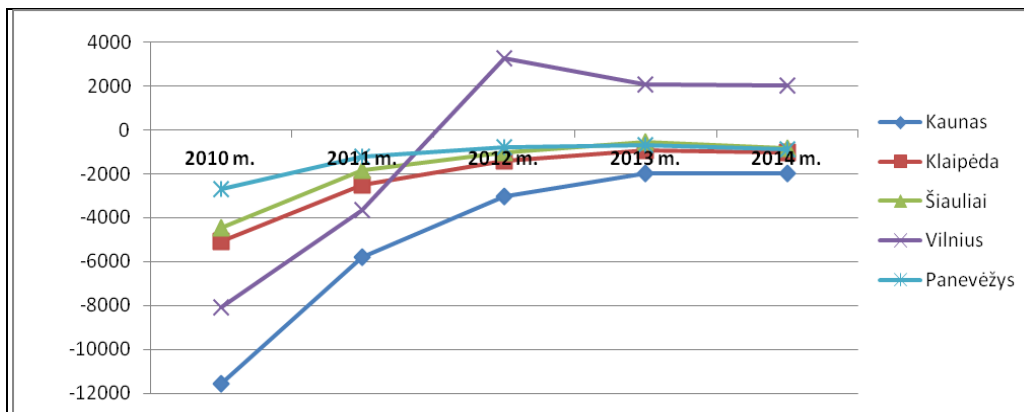
Rodiklis	2015 sausis - spalio	2014 sausis - spalio	2013 sausis - spalio
Užregistruota nusikalstamų veikų	2861	2646	2754
Nusikalstamų veikų skaičius 100 tūkst. gyventojų	2759,6	2519,2	2599,5
Užregistruota vagysčių	582	269	494
Užregistruota sukčiavimų	155	215	175
Užregistruota viešosios tvarkos pažeidimų	155	157	233

Nusikalstamumas Šiaulių mieste didėja ir tai rodo augantis nusikalstamų veikų skaičius, nors 2014 m. stebimas sumažėjimas, tačiau fiksuojama bendra 2013-2015 m. atitinkamo laikotarpio augimo tendencija. Itin padaugėjo vagysčių 2015 m. lyginant su 2014 m (2,16 karto), nors sumažėjo sukčiavimo atvejų (1,4 karto), teigiamos tendencijos stebimos viešosios tvarkos pažeidimų atveju.

Verslininkai ir įmonių vadovai nusikalstamumą įvertino 2,98 balais (5 balų skalėje), didžioji dalis – 41,7 proc. skyrė 3 balus, ir net 25,4 proc. – 4 balus, kas indikuoja, jog verslininkai nusikalstamumo nelaiko didele problema, nors nusikalstamų veikų fiksuojama vis daugiau.

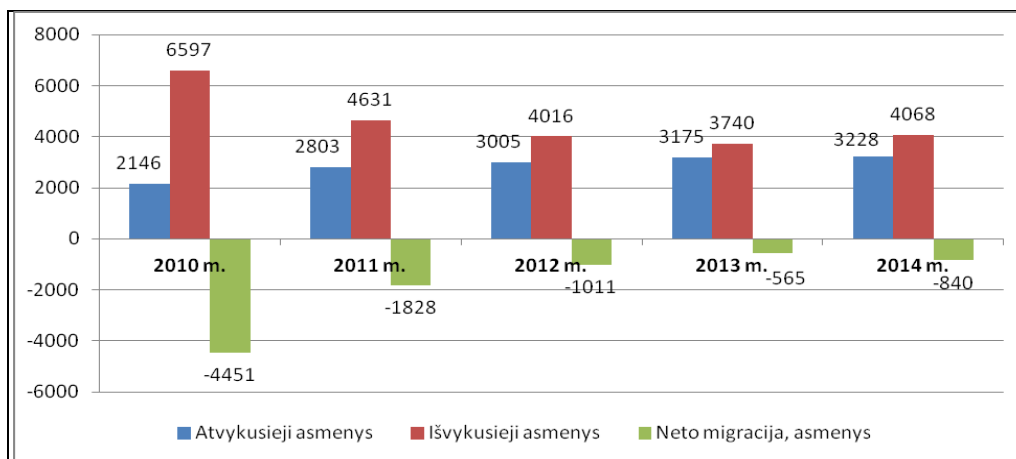
Emigracija ir gyventojų skaičiaus mažėjimas

Šiandieniniame moderniaame pasaulyje migruoti skatina įvairūs ekonominiai, socialiniai, kultūriniai, psichologiniai veiksniai, tačiau lemiamos priežastys dažniausiai yra ekonominės. Tai siejama ir su vidaus, ir su tarptautine migracija.

11 pav. Neto migracija 2010-2014 m.

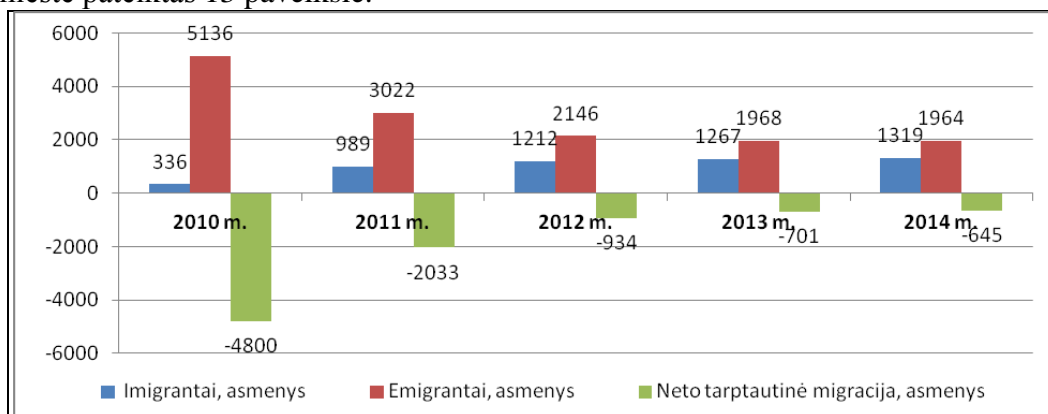
Migracija palietė visus didžiuosius Lietuvos miestus ir tik Vilniuje 2012 m. neto migracija buvo teigiama, kai kituose didžiuosiuose šalies miestuose gyventojų skaičius vis mažėja. Situacija Šiaulių mieste pateikta 12 paveiksle.

12 pav. Migracija Šiaulių m. savivaldybėje 2010-2014 m.

Iš Šiaulių miesto išvykusių gyventojų skaičius nuo 2010 m. iki 2013 m. mažėjo, tačiau 2014 m. vėl išaugo. Nors į miestą atvyko daugiau asmenų, tačiau neto migracija nagrinėjamu laikotarpiu buvo neigiama. Miesto gyventojų skaičius per 2010-2014 m. sumažėjo 8695 asmenimis.

Gilinantį tarptautinės migracijos statistiką išryškėjo analogiškos tendencijos – tarptautinės migracijos saldo buvo neigiamas visuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Situacija ir jos kitimas Šiaulių mieste pateiktas 13 paveiksle.

13 pav. Tarptautinė migracija Šiaulių m. savivaldybėje 2010-2014 m.

Šiaulių miesto gyventojų skaičius 2010 m. sumažėjo dėl tarptautinės emigracijos, t.y. net 77,8 proc. visų išvykusių iš miesto išvyko į užsienį. Kitais analizuojamais metais, išvykusių į užsienį dalis mažėjo, atitinkamai: 2011 – 65,3 proc., 2012 – 53,4 proc., 2013 – 52,6 proc., 2014 – 48,3 proc. Duomenys rodo, kad gyventojų migracijos kryptis ėmė keisti, daugiau nei pusė išvykusiųjų pasirinko gyventi kituose Lietuvos miestuose.

Miesto verslininkai ir įmonių vadovai emigraciją ir gyventojų skaičiaus mažėjimą įvertino 2,35 (5 balų skalėje), didžioji dalis respondentų 31,7 proc. emigraciją ir gyventojų skaičiaus mažėjimą įvardijo kaip reikšmingą verslui problemą ir skyrė 1 balą, 29,2 proc. skyrė 2 balus, kai tik 6,9 proc. respondentų įvardijo reiškinį kaip neproblematšką.

Specialistų rengimas mieste

Specialistai, kurių kvalifikacija atitinka verslo poreikius yra vienas svarbiausių išteklių kuriant inovatyvius produktus bei teikiant paslaugas, žinios ir kvalifikacija tapo varomąja jėga šiuolaikinėje žinių visuomenėje. Mieste jaunuoliai gali įgyti specialybę profesinio rengimo centre, profesinio bakalauro laipsnį kolegijoje, bakalauro, magistro ir mokslų daktaro laipsnius universitete.

Šiaulių profesinio rengimo centras yra viena didžiausių profesinio mokymo įstaigų Lietuvoje, kurioje ne tik mokoma profesijos ir suteikiamas bendrasis lavinimas, Šiaulių profesinio rengimo centre veikia Buitinių paslaugų skyrius, Elektronikos ir administravimo skyrius, Prekybos ir verslo skyrius, Technologijų skyrius, Statybos skyrius ir Mechanikos skyrius. Šiaulių profesinio rengimo centre mokiniai mokosi daugiau nei 40 specialybių pagal pirminio profesinio mokymo programas, mokiniams teikiamas pagrindinis ir vidurinis išsilavinimas. Kasmet mokyklą baigia daugiau kaip 800 kvalifikuotų specialistų, 20 – 30 įgyja pagrindinį išsilavinimą, apie 200-300 – vidurinį išsilavinimą.

Šiaulių valstybinė kolegija rengia kvalifikuotus specialistus, vykdo perkvalifikavimą, tęstinį mokymą, ugdo švietimui, kultūrai, žinioms imlią visuomenę. Kolegijoje įgyjamas profesinio bakalauro laipsnis ir profesinė kvalifikacija. Kolegijoje vykdomos studijos: socialinių mokslų studijų srityje, technologijos mokslų studijų srityje, biomedicinos mokslų studijų srityje, organizuojami kvalifikacijos kėlimo kursai ir mokymai. Kasmet Šiaulių valstybinę kolegiją baigia apie septynis šimtus absolventų.

Šiaurės Lietuvos kolegija siūlo studijuoti teisės, finansinių institucijų ekonomikos, renginių verslo vadybos, verslo vadybos, multimedijos technologijos, informacinių technologijų kompiuterių tinklų administravimo studijų programas. Kolegijoje studijos organizuojamos nuolatine ir išėstine forma, sudaromos galimybės studijuoti nuotoliniu būdu.

Vakarų Lietuvos verslo kolegijos Šiaulių fakultete siūloma studijuoti šias programas: Įstaigų ir įmonių administravimas, Verslo vadyba, Rekreacijos ir turizmo verslo vadyba, Statybos verslo vadyba, Prekybos vadyba, Teisė, Buhalterinė apskaita ir Ekonomika. Kolegijos Šiaulių fakultetas taip pat vykdo Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos profesinio mokymo programas.

Šiaulių universitetas – didžiausia aukštoji mokykla Šiaurės Lietuvoje. Universitetui priklauso 6 fakultetai ir 2 institutai, kuriuose siūloma rinktis nuolatinės ar išėstinės formos studijų programas iš 6 studijų sričių: biomedicinos, fizinių, humanitarinių, socialinių, technologijos mokslų ir menų. Čia vykdomos ne tik bakalauro (pirmosios pakopos), magistrantūros (antrosios pakopos) ir doktorantūros (trečiosios pakopos) studijos, bet ir tęstinis mokymas, neformalaus visuomenės švietimo programos, papildomosios studijos, programos kolegijų absolventams, ketinantiems studijuoti magistrantūroje. Kasmet studijas baigia daugiau nei 1000 studentų.

Verslininkai ir įmonių vadovai specialistų rengimą mieste įvertino 2,87 (5 balų skalėje), respondentų, kurie linkę manyti jog tai problema (34,4 proc. įvertino 1-2 balais) buvo daugiau, nei tokių, kurie specialistų rengime problemų neįžiūri (29,1 proc.). Labiausiai specialistų rengimo problemą akcentavo gamybinių įmonių vadovai, ir įmonių, kuriose dirba daugiau nei 250 darbuotojų, vadovai. Lyginant rezultatus pagal įmonių gyvavimo rinkoje trukmę, specialistų rengimo problemą pabrėžė daugiau nei 10 metų rinkoje veikiančių įmonių vadovai.

Verslininkai ir įmonių vadovai pateikė ekonominės ir socialinės miesto aplinkos gerinimo siūlymus:

- Plėsti industrines zonas aplink Šiaulius pasitelkiant kiek įmanoma didesnes mokesťines lengvatas, siekiant pritraukti kuo daugiau užsienio investuotojų, taikyti lengvatas verslui kuriančiam ir gaminančiam produktą;

- Greičiau plėsti Šiaulių industrinį parką ir sudaryti palankias sąlygas įmonėms vystytis jo teritorijoje;

- Pritraukti investicijas, steigti darbo vietas, didinti gyventojų perkamąją galią;

- Kurti gerai apmokamas darbo vietas;

- Imtis priemonių, kad kuo mažiau jaunimo išvažiuotų, mažinti emigraciją.

Apibendrinant ekonominės ir socialinės miesto aplinkos vertinimą nustatyta, kad didžiausia miesto problema yra gyventojų skaičiaus mažėjimas. Galima daryti prielaidą, kad verslininkai šį reiškinį vertino ir kaip miesto gyventojai, ir kaip verslo atstovai. Verslininkai ir įmonių vadovai kvalifikuotos darbo jėgos stygiaus nepriskyrė itin svarbioms problemoms, didesnę problemą jie mato rengiant specialistus. Respondentai išryškino investicijų pritraukimo į miestą problemą, kuri jau ne kartą nagrinėta bendruose verslo ir savivaldybės renginiuose. Ekonominė - socialinės miesto aplinka įvertinta vidutiniu 2,85 balu, tai indikuoja, kad situacija labiau vertinama kaip problematiška.

Miesto infrastruktūros vertinimas

Verslininkai ir įmonių vadovai vertino miesto infrastruktūrą pagal 6 sritis. Miesto infrastruktūra siejama su gyvenamųjų, komercinių ir infrastruktūros teritorijų kitimu, ir nors šie skirtingas miesto funkcines sferas atstovaujantys procesai veikia lygiagrečiai, jų erdvinė raiška, patogumas verslui ir gyventojams skiriasi.

8 lentelė

Miesto infrastruktūros vertinimas

Veiksniai	N	Vidurkis
Gatvių būklė	365	2,85
Automobilių stovėjimo aikštelės	364	2,83
Dviračių takų infrastruktūra	359	3,17
Eismo saugumas	363	3,29
Miesto gatvių apšvietimas	363	3,21
Šiaulių industrinė zona	338	3,12

Pastaba: 1 – labai didelė problema, 5 – nematau problemos.

N – respondentų atsakymų skaičius, eliminavus variantą „neturiu nuomonės“.

Verslininkai ir įmonių vadovai, vertindami miesto infrastruktūrą neišskyrė itin problematiškų sričių, tačiau automobilių stovėjimo aikštelės ir gatvių būklė buvo įvertintos žemiausiu balu, kai aukščiausias vidutinis balas skirtas eismo saugumui.

9 lentelė

Miesto infrastruktūros vertinimas, proc.

	1	2	3	4	5	Neturi nuomonės
Gatvių būklė	11,8	21,1	41,40	21,6	4,1	0,27
Automobilių stovėjimo aikštelės	13,7	24,7	31,60	24,5	5,5	0,55
Dviračių takų infrastruktūra	10,3	17,5	27,30	34,3	10,6	1,91

Eismo saugumas	2,8	13,2	42,10	35,8	6,1	0,82
Miesto gatvių apšvietimas	5,8	17,4	34,20	35,3	7,4	0,82
Šiaulių industrinė zona	4,4	15,7	49,10	25,4	5,3	7,65

Pastaba: 1 – labai didelė problema, 5 – nematau problemos

Gatvių būklė

Mieste kasmet vykdomas miesto gatvių asfalto dangos remontas: užtaisomos duobės, atliekamas žvyruotų gatvių greideriavimas, žvyruotų gatvių duobių užtaisymas naujomis medžiagomis; gatvėse su asfalto danga paaukštinami šulinių liukai, liukai pakeičiami naujais, keičiami gatvės bei šaligatvių bortai, ženklinama gatvės danga, remontuojami atitvarai, šaligatviai, vykdomi viadukų bei tiltų priežiūros darbai ir kt. Minėti darbai vykdomi Kelių priežiūros ir plėtros programos (KPP) lėšomis.

2014 m. Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos Šiauliams buvo skyrusi 1 mln. 775 tūkst. Eur, bet buvo įsisavinta 125 695 Eur mažiau – 1 mln. 649 tūkst. Eur. 2014 m. visoms 60 Lietuvos savivaldybių iš KPP buvo skirta 57,7 mln. Eur. Didžiausia dalis teko sostinei – 9,2 mln. Eur, antrojoje vietoje Kaunas (6,07 mln. Eur), trečia Klaipėda (2,74 mln. Eur), ketvirtas Panevėžys (1,85 mln. Eur), penkti Šiauliai (1,77 mln. Eur).

10 lentelė

Gatvių būklė didžiausiose Lietuvos miestuose, 2013

Miestas	Kelių ilgis, km	Asfaltuoti keliai, km	Žvyro keliai, km	Grunto keliai, km
Vilnius	1186	949	147	90
Kaunas	969	600	179	191
Klaipėda	460	380	77	2
Šiauliai	352	187	111	54
Panevėžys	464	326	135	3

Šiauliuose asfalto danga padengta vos 53,13 proc. kelių (187 iš 352 km), kai likusios gatvės yra žvyruotos (31,53 proc.) ar išvis niekuo nepadengtos (15,34 proc.).

Verslininkai ir įmonių vadovai gatvių būklę įvertino 2,85 balais (5 balų skalėje), ir nors 3 balus skyrė didžioji respondentų dalis – 41,4 proc., situaciją kaip problematišką identifikuoja 21,1 proc. apklaustųjų (vertina 2 balais), kaip ne itin reikšmingą problemą – 21,6 proc. respondentų (vertina 4 balais).

Automobilių stovėjimo aikštelės

„Unipark“ nuo 2014 m. Šiauliuose vykdo automobilių stovėjimo aikštelių priežiūrą, eksploatavimą, rinkliavos surinkimą ir jos mokėjimo kontrolę tam tikrose miesto gatvėse. Mokamos stovėjimo vietos įrengtos centrinėse gatvėse, automobiliams statyti mokamas vietas nustato Šiaulių miesto Savivaldybės taryba. UAB „Stova“ vykdo automobilių stovėjimo aikštelių priežiūrą, eksploatavimą, rinkliavos surinkimą ir jos mokėjimo kontrolę. Mieste yra įrengtos 5 mokamos automobilių stovėjimo aikštelės (tam tikrose gatvių atkarpose arba prie pastatų). Lėšos, surinktos iš rinkliavos už automobilių stovėjimą mokamose Šiaulių miesto vietose, patenka į savivaldybės biudžetą.

11 lentelė

Pajamos už automobilių stovėjimą mokamose vietose, tūkst. Lt

Metai	Surinkta lėšų	Pokytis, lyginant su praėjusiais metais, proc.
2011	86,4	
2012	176,6	104,5
2013	392,2	122,1
2014	576,6	47,0

Pajamos už automobilių stovėjimą mokamos vietose kasmet didėjo, kas siejama ir su „žaliosios zonos“ miesto centrinėje dalyje suformavimu, ir automobilių skaičiaus didėjimu.

Verslininkai ir įmonių vadovai automobilių stovėjimo aikšteles įvertino 2,83 balais (5 balų skalėje) ir nors didžioji dalis (31,6 proc.) skyrė 3 balus, manančių, kad situacija yra problematiška ir manančių, kad situacija nėra didelė problema dalis buvo labai panaši (atitinkamai 24,7 proc. ir 24,5 proc.).

Dviračių takų infrastruktūra

Dviračių takų būklė yra gerinama, įrengiami nauji takai vykdant Tilžės g. dviračių takų ir įvažų įrengimo darbus. Projekto tikslas kompleksiskai modernizuoti Šiaulių miesto viešojo transporto paslaugų sistemą, siekiant sumažinti oro taršą, užtikrinti efektyvesnį miesto gyventojų susisiekimą, mažinti transporto spūstis. Planuojama įrengti 3,25 km. dviračių taką Tilžės gatvėje ir įrengti autobusų stotelių įvažas 1,86 km. 2014 m. įrengta dviračių tako atkarpa nuo Gegužių g. iki Rasos g. Talkšos ežero pakrantėje atliktas pėsčiųjų-dviračių tako remontas, atstatant skaldos dangą – 805 m², pakeistos sulūžusios pralaidos – 16 m, išvalyti grioviai. Mieste įrengti dviračių stovai ir stoginės.

Apklausti Šiaulių miesto verslo atstovai dviračių takų infrastruktūrą įvertino 3,17 (5 balų skalėje), didžioji dalis respondentų dviračių takų infrastruktūros nelaiko problematiška, tai rodo apklaustųjų atsakymai – 34,3 proc. situaciją įvertino 4 balais.

Eismo saugumas

Eismo saugumas priklauso ir nuo vairuotojų, ir nuo pėsčiųjų elgesio. Geriausiai situaciją atspindi statistiniai duomenys pateikti 12 lentelėje.

12 lentelė

Eismo įvykių, juose nukentėjusiųjų skaičius pagal regionus

Apskritis	Eismo įvykiai per 11 mėn.								
	Eismo įvykiai			Žuvo			Sužeista		
	2014	2015	%	2014	2015	%	2014	2015	%
Alytaus	117	127	8,5	12	10	-16,7	134	156	16,4
Kauno	623	708	13,6	55	43	-21,8	711	867	21,9
Klaipėdos	420	376	-1,5	23	12	-47,8	496	442	-10,9
Marijampolės	143	105	-26,6	17	14	-17,6	156	140	-10,3
Panevėžio	285	275	-3,5	21	30	42,9	337	320	-5
Šiaulių	301	298	-1	23	22	-4,3	361	362	0,3
Tauragės	78	75	-3,8	5	10	100	97	89	-8,2
Telšių	111	106	-4,5	14	17	21,4	140	131	-6,4
Utenos	82	77	-6,1	10	16	60	112	93	-17
Vilniaus	715	707	-1,1	51	38	-25,5	818	837	2,3
Iš viso:	2875	2854	-0,7	231	212	-8,2	3362	3437	2,2

Šiaulių apskrityje eismo įvykių 2015 m. lyginant su 2014 m. sumažėjo, tokia pat tendencija stebima ir Lietuvos mastu. Lietuvoje, kaip ir Šiaulių apskrityje, mažėjo žuvusiųjų eismo įvykių metu, tačiau išaugo sužeistųjų asmenų skaičius. Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas periodiškai skelbia informaciją apie eismo įvykius Šiaulių apskrityje detalizuojant juos pagal įskaitinius, nurodant žuvusiųjų ir sužeistųjų skaičių, taip pat neblaivių vairuotojų padarytus

nusižengimus, kiekvieną mėnesį atliekama eismo įvykių analizė. Jos metu nustatomos avaringiausios miesto gatvės bei sankryžos, eismo įvykių kilimo priežastys. Analizės rezultatai pateikiami patrulių rinktinės vadovams, kurie, atsižvelgdami į tai, sudaro patruliavimo sektorius bei maršrutus, skiria patruliams tarnybos užduotis. Eismo įvykių analizė įgalina teigti, jog apie 87 proc. eismo įvykių nutinka dėl pačių eismo dalyvių veiksmų. Vairuotojai dėmesį sutelkia ne vairavimo procesui, besikeičiančioms eismo sąlygoms bei esamai situacijai gatvėje, bet į pašalines, nesusijusias su vairavimu aplinkybes. Kelių policijos biuras nuolat teikia Miesto infrastruktūros skyriui pasiūlymus, kaip gerinti eismo saugumą, aktyviai dalyvauja Šiaulių miesto savivaldybės ir Šiaulių apskrities viršininko administracijos saugaus eismo komisijų veikloje.

Verslininkai ir įmonių vadovai eismo saugumą įvertino 3,29 (5 balų skalėje), dauguma (42,1 proc.) išvelgė iš dalies problematišką situaciją, tačiau nemaža dalis respondentų nurodė, jog eismo saugumas nėra didelė problema (35,8 proc. skyrė 4 balus).

Miesto gatvių apšvietimas

Šiaulių mieste rengiamas gatvių apšvietimo modernizavimo investicijų projektas. Mieste kol kas nepasiektas toks apšvietimo lygmuo, kokio reikalauja Europos Sąjunga. 2015 m. porą mėnesių Rūdės gatvėje buvo įrengti 6 LED šviestuvai, vienas natrio šviestuvas. Visiems septyniems buvo įrengti valdikliai. Nustatyta, kad LED šviestuvai sutaupo 42 proc. energijos, o natrio lempa – 29 proc. Mieste įrengtas naujas išmanusis adaptyviniis šviesoforas Vilniaus-Serbentų gatvių sankryžoje.

Apklausti verslininkai ir įmonių vadovai gatvių apšvietimą įvertino 3,21 (5 balų skalėje), dauguma (35,3 proc.) nurodė, jog tai nėra didelė problema, tik 5,80 proc. apšvietimą identifiko kaip labai didelę problemą.

Šiaulių industrinė zona

Šiaulių miesto savivaldybė yra sudariusi susitarimus dėl žemės sklypų nuomos pramoniniame parke su 11 įmonių. Šiaulių miesto pramoniniame parke savo veiklą jau pradėjo trys įmonės: 1) UAB „Lietmeta“ (*gofruoto kartono gaminių gamyba ir prekyba*); 2) UAB „Statga“ (*metalo apdirbimas*); 3) UAB „Vonin Lithuania“ (*žvejybinių tinklų ir žuvų auginimo įrangos gamyba*). Šios įmonės Šiaulių miesto pramoniniame parke investavo beveik 11 mln. Eur, sukūrė 127 naujas darbo vietas. Statybos darbus Šiaulių miesto pramoniniame parke jau vykdo UAB „Scania Lietuva“ (*sunkiasvorių sunkvežimių ir autobusų gamyba, priežiūra ir aptarnavimas*) ir UAB „Krovlita“ (*sunkiųjų automobilių remontas ir priežiūra, lengvųjų ir sunkiųjų automobilių stovėjimo aikštelės*). UAB „Lietmeta“ projektuoja statinius ir veiklą planuoja plėsti greta esančiame sklype, projektavimo darbus vykdo UAB „Formula air Baltic“ (*pramoninių dulkių ištraukimas ir ventiliacija*) ir UAB „Venta“ (*kėdžių ir stalų gamyba iš natūralios medienos*). Artimiausiu metu projektuoti statinius planuoja UAB „Kensa“ (*minikštų baldų gamyba*), UAB „ATC Baltic“ (*naujų robotizuotų suvirinimo bei paletavimo sistemų projektavimas ir įdiegimas*). Ketinimų protokolai dėl investicijų Šiaulių miesto pramoniniame parke sudaryti su: UAB „B. P. Technology“, UAB „Sedaras“ (*baldų gamyba ir prekyba*). Investuojantiems į Šiaulių pramoninį parką taikomos įvairios lengvatos ir pagalba.

Verslininkai ir įmonių vadovai Šiaulių industrinę zoną įvertino 3,12 (5 balų skalėje), didžioji dalis respondentų (49,1 proc.) įvertino 3 balais, tačiau net 7,65 proc. apklaustųjų neturėjo nuomonės šiuo klausimu ir tai yra didžiausia respondentų dalis vertinant miesto infrastruktūrą.

Verslininkų ir įmonių vadovų siūlymai miesto infrastruktūros gerinimui artimai siejasi su ekonominės-socialinės miesto aplinkos gerinimu:

- plėsti industrines zonas aplink Šiaulius,
- greičiau plėsti Šiaulių industrinį parką ir sudaryti palankias sąlygas įmonėms vystytis jo teritorijoje,
- pritraukti investicijas ir steigti darbo vietas.

Išanalizavus miesto infrastruktūros vertinimo rezultatus, nustatyta, kad šiai sričiai buvo skirtas vidutinis balas 3,08, t.y. šiek tiek didesnis nei ekonominei-socialinei miesto aplinkai.

Miesto infrastruktūros išvystymas verslininkų ir įmonių vadovų nuomone, nors ir nėra be priekaištų, bet sudaro tinkamas sąlygas vystyti verslą.

Viešųjų institucijų veiklos mieste vertinimas

Verslininkai ir įmonių vadovai atstovai išreiškė savo nuomonę apie viešųjų institucijų veiklą mieste vertindami 4 sritis. Viešųjų institucijų darbo organizavimas, veiklos sparta sprendžiant verslui aktualius klausimus / problemas gali ir skatinti, ir stabdyti verslo plėtrą, taip pat norą užsiimti verslu. Viešųjų institucijų darbuotojų pagalba, supratingumas, veikla formuoja ne tik konkrečios institucijos, bet ir miesto įvaizdį.

12 lentelė

Viešųjų institucijų veiklos mieste vertinimas

Veiksniai	N	Vidurkis
Savivaldybės bendradarbiavimas su verslu	329	2,77
Problemų sprendimo operatyvumas	343	2,70
Dokumentų rengimo savalaikiškumas, operatyvumas	345	2,73
Korupcijos lygis	325	2,70

Pastaba: 1 – labai didelė problema, 5 – nematau problemos,

N – respondentų atsakymų skaičius, eliminavus variantą „neturiu nuomonės“.

Apklausoje dalyvavę verslo atstovai, vertindami viešųjų institucijų veiklą mieste, didžiausiomis problemomis įvardijo korupcijos lygį ir problemų sprendimo operatyvumą.

13 lentelė

Viešųjų institucijų veiklos mieste vertinimas, proc.

	1	2	3	4	5	Neturi nuomonės
Savivaldybės bendradarbiavimas su verslu	8,5	31,0	40,4	15,2	4,9	10,11
Problemų sprendimo operatyvumas	12,0	29,4	39,1	16,0	3,5	6,28
Dokumentų rengimo savalaikiškumas, operatyvumas	11,3	30,1	36,5	18,0	4,1	5,74
Korupcijos lygis	16,3	28,0	30,5	19,4	5,8	11,20

Pastaba: 1 – labai didelė problema, 5 – nematau problemos

Savivaldybės bendradarbiavimas su verslu

Glaudus savivaldybių ir verslininkų bendradarbiavimas naudingas ir gyventojams, ir ekonominei viso miesto ar regiono plėtrai. Bendradarbiavimas skatina ir bendruomenių verslumą, aktyvumą. Miesto savivaldybės bendravimo su verslu formų įvairovė neleidžia daryti statistinių tyrimų ir apibendrinimų. Taip pat tokių tyrimų nėra atlikta ir Lietuvos mastu.

Vertinant savivaldybės bendradarbiavimą su verslu galima pasiremti auditorių išvadomis, kuriose nurodoma, kad savivaldybės administracija neužtikrino tinkamo Lietuvos Respublikos administracinės naštos mažinimo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies nuostatos vykdymo 2015 m. I pusmetyje, nes 2015-2017 m. Savivaldybės strateginiame veiklos plane nenumatė konkrečių priemonių ir vertinimo kriterijų dėl administracinės naštos mažinimo. Savivaldybės administracijoje yra įgyvendinama viena, į piliečių ir verslo subjektų interesus orientuota administracinės naštos mažinimo priemonė (2015-05-29 Šiaulių miesto savivaldybės svetainėje paskelbta „Administracinės naštos mažinimo priemonės Šiaulių miesto savivaldybėje“ gyventojų apklausa),

tačiau ši priemonė nebuvo vertinama, nes apklausos vykdymas audituojamu laikotarpiu nebuvo pasibaigęs.

2014 m. Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmuose įvyko pirmasis Šiaulių miesto verslo tarybos susirinkimas, 2015 m. patvirtinti verslo tarybos nuostatai. Pagrindinis tarybos tikslas yra siekti sukurti ir nuolat gerinti verslo plėtrai palankią aplinką ir sąlygas Šiaulių mieste, išlaikyti verslo plėtrą kaip vieną iš prioritetinių miesto plėtros sričių. Verslo taryba veikia verslo subjektų ir piliečių savivaldos bendradarbiavimo forma, kuri sudaro sąlygas atviram ir konstruktyviam dialogui, tarpusavio konsultacijoms ir suteikia nuoseklumo ir sisteminio pobūdžio valdžios ir verslo subjektams, užtikrina savivaldybės institucijų veiklos viešumą ir skaidrumą bei verslo subjektų dalyvavimą sprendžiant atitinkamus klausimus. Tarybą sudaro Šiaulių miesto savivaldybės atstovai, Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų atstovai, Šiaulių pramonininkų asociacijos atstovai.

Verslininkai ir įmonių vadovai savivaldybės bendradarbiavimą su verslu įvertino 2,77 (5 balų skalėje), kas demonstruoja gana problematišką situaciją, net 31,0 proc. apklaustųjų situaciją įvertino 2 balais, nors dominavo nuomonė (40,4 proc.), jog problema yra vidutiniškai opi. Šios srities neįvertino net 10,1 proc. apklaustųjų, galima daryti prielaidą, kad tai asmenys, kurie organizuoja veiklą įsigiję verslo liudijimą arba vykdančys individualią veiklą ir turintys mažai tiesioginių kontaktų su savivaldybės tarnautojais.

Detalizuojant savivaldybės bendradarbiavimo su verslu vertinimo rezultatus, nustatyta, kad daugiausiai problemų patiria gamybinių įmonių vadovai, taip pat verslo liudijimus / individualios veiklos pažymėjimus turintys verslininkai. Bendradarbiavimo problemas labiausiai akcentavo įmonių, kuriose dirba iki 10 darbuotojų ir kurios veikia rinkoje daugiau nei 10 metų, vadovai.

Problemų sprendimo operatyvumas

Į miesto savivaldybę kilus problemoms kreipiasi ir gyventojai, ir verslo atstovai. Įvairūs juridiniai dokumentai reglamentuoja laiko periodus, per kuriuos klausimai / problemos turi būti išspręstos, tačiau statistinės suvestinės nėra pateikiamos. Galima remtis tik spaudoje rastais pranešimais apie savivaldybei pateiktus skundus.

Seimo kontrolieriaus R. Šukio teigimu, 2014 m. Šiaulių miesto gyventojai parašė 23 skundus dėl savivaldybės aplaidaus darbo, kai tokių skundų 2015 m. buvo 13 (preliminarūs duomenys).

Verslininkai ir įmonių vadovai problemų sprendimo operatyvumą įvertino 2,7 (5 balų skalėje), tai rodo gana problematišką situaciją, nes apie 30 proc. apklaustųjų sprendimų priėmimo operatyvumą įvertino 2 balais, t.y. kaip verslui opų klausimą.

Problemas, kylančias dėl sprendimų priėmimo operatyvumo, labiausiai akcentavo gamybinių įmonių vadovai, taip pat verslo liudijimus / individualios veiklos pažymėjimus turintys verslininkai. Vertinant atsakymus pagal įmonės dydį ir veiklos rinkoje trukmę, prasčiausiai situaciją vertino įmonių, kuriose dirba iki 250 darbuotojų ir įmonių, kurios veikia rinkoje daugiau nei 10 metų, vadovai.

Dokumentų rengimo savalaikiškumas, operatyvumas

Šį aspektą galima įvertinti tik pasikliaujant respondentų atsakymais. *Verslininkai ir įmonių vadovai dokumentų rengimo savalaikiškumui, operatyvumui skyrė 2,73 (5 balų skalėje) ir net 11,3 proc. tai įvardijo kaip didelę problemą. Kitai daliai respondentų (30,1 proc.) ši problema yra reikšminga, nors 18,0 proc. atsakiusių šio klausimo nesureikšmino.*

Daugiausia problemų rengiant / tvarkant dokumentus patiria prekybos įmonių vadovai, taip pat verslo liudijimus / individualios veiklos pažymėjimus turintys verslininkai. Vertinant atsakymus pagal įmonės dydį ir veiklos rinkoje trukmę, prasčiausiai situaciją vertino įmonių, kuriose dirba iki 250 darbuotojų ir įmonių, kurios veikia rinkoje daugiau nei 10 metų, vadovai.

Korupcijos lygis

Transparency International Lietuvos skyrius atlieka Savivaldybių skaidrumo vertinimą. Savivaldybių skaidrumo reitingai pateikti 14 lentelėje.

Savivaldybių skaidrumo reitingai, proc.

Rodikliai	Šiauliai	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Panevėžys
Bendras	73	73	56	50	60
Darbuotojai	75	75	37	25	50
Taryba	60	50	100	50	50
Antikorupcija	71	64	35	35	64
Įmonės	87	87	87	62	50
Finansai	75	100	83	66	83
Pirkimai	75	87	43	81	87
Dalyvavimas	66	41	33	16	25

Pastaba: Vertinama 100 proc. sistemoje, didesnis procentas indikuoja skaidresnę situaciją.

Vertinimo reikšmės:

- 0-19 blogai;
- 20-39 prastai;
- 40-59 patenkinamai;
- 60-74 vidutiniškai;
- 75-89 gerai;
- 90-100 puikiai.

Bendras Šiaulių miesto skaidrumo reitingas, lyginant su kitais didžiausiais miestais, yra aukštas ir įvertintas kaip vidutinis ir tik Vilniaus miestas įvertintas analogiškai. Pagal kitus rodiklius Šiaulių miesto savivaldybė išlaiko lyderio pozicijas, nes pagal darbuotojų veiklos skaidrumą pirmauja (kartu su Vilniaus miestu), tarybos darbo skaidrumu nusileidžia tik Kauno miesto savivaldybei, antikorupcijos srityje lieka lydere, bendradarbiavo su įmonėmis srityje yra įvertina gerai (kaip Vilniaus ir Kauno miestai), deja, finansų ir pirkimų srityje atsilieka nuo kitų didžiųjų miestų, tačiau Šiaulių miesto savivaldybė yra, nors ir vidutiniškai skaidri dalyvavimo požiūriu, tačiau skaidriausia lyginant su kitais didžiausiais miestais.

Verslininkų ir įmonių vadovų nuomonė šiek tiek disonuoja su pateiktais tyrimo rezultatais, nes jie šiais sričiai skyrė vidutiniškai 2,77 balus iš 5 galimų, nors 30,5 proc. apklaustųjų korupcijos neįvardija kaip itin reikšmingos problemos, net 28,0 proc. respondentų mano, kad tai didelė problema, o 16,30 proc., kad problema labai didelė. Svarbu ir tai, kad net 11,2 proc. respondentų „neturėjo nuomonės“, todėl galima daryti prielaidą, kad jie su korupcijos apraiškomis nesucidūrė arba nesugebėjo reiškinio identifikuoti kaip korupcijos.

Detalizuojant verslininkų ir įmonių vadovų nuomones, gauta, kad labiausiai korupcijos problemą pabrėžė gamybinių įmonių vadovai, taip pat verslo liudijimus / individualios veiklos pažymėjimus turintys verslininkai. Vertinant atsakymus pagal įmonės dydį ir veiklos rinkoje trukmę, prasčiausiai situaciją vertino įmonių, kuriose dirba daugiau nei 250 darbuotojų ir įmonių, kurios veikia rinkoje daugiau nei 10 metų, vadovai.

Verslininkai ir įmonių vadovai pateikė tokius pasiūlymus (pageidavimus) gerinti viešųjų institucijų veiklą mieste:

- Aktyviau bendradarbiauti su verslo įmonėmis, bendradarbiauti su visais, ne tik su „pateptaisiais“;
- Bendradarbiauti tiek su jaunais verslininkais, tiek su „senais“ verslininkais;
- Būtinai savivaldybės darbuotojų atsakingumas ir operatyvumas bendraujant su verslininkais;
- Savivaldybės dėmesys turėtų būti sutelktas į jaunus verslininkus ir suteikiama visa reikiama pagalba;
- Savivaldybė turėtų didesnę dėmesį skirti verslą kuriantiems, teikti jiems pagalbą, o ne griauti jų karjeros planus;
- Daugiau dėmesio verslui: dabar tarsi savivaldybė gyvena sau, verslas sau, universitetas sau;

- *Didesnis bendradarbiavimas su verslininkais, verslininkų bei studentų bendradarbiavimo skatinimas;*

- *Reikia dėmesio iš savivaldybės darbuotojų (ne visų, bet tokių yra), požiūrio keitimo - galinčios ateiti investicijos į miestą yra „miesto duona, sviestas ir dešra“. Norėtųsi daugiau noro, iniciatyvos iš pačios savivaldybės operatyviai ir efektyviai dirbti. Deja, tenka klausinėti, raginti, kad kas nors įvyktų operatyviau;*

- *Galėtų būti vykdoma didesnė stambių verslo įmonių mecenatystė miesto labui;*

- *Reikėtų mažinti korupciją.*

Apibendrinant viešųjų institucijų veiklos vertinimo rezultatus, galima teigti, kad verslininkai ir įmonių vadovai susiduria su problemomis ir bendradarbiavimo su savivaldybe, ir verslo problemų sprendimo ir dokumentų tvarkymo srityse. Nors viešojoje erdvėje skelbiamas savivaldybės skaidrumo reitingas yra pakankamai aukštas, respondentų nuomonė gerokai prastesnė. Viešųjų institucijų veiklos vertinimo vidutinis balas buvo 2,7, t.y. pats žemiausias įvertinimas lyginant ekonominės bei socialinės miesto aplinkos bei miesto infrastruktūros išvystymo vertinimu. Tai leidžia daryti išvadą, kad viešųjų institucijų veikla, verslo atstovų nuomone, kelia jiems gana daug problemų.

Mokestinės aplinkos vertinimas

Mokestinės aplinkos vertinimas visada yra kontraversiškas, kadangi mokesčiai, kokio dydžio jie bebūtų, vertinami kaip našta verslui. Verslininkai ir įmonių vadovai vertino mokesčius, kurių dydį nustato miesto savivaldybės taryba ir kurie patenka į miesto biudžetą (žr. 15 lentelę).

15 lentelė

Mokestinės aplinkos vertinimas

Mokesčiai / rinkliavos	N	Vidurkis
Žemės mokestis	306	2,98
Valstybinės žemės nuomos mokestis	291	3,00
Nekilnojamojo turto mokestis	320	3,00
Verslo liudijimo mokestis	309	3,02
Vietinė rinkliava prekiauti ar teikti paslaugas miesto viešosiose vietose	306	2,98
Mokesčių lengvatos steigiant naują verslą	320	2,74

Pastaba: 1 – labai didelė problema, 5 – nematau problemos.

N – respondentų atsakymų skaičius eliminavus variantą „neturiu nuomonės“.

Verslininkai ir įmonių vadovai, vertindami mokestinę aplinką, kaip didžiausią problemą įvardijo nepakankamas mokesčių lengvatas steigiant naują verslą. Detalus nuomonių pasiskirstymas pateiktas 16 lentelėje.

16 lentelė

Mokestinės aplinkos vertinimas, proc.

Mokesčiai / rinkliavos	1	2	3	4	5	Neturi nuomonės
Žemės mokestis	3,60	21,20	53,90	16,30	4,90	16,39
Valstybinės žemės nuomos mokestis	3,40	21,60	49,80	21,30	3,80	20,49
Nekilnojamojo turto mokestis	5,30	20,00	46,90	25,30	2,50	12,57

Verslo liudijimo mokesčiai	5,80	20,70	44,70	23,00	5,80	15,57
Vietinė rinkliava prekiauti ar teikti paslaugas miesto viešosiose vietose	5,60	22,90	45,80	19,60	6,20	16,39
Mokesčių lengvatos steigiant naują verslą	15,30	25,30	36,30	15,90	7,20	12,57

Analizuojant sumokėtų ir į savivaldybių biudžetus įskaitytų mokesčių sumas šalyje, matyti, kad į Vilniaus miesto savivaldybės biudžetą įskaitoma daugiausiai mokesčių, kai Šiauliai, būdamas ketvirtas pagal dydį miestas, pagal šį rodiklį yra ketvirtoje vietoje (žr. 17 lent.).

17 lentelė

Sumokėti ir į savivaldybių biudžetus įskaityti mokesčiai, tūkst. Eur

	Iš viso mokesčių*	Gyventojų pajamų mokesčiai	Žemės mokesčiai	Paveldimo turto mokesčiai	Nekilnojamojo turto mokesčiai	Mokestis už taršą	Rinkliavos
Lietuvos Respublika	317 932	282 081	434	397	19 279	191	15 551
Panevėžio m. sav.	9 301	8 496	12	10	703	4	78
Šiaulių m. sav.	11 568	9 984	8	9	699	5	862
Klaipėdos m. sav.	16 243	13 761	4	15	1 077	6	1 380
Kauno m. sav.	37 498	33 765	34	93	2 554	16	1 036
Vilniaus m. sav.	59 038	49 413	36	112	7 468	65	1 945

*2015 m. 10 mėnesių duomenys

Į miesto savivaldybės biudžetą įskaitoma daugiau pajamų iš žemės mokesčio nei Kaune, daugiau pajamų iš mokesčio už taršą nei Panevėžyje, Šiauliuose vietinės rinkliavos pajamos gerokai viršija pajamas gaunamas Panevėžyje.

18 lentelė

Sumokėtų ir į savivaldybių biudžetus įskaitytų mokesčių dalis, proc.

	Iš viso mokesčių	Gyventojų pajamų mokesčiai	Žemės mokesčiai	Paveldimo turto mokesčiai	Nekilnojamojo turto mokesčiai	Mokestis už taršą	Rinkliavos
Lietuvos Respublika	100	100	100	100	100	100	100
Panevėžio m. sav.	2,92	3,01	2,76	2,5	3,64	2,09	0,5
Šiaulių m. sav.	3,63	3,53	1,84	2,26	3,62	2,61	5,54
Klaipėdos m. sav.	5,1	4,87	0,9	3,78	5,58	3,14	8,87
Kauno m. sav.	11,79	11,96	7,8	23,4	13,24	8,37	6,66
Vilniaus m. sav.	18,56	17,5	8,3	28,2	38,73	34,03	12,51

Vertinant į savivaldybių biudžetą patenkančių mokesčių dalį bendrame sumokėtų mokesčių kontekste, matyti analogiška situacija – į Vilniaus miesto savivaldybės biudžetą patenka didžiausia mokesčių dalis. Vertinant gyventojų pajamų mokesčio pajamas, jos Šiauliuose sudaro didesnę dalį visose mokesstinėse pajamose nei Panevėžyje bei žemės mokesčio pajamos, kurių dalis Šiaulių mieste yra didesnė nei Kaune. Į Šiaulių miesto biudžetą patenka reikšminga pajamų iš vietinių rinkliavų dalis, net 5,5 proc., t.y. gerokai daugiau nei Panevėžyje, tai galima sieti su smulkiojo verslo aktyvumu.

Žemės mokesčio tarifai didžiuosiuose Lietuvos miestuose 2014 m., proc.

Paskirties kodas	Paskirtis	Šiauliai	Panevėžys	Klaipėda	Kaunas	Vilnius
610	Žemės ūkio žemė	0,31	0,43	0,16	0,13	0,3
611, 612	Žemės ūkio (sodų) žemė	0,16	0,26	0,05	0,13	0,3
820	Vandens ūkio žemė			0,16	0,3	0,3
710	Miškų ūkio paskirties žemė	0,47		0,16	0,3	0,3
810	Konservacinė			0,46	0,3	0,3
940	Gyvenamosios teritorijos	0,42	0,59	0,24	0,4	0,3
950	Individualių namų			0,24	0,4	0,3
952	Mažaaukščių teritorijos	0,42	0,59	0,24	0,4	0,3
953	Daugiaaukščių teritorijos	0,42	0,59	0,24	0,4	0,3
954	Daugiabučių namų	0,42	0,59	0,24	0,4	0,3
994	Visuomeninės paskirties teritorijos	0,42	0,59		0,4	0,3
970	Pramoniniams statiniams ir sandėliavimo	1,01	1,2	0,46	0,96	0,4
993	Infrastruktūros teritorijos	1,01	1,2	0,46	0,96	0,3
978	Atliekų saugojimo, utilizacijos		1,2			0,3
996	Bendro naudojimo teritorijos		1,2		0,96	0,3
972	Komerceinei veiklai	0,71	0,88	0,36	0,55	0,4
968	Rekreaciniams statiniams	0,71	0,88	0,46	0,55	0,3
	Kitos paskirties žemė	1,0	1	0,46	1,1	0,3
	Nenaudojama ir apleista žemė	4,0	4,0	4,0	4,0	3,0

Žemės mokesčio tarifai didžiuosiuose Lietuvos miestuose skyrėsi pagal tarifo dydį skirtingos paskirties žemės sklypams. Šiaulių miesto savivaldybės ir Panevėžio miesto savivaldybės tarybos nustatyti tarifai daugeliu atveju buvo didesni nei Kauno, Klaipėdos ir Vilniaus miestų savivaldybių tarybų nustatyti tarifai.

Žemės mokesčiai. Šiaulių miesto taryba, nustatydamą žemės mokesčio tarifus 2016 m. juos sumažino vidutiniškai 20 proc. visų paskirčių žemei (žr. 20 lent.). Tarifai buvo sumažinti, nes privatiems sklypams mokesstinė žemės vertė padidėjo. Kiekvienais metais miesto savivaldybė taiko žemės mokesčio lengvatą, kurias nustato Šiaulių miesto savivaldybės taryba.

Žemės mokesčio tarifai didžiuosiuose Lietuvos miestuose 2016 m., proc.

Paskirties/ naudojimo būdo kodas	Paskirtis	Šiauliai	Panevėžys	Klaipėda	Kaunas	Vilnius
610	Žemės ūkio žemė					
300	Mėgėjų sodų žemės sklypai	0,1	0,21	0,05	0,07	0,2
301	Specializuotų ūkių žemės sklypai	0,2	0,41	0,16	0,07	0,2
303	Kiti žemės ūkio paskirties sklypai	0,2	0,41	0,16	0,07	0,2
328	Mėgėjų sodo žemės sklypai	0,1	0,21	0,31	0,07	0,2
329	Sodininkų bendrijų bendro naudojimo žemės sklypai	0,1	0,21	0,05	0,07	0,2
710	Miškų ūkio paskirties sklypai	0,3	0,86	0,16	0,2	0,2
820	Vandens ūkio paskirties žemės sklypai	0,8	0,86	0,16	0,9	0,2
995	Kitos paskirties žemės sklypai					
314	Gyvenamosios teritorijos	0,25	0,47	0,14	0,25	0,2
315	Visuomeninės paskirties teritorijos	0,25	0,47	0,1	0,25	0,2
316	Pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos	0,75	1,12	0,31	0,8	0,4
317	Komercinės paskirties objektų teritorijos	0,5	0,73	0,23	0,36	0,4
318	Inžinerinės infrastruktūros teritorijos	0,75	1,12	0,31	0,65	0,2
319	Rekreacinė teritorijos	0,5	0,73	0,31	0,72	0,2
320	Bendro naudojimo teritorijos	0,25	0,85	0,31	0,65	0,2
323	Atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo teritorijos	0,75	1,12	0,31	0,9	0,2
330	Vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų teritorijos	0,25	0,47	0,31	0,25	0,2
331	Daugiabučių gyvenamųjų pastatų ir bendrabučių teritorijos	0,25	0,47	0,31	0,25	0,2
332	Susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijos	0,75	1,12	0,31	0,65	0,2
333	Susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių teritorijos	0,45	0,85	0,31	0,65	0,2
	Kita žemė	0,8	0,86	0,31	0,9	0,2
	Nenaudojama ir apleista žemė	4	4	4	4	3

Pastaba: Vilniaus, Klaipėdos ir Kauno miestų savivaldybių tarybos 2016 m. yra nustačiusi sąlygas kuomet žemės mokestis nėra mokamas. Kauno miesto savivaldybės taryba 2016 m. yra nustačiusi sumažintą žemės mokesčio tarifą (0,01) tam tikroms teritorijoms

Verslininkai ir įmonių vadovai žemės mokesčio dydį įvertino 2,98 (5 balų skalėje), net 53,9 proc. mokesčio dydį priskyrė vidutinio dydžio problemai, nors 21,2 proc. nurodė, kad tai didelė problema verslui.

Valstybinės žemės nuomos mokesčiai. Šiaulių miesto taryba valstybinės žemės nuomos mokesčio tarifus 2016 m. visoms kategorijoms padidino 5 proc., kadangi valstybinės žemės nuomos atveju žemės vertė mažėja, todėl tarifai padidinti. Kiekvienais metais savivaldybė taiko nuomos mokesčio už valstybinę žemę lengvatas, kurias nustato Šiaulių miesto savivaldybės taryba,

Verslininkai ir įmonių vadovai valstybinės žemės nuomos mokesčio dydį įvertino 3,0 (5 balų skalėje), panašiai kaip žemės mokesť. 49,8 proc. respondentų situaciją įvertino kaip vidutinio dydžio problemą, nors 21,2 proc. – kaip didelę problemą verslui, nors panašus respondentų skaičius (21,3 proc.) nurodė, kad šio mokesčio dydis nėra reikšminga problema.

Nekilnojamojo turto mokesčiai. Šiaulių miesto savivaldybės taryba padidino nekilnojamojo turto mokesčio tarifą 2016 m. Miesto gyventojai ir verslininkai turės mokėti 0,75 proc. nuo nekilnojamojo turto rinkos vidutinės vertės, kai 2015 m. galiojo 0,6 proc. koeficientas. Šiauliuose nekilnojamojo turto mokesčio tarifas bus mažiausias tarp didžiųjų Lietuvos miestų. 2014 ir 2015 m. Šiauliuose nenaudojamo ar naudojamo ne pagal paskirtį nekilnojamo turto savininkai mokėjo 1 proc. nuo vidutinės rinkos vertės, kai apleistų ar neprižiūrėtų pastatų šeimininkai – 3 proc. Nuo 2016 m. tarifai nebus diferencijuojami – visai neprižiūrimam, nenaudojamam turtui taikomas maksimalus 3 proc. tarifas (žr. 21 lentelė).

21 lentelė

Nekilnojamo turto mokesčio tarifai didžiuosiuose Lietuvos miestuose 2015 m.

Savivaldybė	Nekilnojamo turto mokesčio tarifai
Šiaulių m. sav.	0,6 proc. NT mokesstinės vertės
	1 proc. NT mokesstinės vertės nenaudojamam ar naudojamam ne pagal paskirtį NT.
	3 proc. NT mokesstinės vertės apleistam ir neprižiūrimam NT.
Panevėžio m. sav.	0,8 proc. NT mokesstinės vertės.
	3 proc. NT mokesstinės vertės nenaudojamam ar naudojamam ne pagal paskirtį arba apleistam NT.
Klaipėdos m. sav.	0,8 proc. NT mokesstinės vertės
	3 proc. NT mokesstinės vertės netvarkomam arba apleistam arba nenaudojamam arba naudojamam ne pagal paskirtį NT
	0,3 proc. NT mokesstinės vertės daugiabučių gyvenamųjų namų statytojų pastatytiems butams, kurių statyba užbaigta ir turto savininko ar kito asmens nenaudojama ekonominei ar individualiai veiklai
Kauno m. sav.	1 proc. NT mokesstinės vertės
	0,7 proc. NT mokesstinės vertės turtui esančiam Naujamiestyje ir Senamiestyje vykdant šią veiklą: knygų mažmeninė prekyba specializuotose parduotuvėse, mažmeninė prekyba suvenyrais specializuotose parduotuvėse, antikvarinių daiktų mažmeninė prekyba, maitinimo ir gėrimų tiekimo veikla, komercinių meno galerijų veikla.
	0,7 proc. NT mokesstinės vertės turtui vykdant viešbučių ir panašių laikinųjų buveinių veiklą
	0,7 proc. NT mokesstinės vertės turtui nuosavybės teise priklausančiam smulkiojo verslo subjektams
	3 proc. NT mokesstinės vertės nenaudojamam, naudojamam ne pagal paskirtį apleistam arba neprižiūrimam NT
Vilniaus m. sav.	0,7 proc. NT mokesstinės vertės: kultūros, poilsio, viešbučių, maitinimo paskirties statiniams, statiniams naudojamiems viešiesiems poreikiams kultūros ir švietimo srityje.
	2,5 proc. NT mokesstinės vertės: faktiškai naudojamam NT, kurio baigtumas nesiekia 100 proc., patalpoms ir statiniams, kurie nenaudojami arba naudojami ne pagal paskirtį arba yra apleisti ar neprižiūrimi
	1 proc. kitam NT

Verslininkai ir įmonių vadovai nekilnojamojo turto mokesčio tarifą įvertino 3,0 (5 balų skalėje), didžioji dalis respondentų (46,9 proc.) mokesčio tarifo dydį priskyrė vidutinio masto problemų grupei, kai 25,3 proc. nepriskyrė svarbiai verslo problemai.

Detalizuojant žemės, žemės nuomos ir nekilnojamojo turto mokesčių vertinimą pagal įmonių veiklos tipą, gauta, kad gamybinių įmonių vadovams jie sukelia daugiau problemų nei paslaugų ar prekybos įmonių vadovams. Analizuojant respondentų atsakymus pagal įmonių teisinę formą, nustatyta, kad didesnių problemų dėl žemės, žemės nuomos mokesčių dydžio neišvelgia akcinių bendrovių vadovai, kai nekilnojamojo turto mokesčio dydis palankiausiai vertintas individualių įmonių vadovų. Žemės ir žemės nuomos mokesčio dydis daugiausiai problemų sukelia 6-10 metų rinkoje veikiančių įmonių vadovams, kai nagrinėjant nekilnojamojo turto mokesčių reikšmingų skirtumų neužfiksuota.

Verslo liudijimo mokestis. Šiaulių miesto taryba beveik 90-čiai procentų verslo liudijimų rūšių sumažino mokesčių, kuris bus taikomas nuo 2016 m. sausio 1-osios. Mokestis sieks 13,9 Eur (48 Lt) per mėnesį. Pagal įstatymus minimali verslo liudijimo kaina 2016 m. gali būti ne mažesnė nei 34,75 Eur (120 Lt) per metus, kai 2015 m. bazinė kaina buvo 417,05 Eur (1440 Lt). Mokestis už verslo liudijimus 2016 m. sumažės daugiau nei perpus.

Šiauliuose yra patvirtintos 98 verslo rūšys, kuriomis galima užsiimti išsipirkus verslo liudijimą, Neįgaliesiems, užsiregistravusiems darbo biržoje, pensininkams, motinai arba tėvui, vienam auginančiam vaikui, šeimoms, auginančioms tris ar daugiau vaikų, bei kitoms asmenų grupėms taikomos 50 proc. nuolaidos. Mokesčių inspekcijos duomenimis, Šiauliuose tik 28 proc. smulkiųjų verslininkų išduodami verslo liudijimai be lengvatų.

Nepaisant savivaldybės sprendimo sumažinti verslo liudijimo mokesčių bei taikomų lengvatų, kuriomis aktyviai naudojasi smulkieji verslininkai, ši sritis buvo įvertinta 3,02 (5 balų skalėje), tačiau daugiau yra verslininkų (23,0 proc.), kurie verslo liudijimo mokesčio nepriskiria problematiškai situacijai, nei yra manančių, kad tai sudaro problemas verslui.

Vietinė rinkliava prekiauti ar teikti paslaugas miesto viešosiose vietose. Prekybos ir paslaugų teikimo viešosiose vietose taisyklės tvirtina Šiaulių miesto savivaldybės taryba. Taisyklėse numatomas rinkliavos dydis atsižvelgiant į prekybos teritoriją, užimamą plotą, prekybos trukmę, taip pat lengvatos rinkliavos mokėtojams bei rinkliavos mokėjimo tvarka.

Verslininkai ir įmonių vadovai vietinę rinkliavą prekiauti ar teikti paslaugas miesto viešosiose vietose dydį įvertino 2,98 (5 balų skalėje), dauguma (45,8 proc.) rinkliavą vertino 3 balais, nors nemaža dalis (22,9 proc. vertino 2 balais) nurodė, kad rinkliava kelia problemų verslui. Vietinės rinkliavos prekiauti ar teikti paslaugas miesto viešosiose vietose dydį palankiausiai vertino paslaugas teikiantys verslininkai, veikiantys rinkoje ne ilgiau kaip vienerius metus.

Mokesčių lengvatos steigiant naują verslą. Šiaulių miesto savivaldybė įgyvendindama „Smulkaus ir vidutinio verslo“ plėtros rėmimo programą kasmet teikia tikslinę paramą SVV įmonėms.

Verslininkai ir įmonių vadovai mokesčių lengvatas steigiant naują verslą įvertino 2,74 (5 balų skalėje) ir, nors dominavo vertinimas 3 balais (36,3 proc.), net ketvirtadalis apklaustųjų paramą priskyrė probleminiams klausimams.

Mokesčių lengvatų steigiant naują verslą problemą akcentavo gamybinių įmonių vadovai, o ypatingai verslininkai, vykdančys veiklą pagal verslo liudijimus / individualios veiklos pažymėjimus. Analizuojant šią sritį pagal įmonių gyvavimo rinkoje trukmę, gauta, kad įmonių, kurios rinkoje veikia daugiau nei 10 metų, vadovai šią problemą pabrėžė labiausiai.

Verslininkų ir įmonių vadovų siūlymai siekiant pagerinti mokesčines aplinką:

- Mokesčių sumažinimas padėtų jaunam verslininkui;
- Nuliniai mokesčiai jaunoms iki 1 metų įmonėms;
- Pradedantiems verslininkams bent du metus leisti dirbti be mokesčių;

- Pirmus 5 metus atleisti naujas įmones nuo mokesčių, kitus metus palaipsniui kelti iki maksimumo. Suteikti ilgalaikes lengvatines paskolas su savivaldybės garantija, sumažinti tikrinančių įmonių (veterinarinė tarnyba ir kt.) kiekį, paliekant vieną tarnybą su planiniais patikrinimais;

- Mokesčių lengvatos, atleidimai nuo mokesčių remiantiems sportą;
- Suteikti didesnes lengvatas smulkiajam, pradedančiam veiklą verslui kurtis. Daugiau informacijos apie verslo kūrimą, daugiau pagalbos įgyvendinant atitinkamus reikalavimus;
- Lengvinti mokesčių ir teisinę bazę smulkiam verslui;
- Mažinti biurokratiją, mažinti mokesčius, gyvinti verslo aplinką;
- Daugiau galimybių smulkiems verslininkams plėstis;
- Mažinti mokesčių naštą verslui, mažinti kontroliuojančių institucijų skaičių. Valdininkai turėtų vadovautis sveiku protu, o ne įstatymo eilute;
- Didinti paramą iš savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo paramos fondo bei viešinti jos galimybes;
- Mažesnės rinkliavos, didesnė pagalba, daugiau informacijos.

Įvertinus verslininkų ir įmonių vadovų nuomonę (vidutinis balas 2,95), situaciją galima traktuoti kaip tarpinę. t.y. keliančią problemas, tačiau nedarančią reikšmingos neigiamos įtakos verslui. Išryškėjo, jog respondentams aktualiausias klausimas yra mokesčių lengvatos steigiant naują verslą. Nors 95 proc. apklaustųjų vykdo veiklą daugiau nei metus, finansiniai klausimai susiję su verslo pradžia aktualumo, jų nuomone, neprarado ir dabar.

Priemonių, kuriant verslui palankią aplinką mieste, vertinimas

Respondentams buvo pateiktos galimos priemonės palankios verslui aplinkos kūrimui mieste bei paprašyta įvertinti jų svarbą 5 balų sistemoje. Apklausoje dalyvavusiųjų nuomone, svarbiausios priemonės, kuriant palankią verslo aplinką mieste, yra:

- Pagalba įsisavinant ES struktūrinių fondų paramą;
- Konsultacijos steigiant verslą;
- Operatyvi informacija apie įvairius finansavimo šaltinius;
- Aukštos kvalifikacijos specialistų rengimas mieste;
- Turizmo infrastruktūros plėtra.

Respondentų atsakymų vidurkiai pateikti 21 lentelėje.

21 lentelė

Palankios verslui aplinkos kūrimui priemonių vertinimas

	N	Vidurkis
Paramos didinimas iš smulkiojo ir vidutinio verslo paramos fondo	332	3,78
Pagalba įsisavinant ES struktūrinių fondų paramą	340	3,83
Konsultacijos steigiant verslą	342	3,88
Teisinė pirminė pagalba	342	3,76
Informacinė duomenų bazė apie laisvas teritorijas/statinius	332	3,69
Informacija apie įsikūrimo galimybes industrinėje zonoje	332	3,71
Investuotojų gidas miesto tinklalapyje	328	3,61
Operatyvi informacija apie įvairius finansavimo šaltinius	339	3,83
Verslo sėkmės istorijos savivaldybės tinklalapyje	332	3,29

Miesto valdžios, verslo ir aukštųjų mokyklų glaudesnis bendradarbiavimas	342	3,72
Dialogo stiprinimas tarp verslą kontroliuojančių institucijų ir verslo atstovų	348	3,71
Aukštos kvalifikacijos specialistų rengimas mieste	354	3,80
Verslumui skatinti skirti renginiai ir programos	354	3,76
Klasterių kūrimasis mieste	311	3,56
Verslo „angelų“ klubo mieste įkūrimas	295	3,49
Turizmo infrastruktūros plėtra	349	3,80
Savanorystės iniciatyvos	339	3,70

Pastaba: 1 – visiškai nesvarbu; 5 – labai svarbu.

N - respondentų atsakymų skaičius. Siekiant neiškraipyti vidurkių, eliminuoti pasirinktą variantą „neturiu nuomonės“.

Visų nurodytų priemonių vertinimų vidurkiai svyruoja nuo 3,29 iki 3,88 balo. Analizuojant kiekvienos priemonės vertinimo atsakymų pasiskirstymą matyti, kad mažiausiai respondentų rinkosi atsakymą „1“, kuris reiškia, kad priemonė yra visiškai nesvarbi (žr. 22 lent.).

22 lentelė

Palankios verslui aplinkos kūrimui priemonių vertinimas, proc.

	1	2	3	4	5	Neturi nuomonės
Paramos didinimas iš smulkiojo ir vidutinio verslo paramos fondo	5,1	6,0	25,6	31,9	31,3	9,29
Pagalba įsisavinant ES struktūrinių fondų paramą	4,1	8,8	21,5	31,5	34,1	7,10
Konsultacijos steigiant verslą	4,4	9,1	18,4	30,1	38,0	6,56
Teisinė pirminė pagalba	5,0	8,8	24,0	30,1	32,2	6,56
Informacinė duomenų bazė apie laisvas teritorijas/statinius	2,7	12,0	26,2	31,3	27,7	9,29
Informacija apie įsikūrimo galimybes industrinėje zonoje	2,4	9,6	29,2	31,9	26,8	9,29
Investuotojų gidas miesto tinklalapyje	4,9	12,8	25,6	29,6	27,1	10,38
Operatyvi informacija apie įvairius finansavimo šaltinius	3,5	8,6	22,7	31,3	33,9	7,38
Verslo sėkmės istorijos savivaldybės tinklalapyje	6,6	19,0	30,4	26,5	17,5	9,29
Miesto valdžios, verslo ir aukštųjų mokyklų glaudesnis bendradarbiavimas	2,9	9,1	29,8	29,5	28,7	6,56
Dialogo stiprinimas tarp verslą kontroliuojančių institucijų ir verslo atstovų	4,3	9,2	24,7	34,5	27,3	4,92
Aukštos kvalifikacijos specialistų rengimas mieste	2,5	10,2	24,3	31,1	31,9	3,28
Verslumui skatinti skirti renginiai ir programos	2,5	9,0	24,6	37,9	26,0	3,28
Klasterių kūrimasis mieste	3,2	11,9	32,2	31,2	21,5	15,03
„Verslo angelų“ klubo mieste įkūrimas	3,1	14,2	31,2	33,6	18,0	19,40
Turizmo infrastruktūros plėtra	2,9	8,3	25,5	33,0	30,4	4,64
Savanorystės iniciatyvos	2,1	6,5	34,8	32,4	24,2	7,38

Paramos didinimas iš smulkiojo ir vidutinio verslo paramos fondo

Teritorijos konkurencingumą bei augimą daugiausia lemia smulkiojo ir vidutinio verslo (SVV) plėtra. Palyginti su didelėmis įmonėmis, mažos ir vidutinės įmonės yra jautresnės verslo aplinkos pokyčiams, labiau priklauso nuo technologinės pažangos, ūkio išsivystymo, konkurencijos lygio ir pan. Mažos ir vidutinės įmonės, siekdamos išlikti lygiavertės didelių įmonių partnerės bei išsilaikyti, plečiantis rinkai ir vykstant konkurencinei kovai, turi panaudoti savo pranašumus, kūrybinį bei intelektualinį potencialą. Tačiau dažnai to neleidžia finansinės galimybės. Akcentuojant SVV reikšmę, valstybė palaiko ir remia šio sektoriaus gyvybingumą ir plėtrą, kad jos neatsiliktu nuo pažangos, išliktų konkurencingos bei inovatyvios. Viena iš valstybės paramos formų yra SVV skatinimo fondų finansinė, teisinė ir konsultacinė parama, kurios tikslai skatinti vietos gyventojų bei įmonių verslumą bei konkurencingumą bei sudaryti palankesnes veiklos sąlygas pradedantiems smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams. Išskiriamos šios savivaldybių paramos formos SVV verslui:

- Paskolos palūkanų padengimas (iš SVV rėmimo fondo lėšų padengti metų palūkanų dalį);
- parodos išlaidų dengimas (padengia išlaidų ekspozicijos vietą parodoje);
- verslo planų, paraiškų finansinei paramai ir iš kitų fondų gautų rengimo išlaidų dalinis padengimas;
- mokslo tiriamųjų darbų, laboratorinių matavimų ir tyrimų išlaidų padengimas;
- seminarų, kvalifikacijos kėlimo kursų išlaidų, susijusių su kvalifikacijos kėlimu, padengimas.

Šiaulių m. savivaldybėje veikia Smulkaus verslo rėmimo fondas ir Smulkaus verslo rėmimo komisija, kurių pagrindinės funkcijos yra SVV paramos administravimas, teikimas ir kiti susiję veiksmai, kurie turėtų padėti kurti ir vystyti verslą mieste. 2014 m., vykdant Šiaulių miesto savivaldybės Smulkaus verslo rėmimo fondo administravimo funkciją, buvo paremtos 23 įmonės, sudarytos 9 sutartys su įmonėmis už 23,9 tūkst. Lt, įmonių steigimosi išlaidoms bei dalyvavimo parodoje „Šiauliai 2014“ padengti, 22 tūkst. Lt panaudoti verslininkų mokymams.

2015–2017 m. siekiant skatinti verslumą iš savivaldybės biudžeto numatomas įmonių dalyvavimo parodoje išlaidų dalinis padengimas, darbuotojų konsultavimo ir mokymo išlaidų padengimas, pradinių steigimosi išlaidų dalinis padengimas ir paramos skyrimas už geriausią verslo įgyvendintą idėją. Jaunimo verslumui ugdyti ir skatinti 2015-2017 m. numatoma tęsti jaunimo verslumo skatinimo programos įgyvendinimą.

Siekiant socialiai atsakingo ir tvaraus verslo vystymo, bei įgyvendinant „Europa 2020“ strategiją, svarbu skirti dėmesį jaunimo ir moterų verslumui skatinti, taip pat kurti sistemą, kuri padėtų po nesėkmės pradėti verslą iš naujo arba verslą perduoti kitiems verslininkams.

Atlikus Šiaulių m. verslininkų ir įmonių vadovų apklausą, nustatyta, kad paramos didinimas iš smulkiojo ir vidutinio verslo paramos fondo yra svarbi priemonė palankios verslui aplinkos kūrimui mieste. Respondentai priemonės svarbą įvertino 3,78 balo (5 balų skalėje). 31,9 proc. respondentų šios priemonės svarbą vertina 4 balais, kurie identifikuojami kaip „svarbu“ ir 31,3 proc. mano, kad ši priemonė yra labai svarbi (vertinimas 5 balai). Detalizuojant apklausos rezultatus pagal įmonių demografines charakteristikas, labiausiai paramos didinimą iš smulkiojo ir vidutinio verslo paramos fondo akcentavo paslaugų įmonių atstovai ir įmonės, tik pradėjusios veiklą bei tos, kurių veikla trunka 1-5 metus.

Priemonės svarbą rodo ne tik atsakymų pasiskirstymas, bet ir atsakymai į pateiktą atvirą klausimą, kuriuose respondentai ne tik akcentuoja pagalbos SVV būtinumą, bet ir nurodo apie nepakankamą šios informacijos prieinamumą bei šio fondo teikiamų galimybių ir veiklos viešinimo.

Pagalba įsisavinant ES struktūrinių fondų paramą

Kita paramos galimybė verslui – Europos Sąjungos (ES) struktūrinių fondų parama. Fondai remia projektus, skatinančius įmones imtis naujos, perspektyvesnės veiklos, padeda įvairioms ūkio šakoms, išgyvenančioms krizę, didinti ekonominės veiklos efektyvumą, atlaikyti konkurenciją. Per 2014-2020 m. laikotarpį Lietuvai numatoma skirti daugiau nei 8 mlrd. Eur ES struktūrinės paramos.

Praktika parodė, kad ankstesniame finansavimo etape Lietuvos verslo įmonės nesugebėjo maksimaliai panaudoti ES finansinės paramos galimybių. Siekiant įsisavinti šią paramą, verslo įmonės susiduria su įvairiomis problemomis: pareiškėjams reikia perprasti ir įsisavinti daug dokumentų, ypač kai ne visuose jų pateikiama koncentruota informacija, taip pat nemažai dokumentų parengti patiems, laikytis nustatytų terminų bei taisyklių, kurios kartais keičiamos paties pasiūlymo teikimo laikotarpiu. Teikiantiems paraišką asmenims neretai pritrūksta žinių bei gebėjimų, todėl jiems prireikia informavimo, konsultavimo pagalbos. Šiaulių mieste yra nemažai institucijų, teikiančių pagalbą įsisavinant ES struktūrinių fondų paramą – VšĮ „Šiaulių regiono plėtros agentūra“, VšĮ „Investicinių projektų grupė“, ES struktūrinių fondų paramą įgyvendinančių institucijų teritoriniai skyriai bei kitos privataus verslo įmonės. Į šias įmones ūkio subjektai gali kreiptis norėdami įsivertinti savo galimybes ES struktūrinių fondų paramai gauti, gauti konsultacijas visose paramos srityse, taip pat teikiamos galimybių studijų, investicinių projektų ir paraiškų rengimo, verslo planų ir visų kitų reikalingų dokumentų paramai iš ES struktūrinių fondų gauti parengimo paslaugos, ES paramos projektų administravimo bei projektų viešinimo paslaugos.

Pagalbą įsisavinant ES struktūrinių fondų paramą daugiau kaip trečdalis respondentų (34,1 proc.) įvertino kaip labai svarbią priemonę kuriant verslui palankią aplinką mieste, vertinimų vidurkis – 3,83 balo (5 balų skalėje). Labiausiai šios pagalbos būtinumą akcentavo paslaugų įmonių atstovai bei asmenys, dirbantys pagal verslo liudijimus ar individualios veiklos pažymą. Vertinant šios priemonės svarbą pagal įmonės dydį, gauta, jog ji svarbesnė vidutinių įmonių, kuriose dirba 50-249 darbuotojai, vadovams. Lyginant rezultatus pagal įmonių gyvavimo rinkoje trukmę, pagalbos įsisavinant ES struktūrinių fondų paramą svarbą aukštesniais balais vertino 1-5 metus rinkoje veikiančių įmonių vadovai.

Šios pagalbos prieinamumo didinimas ir didesnis viešinimas padėtų efektyviau pasinaudoti ES struktūrinių fondų teikiamomis finansavimo galimybėmis bei prisidėtų prie verslo plėtros mieste.

Pirminė teisinė pagalba ir konsultacijos steigiant verslą

Kiekviena verslo įmonė veikia konkrečioje teisinėje aplinkoje. Ją kuria ir įtakoja priimami, nuolat tobulinami įstatymai, poįstatyminiai aktai, taisyklės, kurias būtina žinoti ir jų laikytis. Pirminė teisinė pagalba apibrėžiama kaip Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo nustatyta tvarka teikiama teisinė informacija, teisinės konsultacijos ir valstybės ir savivaldybių institucijoms skirtų dokumentų, išskyrus procesinius dokumentus, rengimas. LR Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatyme (Žin., 2005, Nr. X-78) teisinė pagalba determinuojama labai paprastai, kaip „patarimai teisės klausimais“. Konsultacijos terminas apibrėžiamas Vienodos ir kokybiškos asmenų konsultavimo praktikos užtikrinimo gairėse (2015, Nr. 4-432/1R-169), kur I sk. 4.2 p. nurodoma, kad konsultacija – tai apibendrinta ar individualaus pobūdžio viešojo administravimo subjekto paaiškinimas apie tai, kaip taikytini jo kompetencijai priskirti teisės aktai ar atskiros tokių teisės aktų nuostatos. Pažymėtina, kad konsultacija nėra oficialus norminis teisės aiškinimas. Konsultacija neturi teisės akto galios. Konsultacijų ir pirminės teisinės pagalbos dėka asmuo gali identifikuoti pagrindines rizikos rūšis, kliūtis, galinčias kilti kuriant verslą, sužinoti nuoseklią veiksmų seką, steigiant verslą. Išsami pirminė teisinė konsultacija asmeniui leidžia apsispręsti, ar kurti savo verslą tam tikrame teritoriniame (administraciniame) vienetė.

Konsultacijos ir teisinė pirminė pagalba steigiant verslą respondentų buvo įvertintos kaip vienos svarbiausių priemonių kuriant verslui palankią aplinką mieste – atitinkamai 38 proc. ir 32,2 proc. apklausos dalyvių šias priemones įvertino kaip labai svarbias. Konsultacijų svarbos vertinimo vidurkis – 3,88 balo, teisinės pirminės pagalbos – 3,76 balo (5 balų skalėje). Labiausiai konsultacijų ir teisinės pirminės pagalbos svarbą akcentavo paslaugų ir prekybinių įmonių vadovai bei verslininkai, dirbantys pagal verslo liudijimus ar individualios veiklos pažymą, o vertinant šią sritį pagal įmonės dydį, nustatyta, kad ši priemonė labiau aktuali vidutinių įmonių vadovams. Lyginant rezultatus pagal įmonių gyvavimo rinkoje trukmę, konsultacijų ir teisinės pirminės pagalbos svarbą pabrėžė 1-10 metų rinkoje veikiančių įmonių vadovai.

Informacinė duomenų bazė apie laisvas teritorijas ir statinius bei įsikūrimo galimybes industrinėje zonoje

Naujų galimybių miesto verslui suteiks ir pradedanti veikti Šiaulių laisvoji ekonominė zona (LEZ). Miesto savivaldybei įgyvendinus industrinės zonos plėtros projekto antrąjį etapą, kurio metu buvo įrengta visa reikiama infrastruktūra, LEZ teritorijoje gali kurtis naujos įmonės. 218 ha teritorijoje investuotojams siūloma galimybė išsinuomoti žemės sklypus nuo 0,5 ha. Dabar zona padalinta įvairaus dydžio sklypais nuo 0,5 iki 25 ha ploto, kurie lengvai gali būti perskirstyti pagal investuotojo poreikius. Pramonės, logistikos ir sandėliavimo įmonių verslui skirtuose sklypuose investuotojams suteikiamos visos susisiekimui ir įmonių funkcionavimui būtinos sąlygos: sutvarkytas vandentiekis, dujotiekis, nuotekų tinklas, keliai.

Respondentų nuomone, svarbi priemonė kuriant verslui palankią aplinką mieste būtų informacinė duomenų bazė apie laisvas teritorijas ir statinius. Daugiau kaip pusė apklausoje dalyvavusių verslininkų ir verslo vadovų šią priemonę pažymėjo kaip svarbią (31,3 proc., ar labai svarbią (27,7 proc.). Vertinimų vidurkis 3,69 balo (5 balų sistemoje). Labai panašiai respondantai įvertino ir informacijos apie įsikūrimo galimybes industrinėje zonoje svarbą – vertinimo vidurkis 3,71 balo, kad tai svarbi priemonė teigė 31,9 proc., labai svarbi – 26,8 proc. apklaustųjų. Labiausiai šių priemonių svarbą akcentavo paslaugų ir prekybinių įmonių vadovai, ir įmonių, kurios rinkoje veikia 1-10 metų, vadovai.

Investuotojų gidas miesto tinklalapyje

Investicijų pritraukimas į miestą - vertinamas kaip vienas iš ūkio plėtros veiksnių, buvo ir yra laikomas svarbia produktyvumą, o kartu ir ekonominį augimą skatinančia sąlyga. Toks palankus požiūris į tiesiogines užsienio investicijas padiktavo tam tikrą ekonominę valstybių politiką užsienio kapitalo atžvilgiu: daugelis šalių besąlygiškai skatino ir skatina tarptautinio kapitalo atėjimą, savo ruožtu suteikdamos ypatingo strateginio investuotojo teises, mokesčių lengvatas, privatizuojant svarbius valstybei objektus. Dauguma valstybių stengiasi atrodyti patraukliai užsienio investuotojams, neretai kuriamos specialios strategijos ir programos jiems pritraukti. Šiaulių m. savivaldybės tinklalapyje pateikiama nemažai informacijos apie investicinę miesto aplinką: pagrindiniai miesto ekonominiai rodikliai, įsikūrusios įmonės ir neišnaudoti žemės sklypai Šiaulių m. pramoniniame parke, investavimas bei lengvatos Šiaulių laisvojoje ekonominėje zonoje (LEZ) bei kita reikalinga investuotojams informacija ir naudingi adresai.

Respondentai investuotojų gido miesto tinklalapyje svarbą įvertino 3,61 balo (5 balų skalėje). 29,6 proc. respondentų šios priemonės svarbą įvertino 4 balais, 27,1 proc. – 5 balais. Detalizuojant šios priemonės svarbos vertinimo rezultatus, nustatyta, kad ji aktualiausia paslaugų įmonių vadovams, taip pat mažoms įmonėms, kuriose dirba 10-50 darbuotojų. Investuotojų gido miesto tinklalapyje svarbą aukštesniais balais vertino įmonių, kurios veikia rinkoje 6-10 metų, vadovai.

Investicijų svarba akcentuota ir tyrime dalyvavusiųjų atsakymuose į atvirą klausimą:

- *Plėsti industrines zonas aplink Šiaulius, pasitelkiant kiek įmanoma didesnes mokesťines lengvatas;*
- *Siekti pritraukti kiek įmanoma daugiau užsienio investuotojų.*

Operatyvi informacija apie įvairius finansavimo šaltinius

Didžioji dalis įmonių dažniausiai neturi galimybės įgyvendinti pokyčius panaudodamos tik savo lėšas, tad priverstos naudotis išoriniais finansavimo šaltiniais. Finansavimas reikalingas verslo steigimui, augimui ir inovacijų diegimui, taigi kad ir kurioje vystymosi stadijoje yra įmonė, finansavimo klausimas yra visada aktualus. Verslas šiandien gali rinktis iš įvairių finansavimo šaltinių – pradedant asmeninėmis, šeimos narių ar verslo partnerių lėšomis, baigiant skolintu kapitalu iš kredito įstaigų, rizikos kapitalo fondų ar net pritraukiant kapitalą iš alternatyvių finansinių šaltinių. Dažna kliūtis – tarp finansavimo teikėjų ir gavėjų nesuderinta informacija. Įvairius finansavimo būdus galima naudoti kompleksiskai, todėl įvairiuose šaltiniuose galima rasti

tai išskaidytus, tai sujungtus finansavimo šaltinius. Tačiau pagrindinė problema lieka ta pati: kuriuos finansavimo šaltinius pasirinkti? Tai labai svarbus ir sudėtingas klausimas, nes informacijos yra daug ir įvairios, apie ES fondus teikiamas galimybės, bankų ir kitų finansinių institucijų reklamos ir t.t. Tačiau nuo kiekvienos įmonės, nuo konkrečios situacijos priklauso, kurie finansavimo šaltiniai yra naudingiausi.

Lietuvos rizikos ir privataus kapitalo asociacijos tyrimo „Lietuvos įmonių požiūris į finansavimą 2014 -2015 m.“ rezultatai rodo, kad Lietuvoje finansavimo šaltinių prioritetai nekinta – įmonės nuosavas kapitalas ir toliau išlieka patraukliausiu finansavimo šaltiniu. Kaip mažiau patrauklūs finansavimo šaltiniai nurodyti banko paskola verslui, ES struktūrinės lėšos ir lizingas. Mažiausiai patrauklu naudotis faktoringu, kredito unijos paslaugomis, verslo angelų ir rizikos kapitalu. Tuo tarpu Europos Komisijos tyrimuose kalbant apie finansavimo šaltinius, naudotus per pastarąjį pusmetį, daugiau nei pusė (54 proc.) ES SVV įmonių nurodė, kad naudojo tik išorinius šaltinius. Penktadalis naudojosi išoriniu ir vidiniu finansavimu, ir tik 4 proc. naudojosi tik vidiniu finansavimu. Pastarųjų dvejų metų duomenimis trečdalis apklaustųjų teigė, jog trūksta informacijos apie rizikos kapitalo fondų veiklą, veikimo principus, finansavimo procesą ir kitus susijusius aspektus.

Operatyvi informacija apie įvairius finansavimo šaltinius įvertinta kaip viena svarbiausių priemonių verslui palankios aplinkos kūrimui, vertinimų vidurkis – 3,83 balo (5 balų skalėje). Daugiau kaip trečdalis apklaustųjų (33,9 proc.) priemonės svarbą vertino 5 balais. Detalizuojant atsakymų pasiskirstymą pagal įmonės veiklos tipą, gauta, kad operatyvi informacija apie įvairius finansavimo šaltinius svarbesnė prekybinių įmonių vadovams. Vertinant atsakymus pagal įmonės dydį ir veiklos rinkoje trukmę, šios priemonės svarbą daugiau akcentavo vidutinių įmonių ir įmonių, kurios veikia rinkoje daugiau nei 10 metų, vadovai.

Verslo sėkmės istorijos savivaldybės tinklalapyje

Šiaulių mieste veikia nemažai verslininkų, kurių istorijos apie verslo įkūrimą, veiklos būdai, užtikrinę jų kelią į sėkmę motyvuoja bei skatina dar tik brandinančius verslo idėjas imtis veiklos. Todėl respondentų buvo teiraujama, kaip jie vertina verslo sėkmės istorijų viešinimą savivaldybės tinklalapyje, kaip priemonę kuriant palankią verslui aplinką, ir skleidžiant informaciją apie priemones bei būdus, leidusius įgyti pranašumus ir tapti konkurencingais. Lietuvos verslumo veiksmų programoje 2014-2020 m. irgi akcentuojama teigiamo verslininko įvaizdžio visuomenėje formavimo svarba.

Respondentai verslo sėkmės istorijų svarbą savivaldybės tinklalapyje įvertino mažesniais balais lyginant su kitomis pateiktomis priemonėmis (vertinimo vidurkis 3,29 balo). Tačiau tik 6,6 proc. atsakiusiųjų vertino šią priemonę 1 balu („visiškai nesvarbu“), o daugiau kaip ketvirtadalis respondentų (26,5 proc.) vertino šią priemonę 4 balais („svarbu“), tai leidžia daryti prielaidą, kad verslo sėkmės istorijų publikavimas savivaldybės tinklalapyje paskatintų žmones imtis verslo bei prisidėtų miesto įvaizdžio, kaip verslui palankaus miesto kūrimo ir prie verslumo lygio kėlimo mieste. Labiausiai šios priemonės svarbą akcentavo paslaugų įmonių vadovai. Vertinant atsakymus pagal įmonės dydį ir veiklos rinkoje trukmę, aukštesniais balais verslo sėkmės istorijų svarbą vertino įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 250 darbuotojų ir įmonių, kurios veikia rinkoje 1- 10 metų, vadovai.

Miesto valdžios, verslo ir aukštųjų mokyklų glaudesnis bendradarbiavimas

Intensyvi konkurencija, greitai technologijų ir rinkos sąlygų pokyčiai, lemiantys inovacijas ir trumpesnę procesų vystymosi laiką bei produkto gyvavimo ciklą, pakeitė daugelio verslo sektoriaus įmonių konkurencinę aplinką. Ši nauja konkurencinė aplinka verčia verslo įmones aktyviai įsisavinti žinias, nes jų konkurencinis pranašumas priklauso nuo tęstinio žinių vystymo, taikymo ir didinimo. Įmonėms labai svarbios tampa mokslo institucijų žinios, kadangi įmonių produkcija vis labiau grindžiama žiniomis. Taigi, žiniomis ir ekonominiu konkurencingumu besiremianti visuomenė yra šio laikmečio esmė siekiant sėkmės ir efektyvumo. Vienas svarbiausių veiksnių, lemiančių tokios visuomenės vystymąsi, yra bendradarbiavimas tarp mokslo, verslo ir valdžios sektorių. Pagrindinės

bendradarbiavimo paskatos: iš mokslo pozicijų – mokslinių tyrimų finansavimo užtikrinimas; iš verslo pozicijų – technologijų perdavimu kuriami nauji produktai, didinamas jau vystomo verslo efektyvumas. Svarbus valdžios vaidmuo bendradarbiavimo proceso skatinimui – specialios mokslo ir verslo bendradarbiavimo finansavimo programos. Bendradarbiavimo tarp miesto valdžios, verslo ir aukštųjų mokyklų rezultatas – inovacinių projektų realizavimas, nauji valdymo metodai ir verslo modeliai. Teigiami bendradarbiavimo aspektai išreiškia sąnaudų taupymo, inovacijų sukūrimo naudą ir viešajam, ir privačiajam sektoriui. Šių sektorių bendradarbiavimas yra traktuojamas kaip efektyvios socialinės, technologinės, ekonominės plėtros dalis. 2015 m. gruodžio 17 d. Šiaulių universiteto bibliotekoje vyko renginys „S2B - MOKSLAS VERSLUI: TYRIMAI IR INOVACIJOS”, kurio metu pasirašytos Šiaulių universiteto ir 16 verslo įmonių bendradarbiavimo sutartys.

Tyrime dalyvavę miesto verslininkai bei verslo vadovai 3,72 balo (5 balų skalėje) įvertino miesto valdžios, verslo ir aukštųjų mokyklų glaudesnio bendradarbiavimo svarbą. 29,8 proc. respondentų šios priemonės svarbą vertina vidutiniškai (3 balais), 29,5 proc. mano, kad ši priemonė yra svarbi (vertinimas 4 balai) ir 28,7 proc. respondentų galvoja, kad ši priemonė yra labai svarbi (vertinimas 5 balai). Vertinant verslininkų ir įmonių vadovų nuomones, gauta, kad labiausiai miesto valdžios, verslo ir aukštųjų mokyklų glaudesnio bendradarbiavimo svarbą pabrėžė vidutinių įmonių, kuriose dirba 50-249 darbuotojai ir įmonių, kurios veikia rinkoje daugiau nei 10 metų, vadovai.

Miesto valdžios, verslo ir aukštųjų mokyklų glaudesnio bendradarbiavimo svarbą akcentavo ir tyrimo dalyviai, pateikdami savo pasiūlymus verslo sąlygoms gerinti:

- *Lankstesnio dialogo tarp valstybinio sektoriaus verslininkų, šiauliečių verslininkų didesnio palaikymo;*

- *Būtiną glaudesnis institucijų ir verslininkų bendradarbiavimas.*

Dialogo stiprinimas tarp verslą kontroliuojančių institucijų ir verslo atstovų

Sėkmingam verslo ir valdžios bendradarbiavimui įtakos turi dialogo stiprinimas tarp verslą kontroliuojančių institucijų ir verslo atstovų. Verslą kontroliuojančios institucijos tiesiogiai daro įtaką verslo sektoriui, nes tik jos savo leidimais ar draudimais gali apriboti verslą. Kontroliuojančių institucijų skaičius priklauso nuo verslo subjekto veiklos. Ūkio ministerijos duomenimis, šiuo metu Lietuvoje veikia 68 verslą prižiūrinčios institucijos, kurios yra pavaldžios atskiroms ministerijoms. Daugiausia verslą prižiūrinčių įstaigų kontroliuoja Aplinkos ministerija – net 9, Finansų ir Sveikatos apsaugos ministerijos – po 8, Ūkio ministerija – 6, Susisiekimo, Žemės ūkio, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos – po 4, Švietimo ir mokslo bei Vidaus reikalų ministerijos valdo po 3 institucijas, Teisingumo ir Energetikos ministerijos kontroliuoja po 1 instituciją. Likusios įstaigos yra pavaldžios tiesiogiai Seimui ir Vyriausybei. Ūkio ministerijos duomenimis, kiekvienais metais verslą kontroliuojančios įstaigos Lietuvoje atlieka per 260 tūkst. patikrinimų, tai yra daugiau kaip po vieną kiekvienam ūkio subjektui. Ūkio Ministerijos atstovė Milda Kaupelienė įsitikinusi, kad toks patikrinimų kiekis yra per didelis, tikrinimų tvarka ir dažnumas turi būti keičiami. Pasak LVK prezidento Valdo Sutkaus, pagal dabartinį modelį veikiančios verslą prižiūrinčios institucijos apsunkina verslininkų darbą: „Įvairių inspekcijų baimė – viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl žmonės nediršta kurti savo verslų“, todėl verslo aplinkos gerinimui labai svarbu stiprinti dialogą tarp verslą kontroliuojančių institucijų ir verslo atstovų. Verslo vienetų yra labai daug, todėl kiekvienam atskirai palaikyti dialogą su verslą reguliuojančiomis institucijomis būtų praktiškai neįmanoma. Dialogas tarp verslo vienetų ir verslą reguliuojančių institucijų yra palaikomas per verslo vienetų asociacijas, organizacijas ir federacijas. Dialogas iš reguliuojančių institucijų pusės stiprinamas jas modernizuojant, naudojant „elektroninę valdžią“, kadangi bendrauti patogiau elektroniniu paštu, taip sugaištama mažiau laiko. Dialogas taip pat stiprinamas pasirašant bendradarbiavimo sutartis tarp verslą atstovaujančiųjų ir reguliuojančiųjų.

Respondentai dialogo tarp verslą kontroliuojančių institucijų ir verslo atstovų svarbą įvertino 3,71 balo (5 balų skalėje). Daugiausiai respondentų (34,5 proc.) priemonės svarbą vertino 4 balais, kas identifikuojama kaip „svarbu“; 27,3 proc. – 5 balais, reiškiančiais „labai

svarbu“. Detalizuojant šios priemonės svarbos vertinimą pagal įmonių veiklos tipą, gauta, kad ji aktualesnė gamybinių ir paslaugų įmonių vadovams nei prekybos įmonių vadovams. Taip pat dialogo stiprinimas labiau akcentuotas vidutinių įmonių vadovų bei neseniai įsikūrusių įmonių, kurių gyvavimo trukmė yra mažiau nei 1 metai, vadovams.

Respondentai pateikė šiuos pasiūlymus bei pastebėjimus, susijusius su verslą kontroliuojančiomis institucijomis:

- *Tikrintojų būtų mažiau, o daugiau padėjėjų.*
- *Būtų gerai, jei valdiškos įstaigos ne tik baustų atėjusios tikrinti, bet ir patartų bei padėtų arba bent jau netrukdytų dirbti.*
- *Verslą aptarnaujančios sistemos ir biurokratijos mažinimas.*
- *Savivaldybės ir kontroliuojančios institucijos privalo nesikišti į verslą.*

Aukštos kvalifikacijos specialistų rengimas mieste

Mokslo išradimai ir tyrimai daro esminį postūmį inovacijoms, verslo įmonių produktyvumo didėjimui, gamybos procesų optimizavimui, pardavimų skatinimui. Esant esminiams pokyčiams darbo rinkoje ir keičiantis visuomenės poreikiams, ypatingą reikšmę įgauna aukštos kvalifikacijos specialistų rengimas. Šiaulių mieste aukštos kvalifikacijos specialistus ruošia tris aukštosios mokyklos – Šiaulių universitetas, Šiaulių valstybinė kolegija ir Šiaurės Lietuvos kolegija (plačiau apie specialistų rengimą mieste žr. 17 p.).

Respondentai aukštos kvalifikacijos specialistų rengimą mieste įvertino kaip vieną svarbiausių priemonių kuriant verslui palankią aplinką mieste (vertinimų vidurkis 3,8 balo). Vienoda dalis respondentų (po 31,9 proc.) šios priemonės svarbą įvertino 4 ir 5 balais. Šios priemonės svarbą aukštesniais balais vertino paslaugų įmonių vadovai ir vidutinių įmonių, turinčių 50-249 darbuotojus, vadovai. Pažymėtina, kad mažiausiai respondentų (3,28 proc.) neturėjo nuomonės šiuo klausimu.

Verslumui skatinti skirti renginiai ir programos

Kuriant verslui palankią aplinką mieste, būtina užtikrinti verslumo skatinimą įvairiomis priemonėmis, siekiant, kad kiekvienas norintis kurti savo verslą galėtų gauti reikalingą informaciją bei įgūdžius, kurių trūkumas yra viena iš pagrindinių priežasčių, stabdančių naujo verslo kūrimąsi. Verslumui skatinti gali būti pasitelktos įvairios priemonės, tokios kaip renginiai, programos, parodos, konferencijos ar seminarai – visa tai padeda jauniems žmonėms, kurie dar tik planuoja kurti savo verslą, o taip pat ir esamiems verslininkams, kurie seminaruose ieško gilesnių žinių ar atsakymų į jiems rūpimus klausimus. Šiaulių mieste pastaraisiais metais vyksta nemažai verslumą skatinančių renginių ir programų: Šiaulių verslo inkubatorius įgyvendinama „Jaunimo verslumo iniciatyvų skatinimo programą“, kurią finansuoja Šiaulių miesto savivaldybė; jaunimo verslo idėjų konkursas „Čia mano Šiauliai“, Ekonomikos ir lyderystės mokykla Šiaulių verslo inkubatoriuje, mokymai jaunimui „Socialinis verslas ir socialinės inovacijos“, renginiai „Verslas veža“, „Gazelė“ ir kt. Labai didelę dalį renginių ir programų įgyvendina Šiaulių verslo inkubatorius.

Šiaulių miesto verslininkai bei įmonių vadovai verslumui skatinti skirtų renginių ir programų svarbą įvertino 3,76 balais (5 balų skalėje). Didžioji dalis respondentų šią priemonę identifikuoja kaip svarbią, tai demonstruoja apklaustųjų atsakymai - 37,9 proc. priemonės svarbą įvertino 4 balais. Taip pat labai maža dalis respondentų (3,28 proc.) neturėjo nuomonės šiuo klausimu. Svarbus veiksnys ugdant mieste gyventojų verslumą, organizuojant mokymus ir teikiant informaciją yra tos informacijos pasiekiamumas ir sklaida, bei reikiamas tikslinių grupių pasirinkimas, nes kartais informaciją net apie gerus renginius nepasiekia tų grupių, kurioms ji yra svarbiausia. Detalizuojant šios priemonės svarbos vertinimą pagal įmonių veiklos tipą, gauta, kad ji aktualesnė paslaugų ir gamybinių įmonių vadovams. Analizuojant respondentų atsakymus pagal įmonių dydį, nustatyta, kad aukštesniais balais verslumui skatinti skirtų renginių ir programų svarbą vertino stambių įmonių atstovai.

Klasterių kūrimasis mieste

Vis svarbesne sėkmės sąlyga konkurencingumui tampa įmonių grupių bendradarbiavimas jungiantis į klasterius, kuris leidžia sumažinti išlaidas įsigyjant žinias ar technologijas, sukuria daugiau mokymosi galimybių, leidžia paskirstyti riziką ir mokslinių tyrimų bei taikomios veiklos išlaidas, skatina lankstumą, taip pat padeda sumažinti naujų produktų ar procesų įvedimo į rinką laiką. Klasteris – tai geografinė tarpusavyje susietų įmonių, specializuotų tiekėjų, paslaugų teikėjų, susietų pramonės šakų įmonių ir tam tikros krypties asocijuotų institucijų (prekybinių/gamybinių asociacijų, universitetų, mokymo įstaigų), kurios konkuruoja, bet taip pat ir bendradarbiauja, koncentracija. Jungimosi į klasterius nauda: veiklos sinergija, bendro tiekimo galimybės, lengvesnis ir pigesnis specializuotos informacijos gavimas, lengvesnis išėjimas į kitas rinkas: bendras marketingas ir pardavimas, galimybė vykdyti didelius užsakymus, dalyvauti pirkimo konkursuose, geresnės sąlygos inovacijoms, konkurencija vidaus ir tarptautinėse rinkose - klasterio įmonės pasižymi didesniu konkurencingumu, kvalifikuota darbo jėga (specialistų rengimo ir kvalifikacijos didinimo institucijos kur kas labiau suinteresuotos bendradarbiauti su verslo įmonių grupe, įsiklausyti į kolektyvinius įmonių poreikius ir pageidavimus). Klasteriai labiausiai reikalingi vidutinėms ir smulkioms verslo įmonėms, kad jos turėtų sąlygas konkuruoti tuo, ką jos sugeba daryti geriausiai. Daugelyje šalių klasteriai skatina ekonomikos augimą ir užimtumą. Klasteriai pritraukia naujas technologijas, kvalifikuotus darbuotojus ir investicijas į mokslinius tyrimus. Šiaulių miesto įmonės dalyvaujančios klasteriuose:

- Plastikų ir naujų medžiagų klasteris, UAB „Putokšnis“, chemijos pramonė;
- Energetikos klasteris, UAB „Elga“, paslaugos, keičiančios kliento materialinių gėrybių savybes;
- Fotelektros technologijų klasteris, UAB „Telebaltikos“ importas ir eksportas, elektronikos pramonė;
- Naujos Kartos Mokslo ir Verslo klasteris, UAB „Factus Sum“, informacinės paslaugos;
- Išmaniųjų technologijų klasteris, UAB „Elektrosaugos įrangos centras“, informacinės paslaugos;
- Nacionalinis Maisto ūkio klasteris, UAB „Rūta“, maisto produktų ir gėrimų pramonė;
- E – paslaugų klasteris, UAB „Dagos technologijos“, informacinės paslaugos;
- Klasteris „Smart IT cluster“, UAB „Vinlita“, informacinės paslaugos;
- Kompleksinių sprendimų sveikatinimui klasteris, UAB „Pirmoji viltis“, paslaugos, keičiančios kliento fizines ar protines savybes;
- INFOBALT informacinių ir ryšių technologijų klasteris, UAB „Duomenų centras“, informacinės paslaugos.
- Šiaulių regiono lengvosios pramonės klasteris. Nariai: UAB „Aderlita“, UAB „Sermėga“, UAB „Sabalin“, UAB „Arjelita“, UAB „Pertiti“, UAB „Zina Kniiting“, UAB „Ruvera“, Šiaulių universitetas.
- Plastiko klasteris. Nariai: Šiaulių pramonininkų asociacija, aštuonios Šiaulių, Panevėžio, Kretingos, Klaipėdos rajono įmonės, gaminančios plastiko produktus, Šiaulių valstybinė kolegija, Šiaulių profesinio rengimo centras ir Kauno technologijos universitetas.
- Metalų apdirbimo klasteris. Nariai: UAB „Salda“, UAB „Statga“, UAB „Kalvis“, UAB „Elga“, UAB „Plieno fortas“, UAB „Henris“, UAB „Mechanika“.

Respondentų nuomone, klasterių kūrimasis mieste yra mažiau svarbi priemonė kuriant palankią aplinką mieste – beveik trečdalis atsakiusių į šį klausimą (32,2 proc.) žymėjo atsakymą „3“, kuris rodo, kad priemonė yra nei svarbi, nei nesvarbi. Klasterių kūrimosi svarbos vertinimo vidurkis 3,56 balo. Didelis neatsakiusių į šį klausimą respondentų skaičius (15,03 proc.) rodo, kad respondentams trūksta žinių apie klasterių veiklą bei jų teikiamą naudą.

Lyginant klasterių kūrimosi mieste svarbos vertinimą pagal įmonių veiklos tipą, gauta, kad gamybinių ir paslaugų įmonių vadovams ši priemonė yra svarbesnė nei prekybos įmonių vadovams. Vertinant atsakymus pagal įmonės dydį ir veiklos rinkoje trukmę, aukštesniais balais

klasterių kūrimosi svarbą vertino įmonių, kuriose dirba iki 10 darbuotojų ir įmonių, kurios veikia rinkoje iki 10 metų, vadovai.

„Verslo angelų“ klubo mieste įkūrimas

Gauti finansavimą kiekvienam verslui yra sudėtinga, o jei tas verslas rizikingas arba yra pradinis jo steigimo etapas – dar sudėtingiau. Taigi vienas iš sprendimų būdų yra „verslo angelai“, kurie ne tik investuoja į pasirinktą verslą dalį savo kapitalo ir su šio verslo vadovais dalinasi asmenine verslo patirtimi, žiniomis ir suteikia galimybę kurti pridėtinę vertę. „Verslo angelai“ – tai neformalus investuotojai, galintys finansuoti įmonės steigimą kaip dalininkai bei tiesiogiai konsultuoti įmonę valdymo klausimais. Tai dažniausiai pasiturintys žmonės, kurie pasirengę investuoti savo kapitalą į rizikingas veiklas, remdamiesi savo patirtimi ir interesais. „Verslo angelais“ tampa neformalus investuotojai, sėkmingi verslininkai arba anksčiau užėmę stambių įmonių vadovų postus ir norintys investuoti savo sukauptą kapitalą ir žinias. Jų motyvacija gali būti labai įvairi. Dažniausiai jie investuoja į tuos sektorius, kuriuose turi didelę darbo patirtį. Fizinis asmuo arba fizinių asmenų grupė į steigiamas arba veikiančias įmones gali investuoti nuosavą turtą, skirtą verslo pradžia ar inovatyvaus verslo plėtrai finansuoti, taip pat teikti šioms įmonėms patarimus dėl verslo plėtros bei valdymo, konsultavimo ir mokymo paslaugas. „Verslo angelai“ taiko mažesnius reikalavimus augimui nei rizikos kapitalo įmonės, tačiau jiems labai svarbios verslininko asmeninės savybės. Neformalus investuotojai laikosi „tiesioginės kontrolės“ nuostatos, t.y. pasitelkdami patirtį jie perima savo investicijų kontrolę, dažniausiai tampa įmonės akcininkais.

Šios priemonės svarbą tik 18 proc. tyrime dalyvavusių Šiaulių miesto verslininkų ir įmonių vadovų įvertino kaip labai svarbią (5 balais), daugiausiai respondentų (33,6 proc.) šios priemonės svarbą vertino 4 balais. Labiausiai „verslo angelų“ klubo įkūrimo mieste svarbą pabrėžė paslaugų įmonių vadovai bei labai mažų ir mažų įmonių vadovai. Atsižvelgiant į tai, kad beveik penktadalis tyrimo dalyvių (19,4 proc.) neturėjo nuomonės apie „verslo angelų“ klubą, galima daryti prielaidą, kad verslininkams tokia galimybė įgyti finansinius išteklius yra mažai žinoma, ji yra nauja, ir kol kas mažai naudojama.

Turizmo infrastruktūros plėtra

Turizmas yra vienas sparčiausiai šiuo metu besivystančių ūkio sektorių, turinčių stiprų poveikį kitų ūkio šakų augimui. Ekonominiai, politiniai ir demografiniai pokyčiai lemia sparčiai didėjančią išlaidų dalį, kurią namų ūkiai skiria turizmui. Turizmas pritraukia investicijas, sukuria pajamas, gerina prekybos balansą, sukuria darbo vietas, skatina kokybinę regionų plėtrą, todėl turizmo infrastruktūros plėtra yra svarbi priemonė kuriant verslui palankią aplinką. Šiaulių miestas turi pakankamai gamtinių ir kultūrinių turizmo išteklių, kurių pagrindu galima plėtoti turizmo verslą. Siekiant pritraukti turistų srautus, būtina plėtoti išskirtines turizmo paslaugas ir infrastruktūrą.

Turizmo infrastruktūros plėtra, respondentų nuomone, yra viena svarbiausių priemonių kuriant verslui palankią aplinką mieste – priemonės svarba įvertinta 3,8 balo (5 balų skalėje). Vertinant turizmo infrastruktūros plėtros svarbą, 33 proc. atsakiusiųjų šią priemonę įvertino 4 balais, 30,4 proc. – 5 balais ir tik 4,64 proc. apklaustųjų neturėjo nuomonės šiuo klausimu. Detalizuojant verslininkų ir įmonių vadovų nuomones, gauta, kad turizmo infrastruktūros plėtra svarbesnė paslaugų įmonių vadovams, taip pat įmonėms, kurios veikia rinkoje daugiau nei 1 metus.

Turizmo infrastruktūros svarbą akcentavo ir tyrimo dalyviai, pateikdami savo pasiūlymus verslo sąlygoms gerinti:

- *Sutvarkyti turizmo objektus, skatinti turizmo plėtrą;*
- *Atnaujinti dviračių takus, pvz. Bačiūnų g.*

Savanorystės iniciatyvos mieste

Savanorystė - tai altruistinė veikla, dalies savo laiko, energijos, žinių ir asmeninės patirties atidavimas dirbant visuomenei naudingą darbą, negaunant už tai jokio piniginio atlygio. Savanoriu gali tapti bet kokio amžiaus, lyties, religinių ar politinių įsitikinimų asmuo, norintis praplėsti savo

akirati, prisidėti prie geresnės ir socialiai atsakingesnės visuomenės kūrimo, įgyti naujų pažįstamų ir naudingos patirties, nesiekiantis už atliekamus darbus gauti jokios materialinės naudos sau. Savanorystė ypatingai svarbi valstybės ekonomikai, nes be didelių išlaidų sukuriamas vidaus produktas, suteikiamos žinios asmenims, atliekamas kultūrinis švietimas ir pan. Šiauliuose yra nemažai vietų ir įstaigų, kur savanoriai ypač laukiami, tai: Šiaulių universiteto botanikos sodas, Šiaulių turizmo informacijos centras, Šiaulių teatras vaikams Birbironas, Šiaulių miesto savivaldybės sutrikusio vystymosi kūdikių namai, invalidų globos draugija „Spindulėlis“, asmenų su psichine negalia klubas „Dvasinė šiluma“, moterų veiklos inovacijų centras, Šiaulių gyvūnų globos namai, Socialinės integracijos centras, Šiaulių jaunimo centro savanorių klubas, UAB „Saviugdos mokykla“, Šiaulių miesto savivaldybės socialinių paslaugų centras ir daug kitų.

Šiaulių miesto verslininkai savanorystės iniciatyvų svarbą įvertino 3,7 balais (5 balų skalėje). Daugiausiai respondentų (32,4 proc.) šios priemonės svarbą įvertino 4 balais, panaši dalis apklaustųjų (30,4 proc.) priemonę vertino kaip labai svarbią, skirdami jai 5 balus. Aukštesniais balais savanorystės iniciatyvų svarbą vertino paslaugų įmonių vadovai, taip pat smulkiojo ir vidutinio verslo vadovai. Vertinant atsakymus pagal įmonės veiklos rinkoje trukmę, reikšmingų skirtumų nepastebėta.

Šiaulių miesto patrauklumas ir įvaizdis

Šiaulių miesto patrauklumas

Miesto patrauklumas didele dalimi lemia miesto bendrąjį socialinį – kultūrinį, ekonominį vystymąsi ir, atitinkamai, jo konkurencingumą. Nepaisant to, kad skirtingi autoriai mokslinėje literatūroje naudoja skirtingus kriterijus ir miesto konkurencingumo požymius (žmogiškieji ištekliai, gyvenamosios aplinkos kokybė, įmonės, infrastruktūra, institucijos ir efektyvūs politiniai tinklai, narystė tinkluose), visi pritaria tam, kad konkurencingiausi miestai yra tie, kurie suteikia aukščiausią gyvenimo kokybę savo gyventojams, palankiausias sąlygas verslui ir investicijoms, patraukliausias sąlygas turistams ir t.t. Didžiausiu konkurencingumu pasižymintys miestai yra vietovės, kuriose kompanijos ir žmonės nori investuoti ar gyventi. Teritorinės sistemos, tarptautinėje konkurencinėje erdvėje gebančios objektyvias plėtros sąlygas išnaudoti geriau nei kitos sistemos, laikomos sėkmingomis sistemomis. Kitaip tariant, sėkmingais laikomi tie subjektai, kurie vystosi geriau nei jų „kaimynai“, t.y. gretimi miestai, savivaldybės ar tolesni miestai, turintys panašius gamtinius ir istorinius išteklius.

Atlikus verslininkų ir įmonių vadovų apklausą, nustatyta, jog respondentai miesto patrauklumą įvertino 2,92 balais (5 balų skalėje). Didžioji dalis respondentų (42,1 proc.) Šiaulių miesto patrauklumą įvertino 3 balais ir (25,6 proc.) - 2 balais, o tai reiškia, kad miesto patrauklumas vertinamas blogiau, nei vidutiniškai. 5,6 proc. nurodė, kad Šiauliai, kaip miestas yra labai nepatrauklus. Deja, tik 2,5 proc. apklaustųjų Šiaulių miestas yra labai patrauklus gyventi ir dirbti.

Lyginant rezultatus pagal įmonių gyvavimo rinkoje trukmę, miestas patraukliausias naujai įsikūrusioms įmonėms, kurių gyvavimo trukmė yra nuo 1-5 metų ir įmonėms, veikiančioms iki 1 metų.

Analizuojant apklausos rezultatus, pastebėta, jog verslininkai ir įmonių vadovai, atstovaujantys skirtingo dydžio įmones, miesto patrauklumą vertino panašiai, geriausiai – įmonių, kuriose dirba iki 50 darbuotojų, vadovai, prasčiausiai - stambiųjų įmonių atstovai.

Detalizuojant miesto patrauklumo vertinimą pagal įmonių veiklos tipą, gauta, kad prekybinėms ir paslaugų įmonėms miestas yra mažiausiai patrauklus lyginant su kito tipo įmonėmis.

Miesto įvaizdį formuojantys veiksniai

Šiaulių, kaip miesto, turinčio gilią pramonės ir verslo, kultūros, bendruomeninės veiklos tradicijas įvaizdis yra nevienareikšmiškas ir keliantis daug diskusijų bei klausimų. Miesto įvaizdis užima svarbią vietą kuriant miesto patrauklumą.

Atliekant apklausą verslininkai ir įmonių vadovai vertino miesto įvaizdį formuojančius veiksnius, siekiant išsiaiškinti, kiek palankiai ar nepalankiai jie yra vertinami. Respondentai situaciją įvertino 5 balų skalėje, kur 1 - l. blogai, 5 - l. gerai. Apklausoje dalyvavusiųjų nuomone, palankiausiai įvertinti įvaizdį formuojantys veiksniai yra šie:

- Renginiai mieste;
- Socialinis-kultūrinis potencialas;
- Miesto bendruomenės iniciatyvos;
- Turizmo objektai;
- Laisvalaikio galimybės.

Respondentų atsakymų vidurkiai pateikti 22 lentelėje.

22 lentelė

Miesto įvaizdį formuojančių veiksnių vertinimas

Veiksniai	N	Vidurkis
Savivaldybės veikla formuojant miesto įvaizdį	355	2,68
Miesto bendruomenės iniciatyvos	356	3,04
Socialinis-kultūrinis potencialas	354	3,05
Renginiai mieste	364	3,24
Laisvalaikio galimybės	363	2,96
Miesto reprezentacija Lietuvoje ir už jos ribų.	344	2,74
Turizmo objektai	361	2,98
Miesto poilsio zonos (parkai, skverai ir kt.)	363	2,77
Infrastruktūros gerinimas	359	2,88
Miesto ekonominė plėtra	358	2,75
Architektūra ir urbanistinė aplinka	358	2,93
Išorinės reklamos vizualinė ir meninė išraiška	345	2,90

Pastaba: 1 – labai blogai, 5 – labai gerai

N - respondentų atsakymų skaičius. Siekiant neiškraipyti vidurkių, eliminuoti pasirinkę variantą „neturiu nuomonės“.

Visų nurodytų vertinimo veiksnių vidurkiai svyruoja nuo 2,68 iki 3,24 balo. Blogiausiai įvertinti miesto įvaizdį formuojantys veiksniai - savivaldybės veikla formuojant miesto įvaizdį - 2,68 balo, miesto reprezentacija Lietuvoje ir už jos ribų - 2,74 balo ir miesto ekonominė plėtra 2,75 balo.

Respondentų detalus atsakymų pasiskirstymas pateiktas 23 lentelėje.

23 lentelė

Miesto įvaizdį formuojančių veiksnių vertinimas, proc.

Veiksniai	1	2	3	4	5	Neturi nuomonės
Savivaldybės veikla formuojant miesto įvaizdį	11,5	31,8	37,5	15,5	3,7	3,01
Miesto bendruomenės iniciatyvos	5,6	18,0	46,1	27,0	3,4	2,73
Socialinis-kultūrinis potencialas	4,2	19,8	45,8	27,7	2,5	3,28
Renginiai mieste	3,6	17,6	38,5	31,9	8,5	0,55

Laisvalaikio galimybės	11,0	20,9	35,5	26,2	6,3	0,82
Miesto reprezentacija Lietuvoje ir už jos ribų.	12,5	29,9	34,0	18,0	5,5	6,01
Turizmo objektai	5,5	22,2	45,7	21,6	5,0	1,37
Miesto poilsio zonos (parkai, skverai ir kt.)	17,1	24,0	31,1	20,7	7,2	0,82
Infrastruktūros gerinimas	8,1	27,0	39,0	20,9	5,0	1,91
Miesto ekonominė plėtra	10,9	28,8	39,4	16,2	4,7	2,19
Architektūra ir urbanistinė aplinka	7,3	23,7	43,0	20,7	5,3	2,19
Išorinės reklamos vizualinė ir meninė išraiška	7,0	23,2	45,5	21,4	2,9	5,74

Pastaba: 1 – labai blogai, 5 – labai gerai

Analizuojant kiekvieno veiksnio atsakymų pasiskirstymą matyti, kad daugiausiai respondentai rinkosi atsakymą „3”, kuris reiškia, kad veiksnys vertinamas vidutiniškai (nei labai gerai, nei labai blogai).

Savivaldybės veikla formuojant miesto įvaizdį

Sparčiai besikeičianti Lietuvos ekonominė, socialinė bei politinė situacija kelia vis didesnius reikalavimus visoms viešojo administravimo institucijoms, įskaitant ir savivaldybę. Viešojo administravimo institucijos turi sugebėti greitai ir efektyviai reaguoti į visuomenės poreikius, keisti ir pritaikyti savo struktūras, procedūras bei veiklos tikslus prie besikeičiančių aplinkybių. Šiaulių miesto savivaldybė nėra išimtis. Didėjant miesto gyventojų poreikiams, didėja reikalavimai ir savivaldybės veiklai. Visuomenė tikisi, jog savivaldybė rūpinsis ne tik miesto architektūrine ir kultūrine aplinka, bet ir gerins miesto infrastruktūrą, gyvenimo bei verslo sąlygas mieste, didins miesto patrauklumą bei gerins jo įvaizdį.

2005 m. gruodžio 22 d. Šiaulių miesto savivaldybės taryba oficialiai patvirtino ir paskelbė Šiaulių miesto vizijos 2007 – 2025 metams dokumentą. Jame teigiama: „Šiauliai – Saulės miestas: atviras, veržlus ir saugus”. Tačiau, ar vizija yra įgyvendinta – diskutuotinas klausimas.

Prieš gerą dešimtmetį buvo parengta ir patvirtinta 2007–2016 metų Šiaulių miesto strategija, kurios įgyvendinimas jau artėja į pabaigą.

Šiuo metu Šiaulių miesto savivaldybėje pradėtas rengti 2015–2024 metų Šiaulių miesto strateginis plėtros planas. Diskutuoti rinkosi penkios skirtingų sričių darbo grupės. Visuomenės saugumo, Socialinių reikalų ir sveikatos, Švietimo, kultūros ir sporto, Verslo ir turizmo, Urbanistinio planavimo, aplinkos ir infrastruktūros plėtros, Savivaldybės teikiamų paslaugų administravimo darbo grupėse dirba Savivaldybės, Šiaulių universiteto, kolegijų, biudžetinių įstaigų, nevyriausybinių organizacijų, verslo įmonių ir asociacijų atstovai. Savo srities ekspertai pateiks plano uždavinius, priemones, numatys viziją ir misiją. Šiaulių miesto strateginio plėtros plano tikslas – sukurti ateities miesto vystymosi strategiją.

Šiandien jau yra atliktos Šiaulių miesto gyventojų apklausos, siekiant įvertinti gyventojų pasitenkinimą viešosiomis paslaugomis, intensyviai dirbama analizuojant Šiaulių miesto aplinką ir išteklius.

Šiaulių miesto strateginis plėtros planas – dokumentas, numatantis miesto vystymosi kryptis, prioritetus, svarbius visai miesto bendruomenei. Tai dokumentas, kuriuo vadovaujantis kuriamas toks miestas, kuriame būtų gera gyventi visiems.

Šiaulių miesto verslininkai ir įmonių vadovai savivaldybės indėlį formuojant miesto įvaizdį įvertino 2,68 balais (5 balų skalėje), tai rodo, jog savivaldybės pastangos formuojant miesto įvaizdį vertinamos blogiausiai iš visų miesto įvaizdį formuojančių veiksnių. Didžioji dauguma (37,5 proc.) skyrė 3 balus, 31,8 proc. respondentų savivaldybės veiklą formuojant miesto įvaizdį įvertino blogai, skirdami 2 balus ir 11,5 proc. - labai blogai, pasirinkdami 1 balą. Tik 3,7 proc. verslininkų labai palankiai įvertino savivaldybės veiklą.

Respondentai pateikė šiuos pasiūlymus bei pastebėjimus, susijusius su savivaldybės veikla formuojant miesto įvaizdį (citatų kalba netaisyta):

- *Savivaldybei mokytis iš Druskininkų ir Klaipėdos savivaldybių kaip daryti miestą patraukliu;*
- *Drąsos rizikuojant, nebijoti priimti netradicinių sprendimų, nekompleksuoti būnant didelės provincijos gyventoju ir nekopijuoti kitų, išsiskirti iš kitų, bet išlikti savimi - t.y. šiauliečiu;*
- *Išsiaiškinti pagrindines įvaizdžio problemas, bei silpnąsias vietas, kas trukdo gerinti verslo sąlygas ir įvaizdį;*
- *Baigti politikų rietenas, užsiimti kūrimu, o ne griovimu;*
- *Svarbu kurti, o ne griauti;*
- *Kai verslas klestės ir įvaizdžiui liks pinigų.*

Miesto bendruomenės iniciatyvos

Visuotinai yra pripažįstama, jog vienas svarbiausių atviros visuomenės bruožų – tai nevyriausybinių organizacijų, kurios aktyviai skleidžia savo idėjas, stengiasi gerinti vietos gyvenimo sąlygas ar padeda tiems žmonėms, kuriems pagalba labiausiai reikalinga, gausa.

Nevyriausybiniomis organizacijomis (NVO) jos vadinamos pabrėžiant, kad yra įkurtos ne valdžios iniciatyva. Jas galima būtų vadinti ir savanoriškomis organizacijomis, pabrėžiant, kad jos įsteigtos laisva žmonių valia ir kad žmonės į tokias organizacijas buriasi bei jas remia savanoriškai.

Šiaulių mieste veikia dvi „skėtinės“ nevyriausybines organizacijos: Šiaulių nevyriausybinių organizacijų konfederacija ir Šiaulių jaunimo organizacijų asociacija „Apskritasis stalas“.

Šiaulių jaunimo organizacijų asociacija „Apskritasis stalas“ vienija 23 jaunimo organizacijas, atstovauja jų interesams, rūpinasi jaunimo organizacijų potencialu. „Apskritasis stalas“ aktyviai veikia, atsižvelgdamas į besikeičiančią situaciją Lietuvoje ir Europoje, bendradarbiauja su nevyriausybiniomis organizacijomis, valdžios ir verslo struktūromis regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu.

Šiaulių nevyriausybinių organizacijų konfederacija (ŠNVOK) veikia kaip vietinis nevyriausybinių organizacijų informacijos centras bei skėtinė organizacija, jungianti 81 organizaciją. Organizacijos narės yra pasiskirsčiusios į 14 veiklos sričių. ŠNVOK atstovauja jų interesus santykiuose su valdžios institucijomis, konsultuoja NVO steigimo, veiklos organizavimo, projektų rengimo, paraiškų rašymo klausimais; organizuoja mokymus ir konsultacijas ne pelno siekiančių institucijų ir organizacijų vadybos klausimais; verčia paraiškas į anglų kalbą.

Labai svarbus NVO veiklos veiksmingumą lemiantis pranašumas yra tas, kad jas remia įvairiausių socialinių grupių savanoriai, jos sulaukia aktyvaus visuomenės palaikymo, o esant nuolatiniam lėšų stygiui yra pratusios dirbti taupiai, efektyviai ir naujoviškai. Savanoriškos organizacijos buria žmones su panašiais interesais, nebūdingais visai visuomenei. Jos parengia dirvą socialinėms programoms, kurių nepajėgia vykdyti valstybinės institucijos, išreikšdamos eilinių piliečių interesus, tampa jų ir valdžios struktūrų tarpininkėmis ir taip daro įtaką priimant sprendimus. Savanoriškų organizacijų kūrimasis yra modernios, urbanizuotos postindustrinės visuomenės, išgyvenančios sparčius socialinius pokyčius, požymis. Savanoriškumas – tai vienas būdų aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime, prisidėti sprendžiant skurdo, nedarbo, bendruomenės saugumo, turiningo laisvalaikio organizavimo, sveikatingumo, aplinkosaugos, ugdymo ir kitokias problemas.

Miesto bendruomenės iniciatyvos verslininkų ir įmonių vadovų vertinamos 3,04 balu (5 balų skalėje), respondentų, kurie palankiai vertino bendruomenės iniciatyvas buvo ženkliai daugiau, nei manančių jog bendruomenės yra neveiklios. 46,1 proc. apklaustųjų pasirinko 3 balus, 27,0 proc. - 4 balus.

Respondentai pateikė šiuos pasiūlymus bei pastebėjimus, susijusius su miesto bendruomenės iniciatyvomis formuojant miesto įvaizdį (citatų kalba netaisyta):

- *Sutelkti dėmesį į miesto bendruomenių plėtimą;*
- *Savivaldybė ir visuomeninės organizacijos (per gyventojus) turi aktyviai kelti pasiūlymus, dalyvauti miesto problemų sprendimuose, pvz.: miesto gyventojai dėl prasto domėjimosi teritorijų planavimu po visų terminų sužino apie naujas statybas. Dėl to kalta ne tik savivaldybė, bet ir viešinimo projektų tvarka. Reikia inicijuoti keisti viešinimo įstatymą;*

- *Įgyvendinant tvarų augimą Šiaulių mieste, reikia mąstyti sistemiškai. Pvz., gerai baigusiems mokslus studentams ar moksleiviams, leisti pasodinti parke ar kitur po medelį, įtraukti kitaip į kitas organizacijas, kur jie pasijustų reikšmingi, galintys nors kruopelyte patarti, pagelbėti. Taip jiems bus pasėta artumo su miestu sėkla, kur nors ir laikinai išvažiuavę svetur, jie norės dėl simpatijų miestui, kurti verslą.*

Socialinis-kultūrinis potencialas

Socialinių veiksnių analizė apima demografinius pokyčius šalyje, regione ar net pasaulyje, visuomenėje vyraujančius šeimos ir bendruomenės santykius, situaciją lygių galimybių ir diskriminacijos srityje, visuomenės gyvenimo būdo ypatumus ir jų pokyčius, sveikatos ir švietimo, darbo ir pajamų, kriminogeninės situacijos aspektus ir kt. Kultūrinių veiksnių analizė koncentruojasi į šalies ar regiono gyventojų paslankumą pokyčiams, požiūrį į pagrindinius miesto veiklos ir plėtros klausimus (atvirumą, uždarumą, racionalumą, kosmopolitiškumą ir pan.).

2014 m. buvo vykdoma kultūros plėtros programa ir kultūros projektų finansavimo konkursas. Jame buvo finansuoti 43 projektai, kuriems buvo skirti 170 tūkst. litų. Kultūros skyrius administravo 4 Savivaldybės tarybos įsteigtų Jaunojo menininko stipendijų ir 6 premijų – 4 Kultūros ir meno bei 2 Šiaulių dramos teatrui – skyrimo procesą. Skirdama stipendijas bei premijas Šiaulių miesto savivaldybė ne tik remia miesto menininkus, bet ir skatina juos plėtoti savo veiklą, ne tik puošti Šiaulių miestą bet ir garsinti jo vardą įvairiais meniniais pavidalais.

Be paminėtų veiklos sričių, Šiaulių miesto savivaldybė prisideda ir prie sporto srities gerinimo. Mieste rengiami įvairūs sportiniai renginiai, gerinamos sporto sąlygos, remiami sportininkai. 2014 m. sporto organizacijos Šiaulių mieste surengė 1044 sporto renginius, kuriuose dalyvavo 38198 dalyviai. Svarbu paminėti, kad Vijolių mokykloje įsteigta viena iš dviejų veikiančių Lietuvoje sporto mokyklų. Tai pat miestui buvo patikėta rengti tarptautinius ir išskirtinius šalies bei miesto sporto renginius, žolės riedulio, teniso, žirgų konkūrų, regbio sporto šakose, organizuota ir Šiaulių miesto irklavimo 60-mečiui paminėti skirtą regata. Savivaldybės biudžeto lėšomis 2014 m. dalinai įrengta 2000 m irklavimo trasa, pantoninė prieplauka prie skulptūros „Geležinė lapė“, įsigytas modulinis persirengimo namelis irklautojams, sporto treniruokliai bei atlikti kiti remonto darbai sporto bazėse, įsigytas sporto inventorių. Investuojant į sporto sritį savivaldybė ne tik skatina paprastus piliečius būti fiziškai aktyvesniais, bet ir remia sportininkus, suteikdama jiems palankesnes sąlygas siekti geresnių rezultatų sporto srityje, taip garsinant ne tik miesto, bet ir visos šalies vardą.

2014 m. nemažas Šiaulių miesto savivaldybės dėmesys buvo skiriamas ir švietimo gerinimui. Buvo įvykdyti du bendrojo ugdymo mokyklų pertvarkymai, darželiuose įsteigtos 7 naujos grupės, į kurias priimta per 100 vaikų, baigta lopšelio-darželio „Sigutė“ pastato rekonstrukcija, lopšelyje-darželyje „Pupų pėdas“ įrengtas metodinis kabinetas. 2014 m. lapkričio mėn. suorganizuotas respublikinis švietimo forumas „Socialinė kompetencija. Lyderystė. Tvermė“. Forumo metu priimta rezoliucija dėl mokinių kompetencijų pripažinimo ir įteisinimo išsilavinimo dokumentuose, kuri vėliau pateikta Švietimo ir mokslo ministerijai. 2014 m. taip pat buvo suaktyvintas bendradarbiavimas su Šiaulių universitetu. Šie metai pažymėti ir svarbiu pripažinimu. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija ir Lietuvos savivaldybių asociacija Šiaulių miesto savivaldybei skyrė „Aukšinės krivulės“ apdovanojimą už lygių galimybių užtikrinimą, siekiant švietimo kokybės. Taigi per visus 2014 m. Šiaulių miesto savivaldybė nuveikė daug darbų, kurie buvo pastebėti ne tik miestiečių, bet ir pripažinti visos šalies mastu.

Atlikus verslininkų apklausą, nustatyta, kad vienas iš palankiausiai įvertintų įvaizdį formuojančių veiksnių yra miesto socialinis-kultūrinis potencialas. Respondentai šį veiksnį įvertino 3,05 balo (5 balų skalėje). Didžioji dalis respondentų (45,8 proc.) situaciją įvertino 3 balais, (27,7 proc.) - 4 balais. Ir tik 4,2 proc. socialinį-kultūrinį potencialą įvertino labai blogai.

Renginiai mieste

Šiauliuose originalių, išskirtinių, turinčių testinumą renginių ir pritraukiančių nemažą lankytojų skaičių, netrūksta ištisus metus. Tai įrodo kultūrinių renginių, festivalių ir tradicinių, miesto švenčių gausa visus metus. Kaip svarbiausius 2015 m. Šiaulių miesto renginius galima išskirti šiuos:

Miesto renginiai: šventė „Aš – mažasis šiaulietis“, „Šiaulių dienos“, „Šiaulių naktys 2015“, Šeimų šventė, renginių ciklas „Šiaulių Monmartro respublika“, renginių ciklas „Bulvaro vasaros mozaika“, Chaimo Frenkelio vilos parko vasaros sezono atidarymas. 49-oji Šiaulių krašto tautodailininkų darbų paroda „Gyvos Šiaulių regiono tautodailės tradicijos“, 11-ojo tarptautinio projekto „Muziejų naktis 2015“ renginiai.

Kalendorinės šventės: Kalėdų eglės įžiebimas, kalėdiniai ir naujamečiai renginiai, Šiaulių berniukų ir jaunuolių choro „Dagilėlis“ kalėdinis koncertas „Kalėdos su „Dagilėliu“, Šiaulių valstybinio kamerinio choro „Polifonija“ koncertas „Senuosius palydint, Naujuosius sutinkant“, Trys Karaliai, Žiemos šventė prie Rėkyvos ežero, Užgavėnės, Šv. Velykų šventė šiauliečiams ir miesto svečiams „MARGUOK! Keliuk, ragauk, sodink, pažink ir žaisk!“, Joninės prie Rėkyvos ežero, Vandens šventė prie Rėkyvos ežero, Žolinė.

Festivaliai: X tarptautinis jaunimo meno festivalis „Studentiškas pavasaris“, XIII tarptautinis medijų meno festivalis ENTER, XVIII Lietuvos-Latvijos kaimo muzikantų ir kapelijų festivalis „Ant rubežiaus“, IX tarptautinis šokio festivalis-konkursas „Aušrinė žvaigždė, tarptautinis studentų teatrų festivalis „Po saule“, V tarptautinis chorų festivalis-konkursas „Šiauliai Cantat 2015“, VI tarptautinis folkloro konkursas-festivalis „Saulės žiedas“, XII tarptautinis Chaimo Frenkelio vilos vasaros festivalis, XXXIII tarptautinis velykinis muzikos festivalis „Resurrexit“, XX šiuolaikinio meno festivalis VIRUS, VI tarptautinis bigbendų festivalis „Big Band Festival Šiauliai 2015“, „Šiauliai Jazz“ festivalis, XX Šiaulių miesto ir apskrities meno mėgėjų kolektyvų ir atlikėjų festivalis „Rudens mozaika“, Folkloro šventė „Atvažiuoja žolynai“, V tarptautinis mušamųjų instrumentų festivalis „Ritmas kitaip“, festivalis „Literatūrinis žiemkelis“.

Valstybinės šventės: renginiai Lietuvos valstybės atkūrimo dienai paminėti, renginys Gedulo ir vilties dienai paminėti, renginiai Laisvės gynėjų dienai paminėti, renginiai Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienai paminėti.

Kiti renginiai: Kultūros ir meno premijų įteikimo šventinis renginys, Kultūros diena, Nacionalinė Lietuvos bibliotekų savaitė, Knygų mugė, X Europos dienos minėjimas, renginiai Tarptautinei pagyvenusiųjų žmonių dienai paminėti.

Verslininkų ir įmonių vadovų geriausiai įvertintas miesto įvaizdį formuojantis veiksnys yra renginiai mieste. Respondentai šiam veiksniiui skyrė 3,24 balo (5 balų skalėje). Miesto renginius 38,5 proc. apklaustųjų įvertino 3 balais, 31,9 proc. – 4 balais, 8,5 proc. pasirinkdami 5 balus įvertino labai gerai. Tačiau 3,6 proc. šis veiksnys vertinamas labai blogai.

Laisvalaikio galimybės

Šiauliai gali pasiūlyti gausybę įvairių laisvalaikio leidimo formų, susijusių su sportu, kultūra, SPA paslaugomis, prekybos paslaugomis bei šventėmis. Besidomintiems aktyviu laisvalaikiu, siūlomas didelis pramogų pasirinkimas: jodinėjimas, šaudymas, šuoliai parašiotu, čiuožimas, pasivažinėjimas dviračiais, dažasvydis, šratasvydis, boulingas, kartingai, aktyvus poilsis nuotykių parke „Splius“, įsikūrusiame senajame Šiaulių parke, lazerių žaidimai, baseinai, sporto klubai, šokių studijos ir t.t.

Daugiafunkcinis kompleksas Šiaulių arena, kuris yra didžiausias Šiaurės Lietuvoje, miestiečiams bei svečiams nuolat siūlo įvairų repertuarą: čia vyksta įvairiausi kultūriniai, sportiniai bei kiti masiniai ir kameriniai renginiai. Šiaulių dramos teatras, Šiaulių kultūros centras – tai miestiečių itin lankomos spektaklių, koncertų bei kitų renginių erdvės. Mėgstantys lankyti parodas kviečiami į „Laiptų“, Šiaulių dailės, Šiaulių universiteto dailės, „Trakų gatvės“, „Akis“ galerijas. Šiaulių patrauklumą kuria ir regione vykstantys renginiai bei pramogos.

Miesto verslininkai ir įmonių vadovai laisvalaikio galimybes įvertino 2,96 (5 balų skalėje). Tik maža dalis respondentų (6,3 proc.) laisvalaikio galimybes įvertino labai gerai, daugiau buvo

manančių (11,0 proc.), jog galimybės yra labai blogos arba blogos (20,9 proc.). Didžioji dalis respondentų (35,5 proc.) laisvalaikio galimybes įvertino vidutiniškai, pasirinkdami 3 balus ar geriau, nei vidutiniškai (20,9 proc.), pasirinkdami 4 balus.

Respondentai pateikė šiuos pasiūlymus bei pastebėjimus, susijusius laisvalaikio galimybėmis (citatu kalba netaisyta):

- *Pramogų verslas, kuris pritrauktų ne tik miesto gyventojus, bet ir svečius;*
- *Didesnis pramogų pasirinkimas.*

Miesto reprezentacija Lietuvoje ir už jos ribų

2014 m. Šiaulių miesto savivaldybė, kaip ir kiekvienais metais vykdė bendradarbiavimą su užsienio miestais partneriais, įvairiu lygmeniu siuntė savo delegacijas arba sulaukė svečių delegacijų Šiauliuose iš tokių miestų kaip: Jelgava (Latvija), Etenas-Leras (Nyderlandai), Kristianstadas (Švedija), Pernu (Estija), Baranovičiai (Baltarusija), Omaha (JAV), Plauenas (Vokietija), Kaliningradas (Rusijos Federacija), Gardinas (Baltarusija), Minskas (Baltarusija), Batumi (Gruzija), Šamkiri (Azerbaidžanas), Berlynas (Vokietija).

2014 m. į Šiaulius atvyko 14 užsienio delegacijų, 15 delegacijų vyko į užsienio valstybes, su diplomatiniais vizitais Šiauliuose lankėsi 7 valstybių aukščiausio rango diplomatai, 14 politikų ir 15 administracijos darbuotojų vyko į užsienio komandiruotes. Savivaldybės atstovai dalyvavo 5 Baltijos miestų sąjungos organizuojuose renginiuose. Jų metu parengta medžiaga apie pagrindinius 2015 metų renginius Šiauliuose Baltijos miestų sąjungos renginių kalendoriui.

2015 m. lapkričio mėn. Šiaulių arenoje vyko tarptautinė verslo ir pasiekimų paroda „Šiauliai 2015“. Parodoje ir jos renginiuose dalyvavo verslininkai bei delegacijos iš Švedijos, Lenkijos, Slovakijos, Prancūzijos, Estijos, Latvijos, Vokietijos, Rusijos, Baltarusijos.

Kasmet verslo ir pasiekimų parodą aplanko apie 15 tūkstančių lankytojų, todėl jau kelerius metus ji pripažįstama didžiausiu regioniniu renginiu Lietuvoje ir tai yra puikus būdas reprezentuoti miestą.

Tačiau pasigendama koncentruotos, išsamesnės informacijos susijusios su miesto reprezentacija Lietuvoje ir užsienyje.

Šiaulių verslininkai ir įmonių vadovai miesto reprezentaciją Lietuvoje ir už jos ribų įvertino 2,74 balais (5 balų skalėje), tai rodo, kad situacija yra problematiška. 12,5 proc. respondentų situaciją vertino labai blogai, pasirinkdami 1 balą, 29,9 proc. blogai, rinkdamiesi 2 balus ir 34,0 proc. veiksnių vertino vidutiniškai.

Respondentai pateikė šiuos pasiūlymus bei pastebėjimus, susijusius su miesto reprezentacija Lietuvoje ir už jos ribų (citatu kalba netaisyta):

- *Leisti leidinius, bukletus tarptautinėse mugėse, parodose, pristatant miestą ir verslą.*

Turizmo objektai

Turizmo sektoriaus plėtra yra tiesiogiai susijusi su miesto ekonomine plėtra. Šiaulių miesto turizmo informacijos centro misija yra generuoti atvykstamąjį turizmą Šiaulių mieste ir tokiu būdu skatinti ekonomiką, žmonių užimtumą bei didinti privačių turizmo paslaugų teikėjų pajamas.

Teikiamų turizmo paslaugų plėtros skatinimas, miesto žinomumo užsienio turizmo rinkose didinimas – tai tie veiksniai, kurie užtikrina atvykstamojo turizmo srautų augimą, miesto sėkmingą prisistatymą ir įvaizdį vietiniu bei tarptautiniu mastu.

Šiaulių miesto savivaldybės 2015-2017 m. veiklos plano 2015 m. miesto ekonominės plėtros programoje numatyta atlikti turizmo tyrimus ir analizę, įgyvendinti turizmo rinkodaros priemones, skatinti turizmo išteklių ir paslaugų plėtrą. Programos tikslas: vystyti Šiaulių miesto turizmo sektorių ir didinti Šiaulių miesto patrauklumą turistams.

TIC duomenimis, 2014 m. Šiauliuose lankėsi per 11 tūkstančių turistų, iš jų beveik 4 tūkstančiai – užsieniečių. Lankytojų pagausėjimas jaučiamas ir tada, kai renginiai vyksta regione. Pavyzdžiui, važiuodami į Naisių ar Žagarės festivalius, keliautojai užsuka ir į Šiaulius.

2014 m. pabaigoje TIC pasiūlė naujų maršrutų lankstinuke „Nauji seni Šiauliai“. Jame nurodomos 23 lankytinos vietos bulvare, įtraukti ir naujausi objektai, pavyzdžiui, „Mano batai“, rekonstruotas Fotografijos muziejus. Kitas maršrutas – Talkšos ežero pakrantė ir jos prieigos, šiame

maršrute – 15 lankytinų vietų. Nors dviračių takai mieste – prasti, keliautojai pageidauja dviračių takų žemėlapiu: TIC yra parengęs rekomendacinius maršrutus po miestą ir po regioną. Užsieniečiai išsinuomoja dviračius ir važiuoja tiesiai į Kryžių kalną.

Populiariausias turizmo objektas yra Kryžių kalnas. Šiauliuose dažniausiai lankoma Ch. Frenkelio vila, Šokolado muziejus, „Geležinės lapės“ skulptūra, Talkšos ežeras, Lietuvos karinių oro pajėgų aviacijos bazė, Šiaulių oro uostas, paminklas žymiam Šiaulių m. pramonininkui Ch.Frenkeliui.

Šiaulių miesto verslo atstovai turizmo objektus įvertino 2,98 (5 balų skalėje), dauguma (45,7 proc.) nurodė, jog turizmo objektus, kaip veiksnį, formuojantį miesto įvaizdį, vertina vidutiniškai, 21,6 proc. skyrė 4 balus, tik 5,0 proc. turizmo objektus mieste įvertino labai gerai, skirdami 5 balus.

Respondentai pateikė šiuos pasiūlymus bei pastebėjimus, susijusius su turizmo objektais formuojant miesto įvaizdį (citatų kalba netaisyta):

- *Sutvarkyti poilsio zonas, turizmo objektus, skatinti turizmo plėtrą;*
- *Įvaizdžiui - puoselėti lankomus (lankytinus) objektus.*

Miesto poilsio zonos (parkai, skverai ir kt.)

Šiaulių miesto savivaldybės 2015-2017 metų strateginio veiklos plano 3 prioritete „Kokybiška gyvenamoji aplinka“ numatoma išsaugoti parkų ir skverų tinklą, prižiūrėti esamus, formuoti naujus želdynus. Šiaulių mieste 1 gyventojui tenka apie 11 m² rekreacinės paskirties želdynų (įskaitant miškų parkų plotus – 45 m²/gyventojui), o vadovaujantis aplinkos ministerijos nustatytais normomis turėtų būti 25 m².

Pastaraisiais metais daugelyje Lietuvos miestų parkų kokybė ne tik nepagerėjo, bet ir prarado svarbius kokybinius komponentus, sumažėjo miesto erdvių rekreacinis potencialas ir jų estetinis patrauklumas. Šiaulių mieste pastebimas želdynų tvarkymo sistemos nebuvimas, trūksta dendrologinės perspektyvos. Parkai yra vieni iš labiausiai lankomų kultūrai ir poilsiui skirtų objektų. Be socialinės funkcijos, kiekvienas parkas yra miesto gamtinio karkaso svarbi bioekologinė struktūrinė dalis. Parkai, būdami miesto želdynų sistemos dalimi yra biologiškai gyvybingiausi ir funkciškai racionaliausi.

Šiaulių mieste yra 16 parkų, tame skaičiuje 10 miesto parkų, užimančių 105,84 ha. Kiti – miško parkai, tai – medžiais apželdintos teritorijos, priklausančios valstybei (t.y., kol kas – „niekieno“), užimančios bene trigubai didesnę plotą, kurių juridinė priklausomybė neleidžia prižiūrėti ar kryptingai vystyti. Miesto skverai taip pat turėtų būti aiškiai identifikuoti bei sistemškai įtraukti į miesto viešųjų erdvių sąrašą.

Daugumai Šiaulių parkų trūksta sistemingos priežiūros, ūkinė dalis yra palikta savieigai, tik priešokiais pjaunama veja, retai genėjamos šakos, krūmynai. Likęs parkų inventorių baigia susidėvėti, restauruoti takeliai.

Atlikus verslininkų apklausą, nustatyta, kad miesto poilsio zonos (parkai, skverai ir kt.), kaip veiksnys, formuojantis miesto įvaizdį yra pakankamai didelė problema. Verslininkai situaciją įvertino 2,77 balo (5 balų skalėje). Didžioji dalis apklaustųjų (31,1 proc.) pasirinko 3 balus. Net 17,1 proc. situaciją įvertino 1 balu, kas rodo, jog vertinimas yra labai blogas, 24,0 proc. vertino 2 balais – blogai.

Veiksnio svarbą rodo ne tik atsakymų pasiskirstymas, bet ir verslininkų atsakymai į pateiktą atvirą klausimą (citatų kalba netaisyta):

- *Didžiausia miesto gėda – prisikėlimo aikštė ir kaštonų alėja. Sutvarkyti viešąsias erdves, miesto parkus;*
- *Kur parkai? Kodėl nėra??*
- *Daugiau praplėsti poilsio zonų mieste;*
- *Įvaizdžiui daugiau tokių vietų kaip „Beržynėlis“ ir prie Lapės. Ir kad tvarkomas būtų ne tik centras;*
- *Reikėtų sutvarkyti ir dar labiau pritraukti žmones į centrinį miesto parką;*
- *Dar daugiau skirti dėmesio miesto aplinkai, poilsio zonoms;*

- Išspręsti benamių problemą miesto centre;
- Sutvarkyti parkus, poilsines zonas!!

Infrastruktūros gerinimas

Urbanizacija, klimato kaita ir demografiniai pokyčiai miestams kelia iššūkį efektyviau valdyti infrastruktūrą. Šiaulių miesto savivaldybėje miesto bendruomenei pristatytas 2014–2020 metų Šiaulių miesto integruotosios teritorijos vystymo programos projektas. Investicijų ir miesto plėtros skyriaus atstovai pristatė teritorijos situacijos analizę, įvertinti demografiniai rodikliai, socialinė aplinka, gyvenamosios aplinkos kokybė, urbanistinio vystymosi tendencijos.

Programos „URBAN“ tikslas – įveikinti tikslinę teritoriją, ir uždaviniai:

- Vystyti inovatyvias paslaugas didinant Šiaulių miesto konkurencingumą darbo rinkoje.
- Skatinti gyventojų apgyvendinimo tankumą miesto centre gerinant gyvenamosios aplinkos kokybę.

Preliminariais skaičiavimais numatyta skirti per 5,6 mln. eurų centrinio ir Didždvario parkų bei jų prieigų sutvarkymui, 3,4 mln. eurų Talkšos ežero pakrantės plėtrai, 6 mln. eurų Prisikėlimo aikštės ir jos prieigų rekonstrukcijai, 3,4 mln. eurų Vilniaus gatvės pėsčiųjų bulvaro ir amfiteatro rekonstrukcijai, beveik 4 mln. eurų Draugystės prospekto kvartalų renovacijos skatinimui, per 1,5 mln. eurų P. Višinskio gatvės pritaikymui jaunimo poreikiams.

Miesto verslininkai ir įmonių vadovai infrastruktūros gerinimą, kaip veiksnį, formuojantį miesto įvaizdį įvertino 2,88 (5 balų skalėje), didesnę dalis respondentų (39,0 proc.) infrastruktūros gerinimą įvardijo kaip vidutiniškai reikšmingą įvaizdžiui veiksnį ir skyrė 3 balus, 27,0 proc. skyrė 2 balus, 8,1 proc. – 1 balą, ir tik 5,0 proc. respondentų situaciją įvertino labai gerai.

Veiksnių svarbą rodo ne tik atsakymų pasiskirstymas, bet ir verslininkų atsakymai į pateiktą atvirą klausimą (citatu kalba netaisyta):

• *Pirmiausiai įvaizdžiui gerinti reikėtų sutvarkyti pagrindinę Tilžės gatvę, nes ja važiuoti yra baisu. Taip pat reikėtų atsižvelgti ir į aplinkos gražinimą, griauti pastatus vaiduoklius, kurie gadina miesto įvaizdį. Prie daugiabučių trūksta stovėjimo aikštelių;*

- *Gerinti kelių būklę, poilsio zonų, parkų didinimas;*
- *Gerinti miesto infrastruktūrą;*
- *Pagerinti infrastruktūrą;*
- *Sutvarkyti duobėtas gatves, atnaujinti dviračių takus, pvz. Bačiūnų g.;*
- *Sutvarkyti gatves, aplinką;*
- *Valyti šiukšles iš gatvių, šaligatvių ir parkų;*
- *Tvarkyti miesto įvaizdį, kelius, automobiliu aikšteles, apgriuvusius pastatus šalinti.*

Miesto ekonominė plėtra

Šiaulių miesto savivaldybės 2015-2017 metų strateginio veiklos plano 2015 metų miesto ekonominės plėtros programoje numatyta pritraukti į miestą šalies ir užsienio investicijas skleidžiant informaciją apie verslo sąlygas ir galimybes Šiaulių mieste. Tikslas: Skatinti miesto ekonominę plėtrą pritraukiant ES fondų ir valstybės lėšas.

Kad būtų užtikrintas reikalingų finansinių srautų nukreipimas planingai miesto plėtrai, esant ribotoms savivaldybės biudžeto lėšoms, būtina išnaudoti kitus finansavimo šaltinius, pasinaudoti valstybės teikiamomis galimybėmis, ES struktūrinių fondų ir programų lėšomis.

Tiesioginių užsienio investicijų (TUI) pritraukimas – svarbus veiksnys siekiant užtikrinti ilgalaikį ekonomikos augimą, sukurti didesnę pridėtinę vertę, greičiau diegti technologines naujoves pramonėje ir kitose verslo srityse.

Siekiant pritraukti investicijų, planuojama tęsti Šiaulių pramoninio parko infrastruktūros plėtros projekto II-ojo etapo įgyvendinimo darbus, viešinti Šiaulių miesto investicinę aplinką parengiant efektyvias rinkodaros priemones, gerinti miesto pasiekiamumą oro transportu plėtojant Šiaulių oro uosto infrastruktūrą – gerinti transporto ir logistikos veiklos paslaugų kokybę ir didinti regiono transporto sektoriaus konkurencingumą.

Įgyvendinant Šiaulių pramoninės zonos plėtros projektą, siekta skatinti ekonominį Šiaulių miesto vystymąsi, tuo prisidedant prie Šiaulių miesto bei viso regiono gyventojų sukuriamos ekonominės vertės bei ekonominės gyvenimo gerovės didinimo. Projekto įgyvendinimo metu vykdyti techninio projekto Nr. 6543-TP I ir II etapo darbai. Šio, pramoninio parko plėtros, projekto metu numatyti inžinerinių tinklų (vandentiekio, vandentiekio tinklų sužiedinimo, buitinių nuotekų, buitinių nuotekų siurblynės, paviršinių nuotekų) ir susisiekimo komunikacijų su apšvietimu ir ryšių kanalizacija įrengimo darbai. Pramoninis parkas tiesiogiai prisidės prie palankesnės investicinės aplinkos kūrimo ir pramonės plėtros mieste, pasiūlydamas potencialiems investuotojams: reikalingo dydžio sklypą, reikalingą infrastruktūrą, patrauklią vietą pramoninei veiklai darnios plėtros požiūriu bei papildomas paslaugas ir konsultavimą. 2015 metų lapkričio 12 dieną faktiškai baigti rangos darbai, lapkričio 30 dieną pateikta galutinė projekto ataskaita, užbaigtas projekto veiklų administravimas. Teritorijoje, kurioje įgyvendintas projektas, veiklą ir investuotojų pritraukimą vykdo UAB „Šiaulių laisvoji ekonominė zona“ pagal veikimo pagrindų sutartį, sudarytą su Lietuvos ekonominė zona“ pagal veikimo pagrindų sutartį, sudarytą su Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija.

Reikšmingas ir Šiaulių pramoninio parko rinkodaros projektas „Investuok Šiauliuose“ (Nr. VP2-2.4.-ŪM-01-V-02-003) Projekto tikslas – pritraukti aukštos kokybės tiesiogines užsienio investicijas į Šiaulių pramoninį parką, gerinti Šiaulių pramoninio parko verslo sąlygų įvaizdį, pristatyti Šiaulių miesto investicijų aplinką ir jos galimybes. Specifiniai tikslai – sukurti teigiamą tikslinės auditorijos (potencialių investuotojų) reakciją, siekiant pritraukti investicijas į Šiaulius, įvairiomis rinkodaros priemonėmis ir korporatyviniu įvaizdžiu užtikrinti Šiaulių miesto ir pramoninio parko žinomumą ir matomumą.

Šiaulių miesto verslininkai ir įmonių vadovai miesto ekonominę plėtrą vertino 2,75 balais (5 balų skalėje), didžioji dalis - 39,4 proc. skyrė 3 balus, 28,8 proc., - 3 balus, ir net 10,9 – 1 balą, o tai indikuoja, jog verslininkai miesto ekonominę plėtrą laiko didele problema ir šį veiksnį, kaip formuojantį miesto įvaizdį vertina blogai.

Respondentai pateikė šiuos pasiūlymus bei pastebėjimus, susijusius su miesto ekonomine plėtra (citatu kalba netaisyta):

- *Savivaldybė, manau, turėtų pardavinėti Šiaulius kaip produktą. Meras yra jos vadovas. Įmonės supranta, kad norint jį padaryti pelningą, geidžiamą, socialių reikia turėti gerą produktą. Savivaldybės ir jos administracijos tikslas, Šiaulius investuotojams parduoti, kaip gerą produktą. Pagal pritrauktas investicijas vertinti ar savivaldybė yra versli;*
- *Investicijų pritraukimas, darbo vietų steigimas, gyventojų perkamosios galios didinimas;*
- *Taikyti dideles lengvatas verslui bulvare, didinant jo patrauklumą. Plėsti industrines zonas aplink Šiaulius, pasitelkiant kiek įmanoma didesnes mokesťines lengvatas, siekiant pritraukti kiek įmanoma daugiau užsienio investuotojų, taikyti lengvatas verslui kuriančiam, gaminančiam produktą.*

Architektūra ir urbanistinė aplinka

Atsižvelgiant į gyventojų poreikius bei būtinybę saugoti miesto kultūrinį paveldą Šiaulių miesto savivaldybė taip pat ėmėsi atitinkamų veiksmų. 2014 metais buvo vykdoma nekilnojamojo kultūros paveldo objektų stebėseną, tikrinta jų būklė, parengti 10 kultūros paveldo objektų būklės patikrinimo aktai, atlikta fotofiksacija, organizuoti nekilnojamojo kultūros vertybių, esančių Šiaulių mieste, ir jų teritorijų priežiūros darbai. Vyko Europos paveldo dienų '14: „XX a. pradžios skonis: tarpukario modernizmas Šiauliuose“, renginiai, kurių metu organizuotos nemokamos ekskursijos, kūrybinės dirbtuvės bei įvairios parodos.

Nagrinėjant 2014 m. Šiaulių miesto savivaldybės mero darbo ataskaitą, galima pastebėti, kad per pastaruosius metus miesto savivaldybė gana aktyviai veikė formuojant miesto įvaizdį. Architektūros ir urbanistikos skyrius aktyviai bendradarbiavo įgyvendinant tęstinius investicinius projektus - kartu su Miesto infrastruktūros, Investicijų ir miesto plėtros skyriais parengta teritorijų planavimo dokumentacija, projektavimo užduotis. Prisiėmimo aikštės su prieigomis techninio projekto parengimo paslaugai nupirkti dviem etapais - per architektūrinį konkursą.

2014 m. lapkričio 27 d. Šiauliuose vyko VIII Lietuvos urbanistinis forumas, kuriame pirmą kartą buvo pabandyta be pranešimų ir diskusijų dalį laiko skirti praktiniam planuotojų, architektų ir kitų dalyvių užsiėmimui – kūrybinėms dirbtuvėms tema „Buvusio Elnio fabriko teritorijos galima konversija, nuo utopijos iki realybės“. VIII Lietuvos urbanistikos forume Šiauliuose dalyvavo per du šimtus dalyvių iš Lietuvos ir užsienio šalių. Kartu susibūrę architektai, teritorijų planavimo specialistai, mokslininkai, nekilnojamo turto ir statybos sektorių atstovai, verslininkai ir valstybinių institucijų tarnautojai, nevyriausybinų organizacijų atstovai ir visi kiti, kam aktualios teritorijų planavimo problemos, diskutavo apie kompleksinį miestų modernizavimą. Forumą surengė LR Aplinkos ministerija kartu su Šiaulių miesto savivaldybe, Šiaulių universitetu, Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmais ir kitais partneriais. Naujasis formatas jo dalyvių ir organizatorių, įvertintas kaip itin pavykęs bei naudotinas ir ateityje būsimiems forumams.

2015 m. gruodžio 16 d. dalyvaujant miesto architektams ir bendruomenei pristatyti ir aptarti šeši Prisikėlimo aikštės architektūrinio konkurso darbai. Projektų recenzantai susirinkusiems žmonėms pristatė konkursui pasiūlytus projektus, aptarė stipriausias jų puses, įvardijo trūkumus, pateikė kritines pastabas. Konkursui pateikti projektai pristatyti ekspertų komisijai, kuri vertino, ar darbai atitinka nustatytus konkurso kriterijus.

Atlikus verslininkų ir įmonių vadovų apklausą, nustatyta, kad architektūra ir urbanistinė aplinka vertinama pakankamai gerai, lyginant su kitais veiksniais, formuojančiais miesto įvaizdį. Verslininkai situaciją įvertino 2,93 balais (5 balų skalėje), tik 7.3 proc. nurodė, kad tai yra didelė problema, šioje srityje problemų nemato 5,3 proc. apklaustųjų. Didžioji dalis respondentų (43,0 proc.) situaciją įvertino 3 balais, o 20,7 proc. – 4 balais.

Respondentai pateikė šiuos pasiūlymus bei pastebėjimus susijusius su architektūra ir urbanistine aplinka (citatu kalba netaisyta):

- *Labai trumpalaikis požiūris. Reikalingas rimtas strateginis toliaregiškas mąstymas. Architektūros, įvaizdžio kūrimas, puošyba. Ji turėtų būti ilgalaikė, kad liktų ir kitoms kartoms;*
- *Įvaizdžio tikrai negerina V. Purono skulptūros.*

Išorinės reklamos vizualinė ir meninė išraiška

2014 m. Šiaulių miesto išorinės vaizdinės reklamos specialiojo plano koncepcijoje buvo numatyta atlikti teritorijų funkcinį zonavimą, numatant išorinės vaizdinės reklamos išdėstymą mieste. Rengiant koncepciją atsižvelgiama į esamą reklaminių įrangą Šiauliuose bei susiformavusias viešas erdves, tinkamas reklamos skleidimui.

Koncepcijoje numatyta, jog išorinė reklama turi gerinti miesto įvaizdį, nedaryti poveikio vertingoms panoramoms t. y. nekeisti silueto, neužstoti gamtos ir kultūros vertybių objektų, raiškių slėnių, šlaitų, kalvų, vandens telkinių kranto linijos, želdinių ir nedominuoti jų atžvilgiu, neužstatyti perspektyvos, nemažinti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ir teritorijų, raiškaus ir vaizdingo kraštovaizdžio arealų vertės, nesuardyti būdingų ir reikšmingų atvirų erdvių, būti taktiška sakralinių, mitologinių, asociacinių vietovės verčių atžvilgiu, atitikti teritorijos funkciją. Išorinės vaizdinės reklamos įrenginiai turi būti harmoningai integruoti į supančią aplinką.

Įgyvendinant projektą – „Šiaulių miesto išorinės vaizdinės reklamos specialiojo plano parengimas“ – buvo siekiama pagerinti Šiaulių miesto urbanistinį architektūrinį įvaizdį, atsižvelgiant į ilgalaikius poreikius, išskirti vizualinės informacijos ir išorinės reklamos poreikį miestui, nustatyti jų įtaką bei poveikį urbanistinei, gamtinei, socialinei bei ekonominei aplinkai, taip pat reikia suformuoti vizualinės informacijos ir išorinės reklamos estetinius, vizualinius, funkcinius bei kokybės kriterijus bei plėtros principus, nustatyti sprendinius kiekvienam išorinės reklamos tipui bei atskiroms Šiaulių m. urbanistinėms zonoms.

2015 m. Šiaulių miesto savivaldybė parengė sprendimo „Dėl vietinės rinkliavos už leidimo įrengti išorinę reklamą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje išdavimo“ nuostatus. Sprendimu nustatomi Vietinės rinkliavos už leidimo įrengti išorinę reklamą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje išdavimo nuostatai. Nuostatuose nustatyti rinkliavos dydžiai atsižvelgus į leidimų

galiojimo terminą (ne ilgesnis kaip 5 metai) bei išorinės reklamos pobūdį, apskaičiavimo, mokėjimo bei permokėtos rinkliavos grąžinimo tvarka.

Miesto verslininkai ir įmonių vadovai išorinės reklamos vizualinę ir meninę išraišką įvertino 2,90 (5 balų skalėje), didžioji dalis respondentų (45,5 proc.) mano, jog išorinės reklamos vizualinė ir meninė išraiška mieste yra vidutiniška, 23,2 proc. skyrė – 2 balus, manydami jog ji bloga arba labai bloga, skirdami 1 balą (7,0 proc.). Tik 2,9 proc. apklaustųjų šį veiksniį vertino labai gerai.

Atliekant apklausą verslininkų buvo paprašyta pateikti savo nuomonę apie miesto įvaizdžio formavimo proceso dalyvius ir nurodyti, kas, (miesto gyventojai, savivaldos institucijos ir verslininkai ir t.t.) turi imtis atsakomybės už miesto įvaizdžio formavimą. Respondentų atsakymų detalus atsakymų pasiskirstymas pateiktas – 24 lentelėje.

24 lentelė

Verslininkų nuomonė apie miesto įvaizdžio formavimo proceso dalyvius, proc.

Miesto įvaizdžio formavimo proceso dalyviai	Visiškai sutinka	Iš dalies sutinka	Iš dalies nesutinka	Visiškai nesutinka	Neturi nuomonės
Savivaldybė	59,9	31,0	6,0	3,0	0,55
Visuomeninės organizacijos	34,4	48,9	12,8	3,9	2,19
Turizmo ir verslo informacijos centras	42,8	39,2	13,9	4,2	1,64
Gyventojai	34,0	46,5	12,0	7,5	1,91
Verslininkai	39,7	44,2	11,7	4,4	1,64

Apklausoje dalyvavusių verslininkų ir įmonių vadovų nuomonė apie tai, kas turėtų formuoti miesto įvaizdį, pasiskirstė taip: didžiausia dalis respondentų (59,9 proc.) mano, jog miesto įvaizdis - miesto valdžios institucijų ir politikų darbas, 48,9 proc. nurodė, jog didelę įtaką formuojant įvaizdį turi visuomeninės organizacijos, 46,5 proc. mano, jog iš dalies prie miesto įvaizdžio kūrimo turi prisidėti ir miesto gyventojai. Verslininkų, sutinkančių, kad jų indėlis labai reikšmingas – 39,7 proc.

IŠVADOS

Verslo sąlygų Šiaulių mieste tyrimo rezultatai:

Mieste verslumo lygis yra didesnis už šalies vidurkį, miestas pagal MVI skaičių 1000 gyventojų užima 4-ąją vietą tarp didžiųjų Lietuvos miestų. Įmonių, kurių metinės pajamos yra iki 1445000 Eur, dalis atitinka šalies vidurkį, mieste dominuoja smulkios įmonės, kuriose dirba iki 4 darbuotojų. Veikiančių įmonių skaičius ir užimtųjų skaičius išlieka santykinai stabilus, užsienio kapitalo įmonėse dirba 3,3 proc. visų užimtųjų.

Esmine socialine problema verslininkai ir įmonių vadovai įvardijo gyventojų skaičiaus mažėjimą, kai ekonomine - investicijų pritraukimą į miestą. Respondentai kvalifikuotos darbo jėgos stygiaus nepriskyrė itin svarbioms problemoms, didesnę problemą jie mato rengiant specialistus.

Miesto infrastruktūros išvystymas, nors ir nėra be priekaištų, sudaro tinkamas sąlygas vystyti verslą, tačiau verslininkai ir įmonių vadovai susiduria su problemomis ir bendradarbiavimo su savivaldybe, ir verslo problemų sprendimo, ir dokumentų tvarkymo srityse. Viešojoje erdvėje skelbiamas savivaldybės skaidrumo reitingas yra pakankamai aukštas, tačiau respondentų nuomonė yra gerokai prastesnė.

Verslininkai ir įmonių vadovai išryškino probleminį mokesčių lengvatų steigiant naują verslą klausimą, bet nė vienas vietinis mokestis nebuvo įvertintas kaip „didelė problema“.

Apklausoje dalyvavusiųjų nuomone, svarbiausios priemonės kuriant palankią verslo aplinką mieste yra konsultacijos steigiant verslą, pagalba įsisavinant ES struktūrinių fondų paramą, operatyvi informacija apie įvairius finansavimo šaltinius, aukštos kvalifikacijos specialistų rengimas mieste ir turizmo infrastruktūros plėtra. Priemonių, skirtų palankios verslui aplinkos kūrimui, vertinimas atskleidė, kad miesto verslininkams ir įmonių vadovams labai trūksta informacijos apie įmonių bendradarbiavimą jungiantis į klasterius bei galimybę įgyti finansinius išteklius pasinaudojant „verslo angelų“ investicijomis.

Detalizuojant verslininkų ir įmonių vadovų apklausos rezultatus paaiškėjo, kad miesto patrauklumas vertinamas blogiau nei vidutiniškai. Lyginant rezultatus pagal įmonių gyvavimo rinkoje trukmę, miestas patraukliausias – naujai įsikūrusioms įmonėms, kurių gyvavimo trukmė yra nuo 1 iki 5 metų ir įmonėms, veikiančioms iki 1 metų. Analizuojant apklausos rezultatus, pastebėta, jog verslininkai ir įmonių vadovai, atstovaujantys skirtingo dydžio įmones, miesto patrauklumą vertino panašiai, geriausiai – įmonių, kuriose dirba iki 50 darbuotojų, vadovai, prasčiausiai – stambių įmonių atstovai. Detalizuojant miesto patrauklumo vertinimą pagal įmonių veiklos tipą, gauta, kad prekybinėms ir paslaugų įmonėms miestas yra mažiau patrauklus lyginant su kito tipo įmonėmis.

Verslininkų ir įmonių vadovų geriausiai įvertinti miesto įvaizdį formuojantys veiksniai yra: renginiai mieste, socialinis-kultūrinis potencialas, miesto bendruomenės iniciatyvos, turizmo objektai, laisvalaikio galimybės. Blogiausiai respondentų įvertinti miesto įvaizdį formuojantys veiksniai – savivaldybės veikla formuojant miesto įvaizdį, miesto reprezentacija Lietuvoje ir už jos ribų ir miesto ekonominė plėtra.

ŠALTINIAI

1. 2007-2016 metų Šiaulių miesto strateginio plėtros plano įgyvendinimo 2010 metais apibendrinimas. Prieiga per internetą: <http://www.siauliai.lt/miestas/strateginis/sspp-ataskaita-2010.pdf>
2. 2007–2016 metų Šiaulių miesto strateginis plėtros planas. Prieiga per internetą: http://www.siauliai.lt/miestas/strateginis/spp_%20svarstymui_2006_09_08.pdf
2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1287/2013 dėl 2014–2020 m. įmonių konkurencingumo ir mažųjų bei vidutinių įmonių programos (COSME). Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/enterprise/admin-burdens-reduction/home_en.htm.
3. 2015 metų darbo rinkos prognozė. Prieiga per internetą: https://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Documents/prognoze_2015.pdf
4. Apygyvendinimo paslaugų statistika apskrityse ir savivaldybėse. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=3237068>
5. Apie kolegiją. Prieiga per internetą: <http://www.slk.lt/apie-siaures-lietuvos-kolegija-siauliuose>
6. Apie kolegiją. Prieiga per internetą: https://svako.lt/meniu/apie-kolegija/misija_vizija
7. Apie Šiaulių universitetą. Prieiga per internetą: http://www.su.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=53&Itemid=176&lang=lt
8. Bendrasis ir dažniausiai įsigyjamų vartojimo prekių ir paslaugų kainų pokyčiai 2015 m. lapkričio mėn. Lietuvos statistikos departamentas. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/441523/Dazniausi_index_2015_11.pdf
9. Bendruomenių iniciatyvos vėl bus remiamos. Prieiga per internetą: <http://skrastas.lt/?data=2013-04-18&rub=1065924810&id=1366215058>
10. Bruneckiene, J., Guzavicius, A., Cincikaite, R. (2010). Measurement of Urban Competitiveness in Lithuania. *Inžinerine Ekonomika-Engineering Economics*, 21 (95), p. 493-508.
11. Cibulskienė, D., Tijūnaitienė, R., Būdvytytė-Gudienė, A., Bersėnaitė, J. (2010). Mokslininkų ir tyrėjų organizacijų bendradarbiavimas su regiono verslo sektoriumi. Tyrimo ataskaita. Šiauliai.
12. Davis K., Blomstrom I. *Business and its Environment*. NY, McCraw-Hill, 1966, 403 p.
13. „Dėl vietinės rinkliavos už leidimo įrengti išorinę reklamą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje išdavimo nuostatų patvirtinimo” sprendimo projekto aiškinamasis raštas. Prieiga per internetą: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjty5Kywf_JAhUJkywKHQ9jBj0QFggcMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.etar.lt%2Fportal%2F%2FlegalAct%2F506a8810666011e4b6b89037654e22b1&usq=AFQjCNGJppIS11qeAeknn5a-X94aqBeY-w&sig2=FfPBzSHTvU2B8MRm62Z35g
14. Dromantienė, L., (2003). Nevyriausybių organizacijų vaidmuo stiprinant socialinę sanglaudą. Prieiga per internetą: https://www.mruni.eu/upload/iblock/57e/2_dromantiene.pdf
15. Ekspertų grupės galutinė ataskaita dėl mažųjų ir vidutinių įmonių perdavimo, Europos Komisija, 2002 m. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm.
16. Europos Sąjungos vidaus politikos generalinis direktoratas. *Kliūtys, su kuriomis susiduria pareiškėjai, siekiantys gauti finansavimą iš struktūrinių fondų*. (2012). Prieiga per internetą: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2012/474525/IPOL-REGI_ET\(2012\)474525\(SUM01\)_LT.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2012/474525/IPOL-REGI_ET(2012)474525(SUM01)_LT.pdf)
17. Gatvių lopymui gavo per daug pinigų? (2015). Prieiga per internetą: <http://www.delfi.lt/auto/laisvavara/gatviu-lopymui-gavo-per-daug-pinigu.d?id=67231294>
18. Gyventojai ir socialinė statistika. Neto migracija. Išvykusieji 2010-2014. Prieiga per internetą: <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=a34010bd-d90d-4310-9a7d-7d6344238f88>
19. Gyventojai ir socialinė statistika. Neto tarptautinė migracija. Emigrantai. Imigrantai. Prieiga per internetą: <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=a35ac279-8e36-4fe8-a229-f4b5a1402edf>
20. Įmonių darbdavių Lietuvoje – jau 100000 (2015). Prieiga per internetą: <http://www.delfi.lt/verslas/verslas/imoniu-darbdaviu-lietuvoje-jau-100-000.d?id=67707356>
21. Iniciatyvos „Small business act“ poveikio vertinimas“, SEC(2008) 2101.
22. Junevičius, G. (2010). *Klasterizacija Lietuvoje*. Prieiga per internetą: http://www.inovacijos.lt/inopagalba/lt/Klasterizacija_Lietuvoje
23. Kainos. Lietuvos statistikos departamentas. Prieiga per internetą: <http://osp.stat.gov.lt/documents/10180/3329771/Kainos.pdf>
24. Kartenytė, M. (2012). Verslo finansavimo šaltiniai. Prieiga per internetą: <http://www.verslas.in/verslo-finansavimo-saltiniai/>
25. Klasteriai Lietuvoje. Prieiga per internetą: <http://www.kkt.lt/lt/klasteriai-lietuvoje/apzvalga>
26. Klasterių vadovas (2015). Prieiga per internetą: <http://www.verslilietuva.lt/files/files/PDF/klasteriuvadovas.pdf>

27. Kolektyvinė atmintis ir miesto įvaizdis: Šiaulių atvejis. Prieiga per internetą: http://www.su.lt/bylos/mokslo_leidiniai/acta/2009_9/maciuslis.pdf
28. Kuriame Lietuvos mieste prasčiausios gatvės? (Lietuvos statistikos departamento duomenys. 2013). Prieiga per internetą: <http://verslas.lrytas.lt/rinkos-pulsas/kuriame-lietuvos-mieste-prasciausios-gatves.html>
29. Lankytinos vietos. Prieiga per internetą: <https://www.siauliuuraj.lt/Turistams216867223>
30. Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos. Prieiga per internetą: http://www.lakd.lt/lt.php/eismo_saugumas/eismo_ivykiu_statistika/27#content_4934
31. Lietuvos klasterių žemėlapis. Prieiga per internetą: <http://maps.klaster.lt/>
32. Lietuvos nusikalstamumo žemėlapis Prieiga per internetą: <http://vz.lt/archive/article/2013/1/23/sukurtas-lietuvos-nusikalstamumo-zemelapis#ixzz3umrnkVSV>
33. Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gruodžio 13 d. nutarimas Nr. XII-51.
34. Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo pakeitimo įstatymas 2005 m. sausio 20 d., Nr. X-78, Vilnius.
35. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimas Nr. 1482.
36. Mažų, vidutinių ir didelių įmonių pagrindiniai rodikliai. 2011 m. Lietuvos statistikos departamentas, 2013 m.
37. Miestas kaip prekės ženklas: Šiaulių miesto atvejis. Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2013~D_20131106_083227-73807/DS.005.0.01.ETD
38. Miesto renginiai. Prieiga per internetą: <http://tic.siauliai.lt/article/archive/453/>
39. Petrauskienė, R. (2005). Lietuvos savivaldybių vidaus administravimo tobulinimas. Prieiga per internetą: https://www.mruni.eu/upload/iblock/daf/7_r.petrauskiene.pdf
40. Po euro įvedimo atlyginimai didmiesčiuose augo. CV bankas. Prieiga per internetą: <http://www.cvbankas.lt/karjeros-patarimas/po-euro-ivedimo-atlyginimai-didmiesciuose-augo.html>
41. Pramogos. Prieiga per internetą: http://tic.siauliai.lt/place_category/pramogos-siauliuose/
42. Prasidėjo tarptautinė verslo ir pasiekimų paroda „Šiauliai 2015“. Prieiga per internetą: <http://www.siauliudienos.lt/prasidejo-tarptautine-verslo-ir-pasiekimu-paroda-siauliai-2015/>
43. Pristatytas programos „URBAN“ projektas. Prieiga per internetą: <http://www.siauliudienos.lt/pristatytas-programos-urban-projektas/>
44. Rengiama Šiaulių miesto strategija. Prieiga per internetą: <http://www.siauliudienos.lt/rengiama-siauliu-miesto-strategija/>
45. Renginiai Šiaulių mieste. Prieiga per internetą: <http://edem.siauliai.lt/lit/Renginiu-kalendarius/538>
46. Savanorystė Lietuvoje (2015). Prieiga per internetą: <http://www.savanoriaujam.lt/apie-savanoryste>
47. Savivaldybių skaidrumo reitingas. Prieiga per internetą: <http://jurgiokepure.lt/2015-2019/siauliu-miesto>
48. Sinkienė, J. (2008). Miesto konkurencingumo veiksniai. Prieiga per internetą: file:///C:/Users/DELL/Downloads/8_J.Sinkiene.pdf
49. Sprendimas dėl Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2013 m. gruodžio 19 d. sprendimo Nr. T-305 „Dėl Šiaulių miesto savivaldybės 2014–2016 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“ pakeitimo. Prieiga per internetą: <file:///C:/Users/DELL/Downloads/result.pdf>
50. Sumokėti ir į savivaldybių biudžetus įskaityti mokesčiai. Prieiga per internetą: <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=d1d1cf0c-857c-439a-930c-a23ee49be619>
51. Svarbiausi 2015 metų Šiaulių miesto kultūros renginiai. Prieiga per internetą:
52. Šalia bibliotekos – nauja poilsio erdvė. Prieiga per internetą: <http://biblioteka.smsvb.lt/lt/skaitytojamsvirus/naujienos/2875-salia-bibliotekos-nauja-poilsio-erdve>
53. Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas. Prieiga per internetą: <http://www.siauliu.policija.lt/?q=node/223>
54. Šiaulių įvaizdis – cinkuotas saulės miestas. Prieiga per internetą: <http://archyvas.etaplus.lt/layout/set/print/Gyvenimo-budas/2010-metai-vasario/Siauliu-ivaizdis-cinkuotas-saules-miestas>
55. Šiaulių laisvoji ekonominė zona pradeda veiklą. Informacinis biuletenis „Parodos žinios“. 2015 m. lapkričio 26-28 d.
56. Šiaulių miesto teritorijų ir parkų infrastruktūros sutvarkymo koncepcija. Prieiga per internetą: <http://web.siauliai.lt/taktaifs/v/2012/5E367862-8892-478D-A93E-34D3ED0EEFD3.pdf>
57. Šiaulių miesto etnokultūriniai renginiai žiniasklaidos diskurse. Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2012~D_20120831_105943-07153/DS.005.0.01.ETD
58. Šiaulių miesto išorinės vaizdinės reklamos specialusis planas. (2014). Prieiga per internetą:
59. Šiaulių miesto įvaizdžio kaita vietos žiniasklaidoje. Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2012~D_20120702_110742-57123/DS.005.0.01.ETD
60. Šiaulių miesto nevyriausybinių organizacijų. Prieiga per internetą: <http://edem.siauliai.lt/Siauliu-miesto-nevyriausybinės-organizacijos646198>
61. Šiaulių miesto savivaldybė dirba nepriekaištingai? Prieiga per internetą: <http://www.snaujienos.lt/naujienos/miesto-gyvenimas/41231-iauli-miesto-savivaldyb-dirba-nepriekaitingai>
62. Šiaulių miesto savivaldybės 2015-2017 metų veiklos plano 2015 metų miesto ekonominės plėtros programos (nr. 05) aprašymas. Prieiga per internetą:

- <https://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=19&ved=0ahUKEwivmYzEqNzJAhUGBiwKHTNbA5Q4ChAWCFQwCA&url=https%3A%2F%2Fwww.e-tar.lt%2Frs%2Fasupplement%2F601bdf01c0211e586708c6593c243ce%2F98a6ce401e2511e586708c6593c243ce%2F&usq=AFQjCNGZpo6uLEer5cVk6WsjK2xAAAs8g&bvm=bv.109910813,d.bGg&cad=rja> -
63. Šiaulių miesto savivaldybės Administracijos direktoriaus 2014 metų veiklos ataskaita. Šiauliai, 2015. <http://edem.siauliai.lt/Veikla87963170>
 64. Šiaulių miesto savivaldybės mero 2014 metų darbo ataskaita. Prieiga per internetą: [file:///C:/Users/DELL/Downloads/Mero%20ataskaita%202014%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/DELL/Downloads/Mero%20ataskaita%202014%20(1).pdf)
 65. Šiaulių miesto savivaldybės patirtis, organizuojant daugiabučių namų atnaujinimą mieste. Prieiga per internetą: <http://lntpa.lt/wp-content/uploads/2012/05/D.-Matonien%C4%97-%C5%A0iauli%C5%B3-m.-sav.-mero-pavaduotoja-B%C5%ABsto-modernizavimas-miest%C5%B3-atnaujinimas.-Savivaldybi%C5%B3-patirtis.pdf>
 66. Šiaulių miesto savivaldybės socialinių paslaugų centras. <http://www.siauliai.lt/spc/show/category/7>
 67. Šiauliuose įkurtas pirmasis klasteris (2014). Prieiga per internetą: <http://www.15min.lt/verslas/naujiena/geronomika/siauliuose-ikurtas-pirmasis-klasteris-129-471124>
 68. Turistams reikia renginių ir pramogų. Prieiga per internetą: <http://skrastas.lt/?data=2015-02-07&rub=1065924810&id=1423152608>
 69. Veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje. Prieiga per internetą: <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=f319f377-7e2a-412e-850a-f0b79195353e>
 70. Verslą prižiūrinčių institucijų pertvarka - su verslininkų žinia (2014). Rinkos pulsas. Prieiga per internetą: <http://verslas.lrytas.lt/rinkos-pulsas/versla-priziurinciu-instituciju-pertvarka-su-verslininku-zinia.htm>
 71. Verslo angelai Lietuvoje. Prieiga per internetą: <http://vini.lt/verslo-angelai-lietuvoje/>
 72. Vienodos ir kokybiškos asmenų konsultavimo praktikos užtikrinimo gairės. 2015 m. liepos 3 d., Nr. 4-432/1R-169.

1 PRIEDAS

ANKETA

Gerbiamas respondente!

Kviečiame Jus dalyvauti tyrime, kurio tikslas yra įvertinti Šiaulių miesto įvaizdį, verslo aplinką ir sąlygas bei rasti sprendimus, kurie padėtų plėtoti verslą mieste. Maloniai prašome atsakyti į visus anketos klausimus Jums tinkantį atsakymo variantą pažymint **X**. Ši anketa yra *anoniminė*, nei vardo, nei pavardės rašyti nereikia.

1. Kaip vertinate verslo aplinką Šiaulių mieste? Vertinimą rašykite 5 balų sistema, kur 1 – labai didelė problema, 5 – nematau problemos.

	1	2	3	4	5	Neturiu nuomonės
Ekonominė-socialinė miesto aplinka:						
Kvalifikuota darbo jėga	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gyventojų perkamoji galia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Investicijų pritraukimas mieste	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Socialinis saugumas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nusikalstamumas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Emigracija ir gyventojų skaičiaus mažėjimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Specialistų rengimas mieste	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Miesto infrastruktūra:						
Gatvių būklė	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Automobilių stovėjimo aikštelės	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dviračių takų infrastruktūra	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Eismo saugumas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Miesto gatvių apšvietimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Šiaulių industrinė zona	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Viešųjų institucijų veikla mieste:						
Savivaldybės bendradarbiavimas su verslu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Problemų sprendimo operatyvumas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dokumentų rengimo savalaikiškumas, operatyvumas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Korupcijos lygis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mokestinė aplinka:						
Žemės mokestis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Valstybinės žemės nuomos mokestis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verslo liudijimo mokestis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nekilnojamojo turto mokestis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vietinė rinkliava prekiauti ar teikti paslaugas miesto viešosiose vietose						
Mokesčių lengvatos steigiant naują verslą	☐	☐	☐	☐	☐	☐

2. Kaip vertinate šias priemones kuriant verslui palankią aplinką mieste? Vertinimą rašykite 5 balų sistema, kur 1- visiškai nesvarbu, 5 – labai svarbu.

	1	2	3	4	5	Neturiu nuomonės
Paramos didinimas iš smulkiojo ir vidutinio verslo paramos fondo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pagalba įsisavinant ES struktūrinių fondų paramą	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konsultacijos steigiant verslą	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Teisinė pirminė pagalba	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Informacinė duomenų bazė apie laisvas teritorijas/statinius	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Informacija apie įsikūrimo galimybes industrinėje zonoje	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Investuotojų gidas miesto tinklalapyje	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Operatyvi informacija apie įvairius finansavimo šaltinius	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verslo sėkmės istorijos savivaldybės tinklalapyje	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Miesto valdžios, verslo ir aukštųjų mokyklų glaudesnis bendradarbiavimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dialogo stiprinimas tarp verslą kontroliuojančių institucijų ir verslo atstovų	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aukštos kvalifikacijos specialistų rengimas mieste	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verslumui skatinti skirti renginiai ir programos	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klasterių kūrimasis mieste	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verslo angelų klubo mieste įkūrimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Turizmo infrastruktūros plėtra	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Savanorystės iniciatyvos	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3. Įvertinkite Šiaulių miesto reputaciją ir patrauklumą. Vertinkite 1 - l. blogai, 5 - l. gerai.

	1	2	3	4	5	Neturiu nuomonės
Šiaulių miesto patrauklumas	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. Kaip vertinate Šiaulių miesto įvaizdį formuojančius veiksnius/veiklas? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite po vieną Jums tinkantį atsakymo variantą. Vertinkite 1 - l. blogai, 5 - l. gerai):

	1	2	3	4	5	Neturiu nuomonės
Savivaldybės veikla formuojant miesto įvaizdį	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Miesto bendruomenės iniciatyvos	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Socialinis-kultūrinis potencialas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Renginiai mieste	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Laisvalaikio galimybės	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Miesto reprezentacija Lietuvoje ir už jos ribų	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Turizmo objektai	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Miesto poilsio zonos (parkai, skverai ir kt.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Infrastruktūros gerinimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Miesto ekonominė plėtra	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Architektūra ir urbanistinė aplinka	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Išorinės reklamos vizualinė ir meninė išraiška	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5. Kas, Jūsų manymu, turi didžiausią įtaką formuojant miesto įvaizdį?

	Visiškai sutinku	Iš dalies sutinku	Iš dalies nesutinku	Visiškai nesutinku	Neturiu nuomonės
Savivaldybė	☐	☐	☐	☐	☐
Visuomeninės organizacijos	☐	☐	☐	☐	☐
Turizmo ir verslo informacijos centras	☐	☐	☐	☐	☐
Gyventojai	☐	☐	☐	☐	☐
Verslininkai	☐	☐	☐	☐	☐

6. Jūsų pasiūlymai verslo sąlygoms ir įvaizdžiui gerinti Šiaulių mieste:

7. Keletas klausimų apie Jūsų įmonę:

Jūsų įmonės veiklos tipas:	Jūsų įmonės teisinė forma:	Įmonės dydis:	Jūsų įmonės gyvavimo laikas:
☐ Paslaugų įmonė ☐ Gamybinė įmonė ☐ Prekybinė įmonė ☐ Kita..... <i>(įrašykite)</i>	☐ UAB ☐ AB ☐ Tikroji ūkinė bendrija ☐ Individuali įmonė ☐ Mažoji bendrija ☐ Kita..... <i>(įrašykite)</i>	☐ iki 10 darbuotojų ☐ 10-49 darbuotojai ☐ 50-249 darbuotojai ☐ daugiau nei 250 darbuotojų	☐ Iki 1 metų ☐ 1-5 metai ☐ 6-10 metų ☐ daugiau nei 10 metų

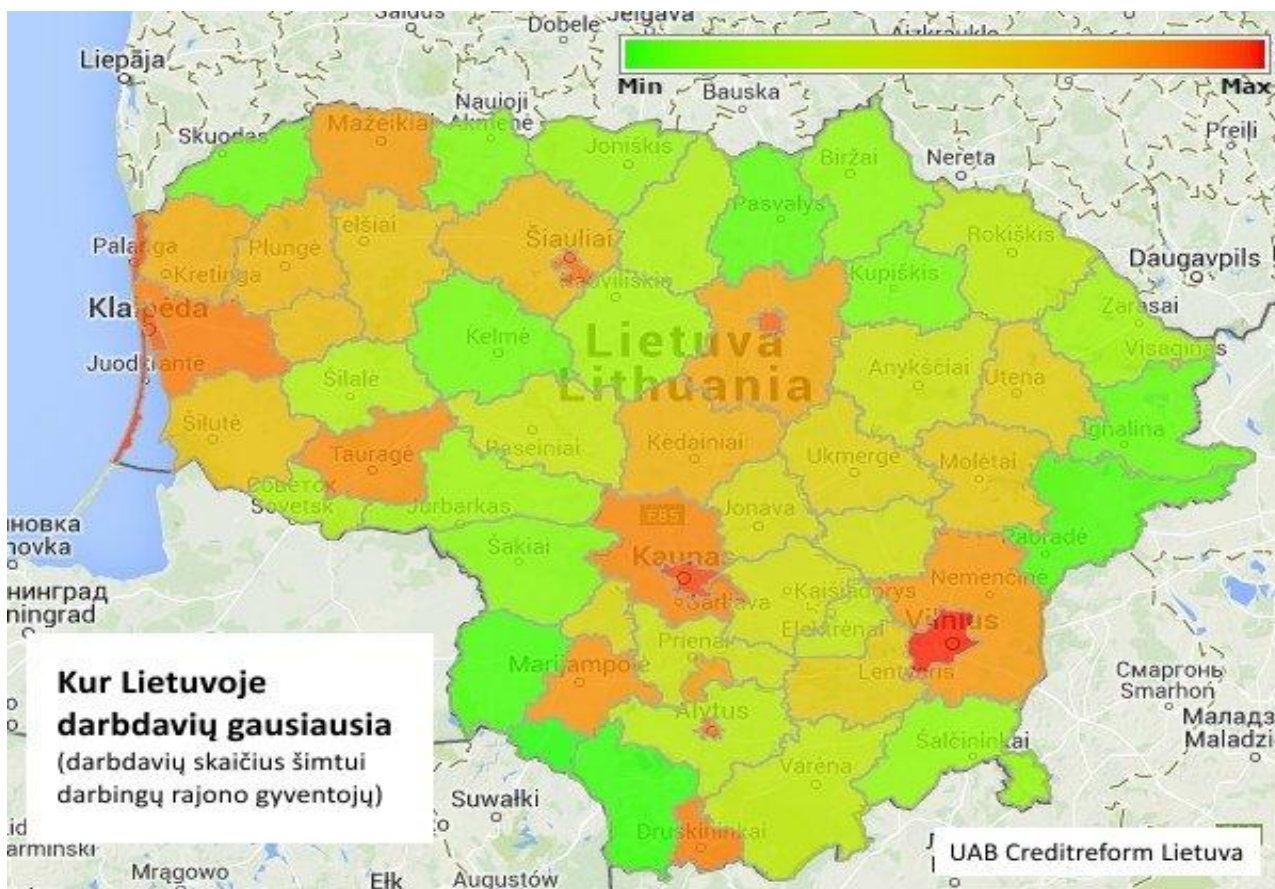
AČIŪ UŽ JŪSŲ ATSAKYMUS!

Lietuvos savivaldybių verslumo žemėlapis

3 PRIEDAS

Verslumo lygis pagal darbdavių skaičių 100 darbingų gyventojų

Šiaulių m. įmonių pasiskirstymas pagal ekonominės veiklos rūšis

Ekonominės veiklos rūšis	Įmonių skaičius
A Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	33
B Kasyba ir karjerų eksploatavimas	4
C Apdirbamoji gamyba	359
D Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	21
E Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	11
F Statyba	267
G Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	886
H Transportas ir saugojimas	252
I Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	110
J Informacija ir ryšiai	74
K Finansinė ir draudimo veikla	30
L Nekilnojamojo turto operacijos	137
M Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	244
N Administracinė ir aptarnavimo veikla	78
O Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	19
P Švietimas	138
Q Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	109
R Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	193
S Kita aptarnavimo veikla	786

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Šiaulių m. įmonių pasiskirstymas pagal teisinės formas

Teisinė forma	Įmonių skaičius
Savivaldybės įmonė	1
Tikroji ūkinė bendrija	13
Komanditinė ūkinė bendrija	1
Uždaroji akcinė bendrovė	1986
Akcinė bendrovė	16
Kooperatinė bendrovė	6
Individualioji įmonė	567

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Šiaulių m. įmonių pasiskirstymas pagal darbuotojų skaičių

Įmonės dydis	Įmonių skaičius
0–4 darbuotojai	2222
5–9 darbuotojai	657
10–19 darbuotojų	354
20–49 darbuotojai	304
50–99 darbuotojai	119
100–149 darbuotojai	35
150–249 darbuotojai	19
250–499 darbuotojai	25
500–999 darbuotojai	3

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

5 PRIEDAS

Neto migracija: atvykusieji ir išvykusieji, 2010-2014

	Atvykusieji asmenys					Išvykusieji asmenys					Neto migracija asmenys				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Savivaldybė															
Kauno	3 785	5 085	6 372	6 958	7 276	15 366	10 900	9 419	8 960	9 234	-11 581	-5 815	-3 047	-2 002	-1 958
Klaipėdos	2 592	3 324	3 864	4 322	4 416	7 670	5 822	5 296	5 275	5 433	-5 078	-2 498	-1 432	-953	-1 017
Šiaulių	2 146	2 803	3 005	3 175	3 228	6 597	4 631	4 016	3 740	4 068	-4 451	-1 828	-1 011	-565	-840
Vilniaus	7 687	9 958	14 930	13 990	14 699	15 784	13 590	11 653	11 910	12 676	-8 097	-3 632	3 277	2 080	2 023
Panevėžio	1 520	1 770	2 010	1 981	1 917	4 201	3 000	2 793	2 678	2 826	-2 681	-1 230	-783	-697	-909

Neto tarptautinė migracija: imigrantai, emigrantai 2010-2014

	Imigrantai asmenys					Emigrantai asmenys					Neto tarptautinė migracija asmenys				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Lietuva	5 213	15 685	19 843	22 011	24 294	83 157	53 863	41 100	38 818	36 621	-77 944	-38 178	-21 257	-16 807	-12 327
Kaunas	574	1 663	2 041	2 262	2 406	11 257	6 658	4 886	4 486	4 118	-10 683	-4 995	-2 845	-2 224	-1 712
Klaipėda	380	962	1 391	1 508	1 438	5 803	3 658	3 024	2 905	2 644	-5 423	-2 696	-1 633	-1 397	-1 206
Panevėžys	159	495	544	533	510	2 770	1 588	1 063	1 011	995	-2 611	-1 093	-519	-478	-485
Šiauliai	336	989	1 212	1 267	1 319	5 136	3 022	2 146	1 968	1 964	-4 800	-2 033	-934	-701	-645
Vilnius	1 147	2 948	3 976	4 668	5 799	11 388	8 855	6 752	6 685	6 483	-10 241	-5 907	-2 776	-2 017	-684